Täysistunto

Keskiviikko 11.5.2022 klo 14.05—17.57

Täysistunto alkoi klo 14.05. Täysistunto päättyi klo 17.57.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.05—16.00) ja puhemies Matti Vanhanen (16.00—17.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 30/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 10.5.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Kaisa Juuso Lulu Ranteen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 116, ei 34; poissa 49 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 30/2022 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

———

Äänestyksessä Antti Häkkäsen /kok oli tarkoitus äänestää "jaa". Äänestyksestä Heikki Autto /kok oli poissa.

3. Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

Kansalaisaloite KAA 5/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Keskustelu asiasta päättyi 10.5.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Saara Hyrkkö Mai Kivelän kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Saara Hyrkön ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 29, tyhjiä 2; poissa 51 (äänestys 2).

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 5/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

_____

Äänestyksessä Antti Häkkäsen /kok oli tarkoitus äänestää ”jaa”. Äänestyksestä Heikki Autto /kok oli poissa.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan näiden aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.09 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kahta lakia: sijoitusrahastolakia ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annettua lakia.

Tällä esityksellä saatetaan kansallisesti voimaan EU-lainsäädäntöä sijoitustuotteiden avaintietoja koskevista tiedonantovelvoitteista. Mikä on avaintieto? Sillä tarkoitetaan yksinkertaistaen tietoja, joita sijoittajille on annettava sijoitustuotteiden tärkeimmistä ominai-

suuksista, niihin liittyvistä riskeistä ja kustannuksista, kuten tietoja muun muassa siitä, voiko tuote aiheuttaa tappioita ja miten monimutkaisesta sijoitustuotteesta on kyse.

Nyt annetulla esityksellä pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sijoitusrahastodirektiivin muuttamisesta juuri nimenomaan näiden avaintietoasiakirjojen käytön osalta.

Käytännössä sijoitusrahastolakia muutettaisiin siten, että direktiivin mukaiset vaatimukset avaintietoesitteestä voi jatkossa täyttää myös EU:n niin kutsutun PRIIP-asetuksen eli paketoitujen sijoitustuotteiden avaintietoja koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaisella avaintietoasiakirjalla. Nämä paketoituja sijoitustuotteita koskevat säännökset koskevat tällä hetkellä Suomessa strukturoituja tuotteita, johdannaisia ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita.

Ehdotetulla säännöksellä vältetään päällekkäiset tiedonantovaatimukset sijoittajia kohtaan, kun avaintietoasiakirjoja koskeva EU-sääntely tulee vuoden 23 alusta sovellettavaksi myös sijoitusrahastojen osalta.

Vaihtoehtorahastojen osalta Suomessa ovat olleet voimassa kansalliset säännökset. Yhdenmukaistamisen vuoksi esityksessä ehdotetaan, että kansalliset säännökset ei-ammattimaisille asiakkaille annettavasta avaintietoesitteestä nyt siis kumotaan.

Avaintietoja koskevat tiedonantovelvoitteet tulisivat siten jatkossa suoraan edellä mainitusta EU-asetuksesta, jonka mukaisesti lakimuutoksen jälkeen myös sijoitusrahastojen osalta avaintiedot voidaan antaa.

Tavoitteena on, arvoisa puhemies, että laki tulisi voimaan vuoden 23 alusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Koponen, Ari.

14.11 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Nähdäkseni esitetty muutos on toivottu ja lisännee mahdollisuuksia vertailla sijoitustuotteita keskenään. Jäsenvaltioiden on julkaistava direktiivin noudattamisen edellyttämät kansalliset säännökset viimeistään kesäkuun lopussa, eikä tällä ole juurikaan taloudellisia vaikutuksia maassamme toimiviin yrityksiin, joten esitys on kannatettava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Valkonen.

14.11 **Ville Valkonen kok:** Arvoisa puhemies! Toimivat rahoitusmarkkinat ovat talouden verenkierto. Finanssikriisin jälkeen sääntely on moninkertaistunut rahoitusmarkkinoilla. Osittain tämä on äärimmäisen perusteltua sekä makrovakauden että kuluttajansuojan näkökulmasta. On perusteltua, että kehittyvillä finanssimarkkinoilla sääntelyä jatkuvasti tarkastellaan. Ollaan kuitenkin ehkä niin pitkällä, että isossa kuvassa tulisi lähteä harkitsemaan sitä, onko kaikki vyöryvä sääntely aivan perusteltua.

Tämä laki itsessään on aika pieni, jopa tekninen, direktiivin toimeenpanoa, mutta tulevaisuudessa ministeriön ja myöskin eduskunnan tulee kiinnittää huomiota siihen, että vaikka tarvitaan ajanmukaista, parempaa sääntelyä, se ei välttämättä tarkoita, että tarvitaan aina lisää sääntelyä. [Eduskunnasta: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Zyskowicz.

14.12 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Valkosen puheenvuoro taisi olla hänen neitsytpuheenvuoronsa tässä salissa ja oli niin asiantunteva, että meillä on syytä odottaa häneltä lisää vastaavan asiantuntijuuden osoittavia puheenvuoroja jatkossakin.

Itse asiasta olisin todennut, että on todellakin usein vaikeata löytää tasapaino sen välillä, että finanssimarkkinoita yhtäältä riittävästi säännellään, mutta toisaalta ei ylisäännellä. Tämä tasapainon löytäminen on kuitenkin äärimmäisen tärkeätä, koska jos sääntely on liian vähäistä, kuten historiastamme tiedämme, se voi aiheuttaa äärettömän suuria vahinkoja ei pelkästään finanssialan toimijoille itselleen vaan koko yhteiskunnalle tai, sanotaan, koko maailman finanssijärjestelmälle.

Me mielestäni tiedämme finanssikriisin opetuksista sen, että finanssisektorilla, jonne rekrytoidaan hyvillä kompensaatioilla usein lahjakkaimpia työntekijöitä, mitä markkinoilla on tarjolla, osataan käyttää mielikuvitusta mitä erilaisimpien ja mitä monimutkaisimpien finanssituotteiden kehittämiseen, ja usein on käynyt niin, että asianmukainenkaan sääntely ei ole pysynyt perässä. Ja kun näitä uusia innovatiivisia finanssituotteita on sitten riittävästi markkinoille myyty — varsinkin sellaisille tahoille, jotka eivät niistä juuri mitään ymmärrä — niin usein on seurauksena kriisin sattuessa ollut aikamoinen taloudellinen katastrofi. Eli sääntelyä tarvitaan.

Toisaalta edustaja Valkonen on tietysti siinä ihan oikeassa, että jos mennään ylisääntelyyn, vakavaraisuussäädökset vedetään liian kireiksi ja sääntely muutenkin liian kireäksi, niin se vaikeuttaa finanssimarkkinoiden toimintaa tavalla, joka on sitten vahingoksi sekä finanssimarkkinoiden kannalta että koko kansantalouden kannalta. Eli toisin sanoen järkevä, hyvä tasapaino tässä asiassa on välttämätöntä erilaisissa tilanteissa aina pyrkiä löytämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

14.15 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä tosiaankin implementoidaan EU-tason direktiiviä, ja tärkeätähän tässä on, että tähän avaintietoasiakirjaan tulee myöskin nämä paketoidut sijoitustuotteet, jotka varmasti ovat monimutkaisia ja hankalia. Ja tässä samalla myöskin sitten kumotaan tämä kansallinen lainsäädäntö, mikä koskee sitten näitä ei-ammattimaisia sijoittajia ja heille suunnattua avaintietoesitettä ja sen sisältämiä tietosisältöjä. Meillä on valitettavasti kansallisestikin jo niitä esimerkkejä, että esimerkiksi eläkeiässä olevat asiakkaat ovat näitten avaintietoesitteitten ja heille annetun neuvonnan perusteella tehneet vääriä sijoituspäätöksiä: sijoituspäätöksiä, joissa he ennen kaikkea eivät ole ymmärtäneet, minkälaisiin sijoitustuotteisiin ovat sijoittamassa. Ja täytyy vain nyt toivoa, että tässä tällä direktiivin implementoinnilla ja kansallisella lainsäädännöllä nimenomaisesti sitten pidetään huoli siitä, että ei-ammattimaisten sijoittajien saama tietosisältö on riittävästi eriteltyä ja tehty myöskin sen muotoiseksi, että ihmiset ymmärtävät sitten näitten sijoituspäätöstensä seuraamukset.

Tässä keskustelussa edellä on ylipäätänsä puhuttu tästä ylisääntelyn vaarasta, ja toki meillä tälläkin hetkellä talossa käsitellään muun muassa tätä Basel III -säännöstöä, joka liittyy näitten rahoituslaitosten vakavaraisuuteen. Ja tässä on esimerkki siitä, jossa joudutaan miettimään sitä, missä tilanteessa mennään jo sinne ylisääntelyn puolelle ja toisaalta tilanteeseen, joka voisi jopa haitata kansallisia rahoitusmarkkinoita, ja toisaalta sitä, missä

tilanteessa pidetään huolta siitä, että systeemiset riskit eivät sitten Euroopan unionin alueella ja euroalueella pääse leviämään.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokunnassa erityisesti kiinnitetään huomiota tähän ei-ammattimaisten sijoittajien saaman tiedon tasoon ja siihen ymmärrettävyyteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

14.18 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Muistan elävästi, kun silloin oli tämä Lehman Brothers -kriisi, alkoiko se 2008 vai 2009, siinä kuitenkin ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella, niin yksi syyhän siinä oli juuri tällaiset hedge-rahastot ja siellä tehtiin tällainen suomalaisella kansankielellä sanottuna ”moni kakku päältä kaunis mutta pelkkää silkkoa sisällä”. Elikkä näytti ulospäin tavalliselle ostajalle, joka haluaa jotain sijoituksia tehdä, tavattoman hyvältä, mutta tosiasiassa siellä takana oli ihan roskaluokassa olevia erilaisia arvopapereita, joilla ei käytännössä ollut mitään arvoa, ja jälki oli aivan hirvittävän iso. Lehman Brothers -pankkiiriliike, ainakin sata vuotta liiketoimintaa tehnyt arvostettu pankkiiriliike, meni kertalaakista nurin. Elikkä kyllä sääntelyllä on arvoa. Pidän hyvin tärkeänä, että se on kunnossa.

Kun on puhuttu siitä, tapahtuuko tässä ylisääntelyä, niin minun mielestäni sitä sääntelyä pitää toki olla sen verran, että tällaisia ei pystytä tekemään. Olen ihmetellyt tälläkin hetkellä sitä, että kun Eurooppa, ja Suomikin, velkaantuu ihan valtavalla vauhdilla, niin osa niistä velaksi otetuista rahoista sijoitetaan sellaisiin kohteisiin, olen ihan varma siitä, jotka sitten tulevaisuudessa osoittautuvat huonoksi sijoitukseksi. Sitten taas astuu näyttämölle se onnettomin takaaja eli veronmaksaja. Elikkä toivoisin, arvoisa puhemies, hartaasti, että kun tätä asiaa käsitellään, käytäisiin joskus niihin todellisiin syihin kiinni. Meillä on tämä velkaantumiskehitys sillä vauhdilla tällä hetkellä, että itseänikin hirvittää, kun katselee noita lukuja — vaikka nyt Kauppalehdestä tai mistä tahansa alaa käsittelevästä lehdestä tai netistä löytää tietoa.

Toivon, että nämä käsittelyt tehdään huolella. En jaksa kyllä uskoa siihen, että Euroopan unionista joku vastaus löytyisi, kun Euroopan unioni itsekin on rikkonut omia sääntöjään. Siellähän lukee selvällä suomen kielellä Euroopan unionin peruskirjassa elikkä siinä paperissa, millä Euroopan unionia pidetään pystyssä, minkä mukaan se toimii, että ei saa velan varaan perustua tämä unionin talous. No siellä otetaan nyt surutta velkaa budjetin katteeksi joka vuosi, ja sitten toinen juttu, että otetaan takuita toisilta mailta, jaetaan sitä vastuuta maille, mitä ei saisi sääntöjen mukaan tehdä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Keskusta päätti!] — Päätti, kuka päätti.

Joka tapauksessa mikä tässä on pahinta, arvoisa puhemies, sanon sen lopuksi: Nyt on parhaillaan tässä talossa käsittelyssä se, mistä yritin varoittaa ensimmäisen elvytyspaketin aikana, [Puhemies koputtaa] että Euroopan unioni haluaa verotusoikeuden. En minä omasta kohtalostani enää kovin huolissani ole, mutta tuolla on valtava määrä nuoria, jotka joutuvat maksamaan näitä järjettömästi otettuja velkoja, ja Euroopan unioni verottaa meitä ja käyttää rahaa sitten esimerkiksi Italiassa asuntojen korjaamiseen, milloin minnekin. Elikkä on avattu semmoinen pandoran lipas, jota en minä jaksa millään ymmärtää. Tämä tiedoksi, ja toivon, että tähän joskus kovalla kädellä puututaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Savola.

14.21 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakihan on sinänsä Euroopan unionin direktiivin tuomista meidän omaan lainsäädäntöön, mutta tästä itse sijoittamisesta: siihen pitää kannustaa, mutta sitä pitää luonnollisesti myöskin säännellä. Ja siihen, että osataan sopivassa suhteessa säästää, ottaa riskejä, rakentaa sitä omaa tulevaisuutta, tehdä sitä pesämunaa, me tarvitaan sekä toimivaa lainsäädäntöä että pelimerkkejä.

Täällä ovat seuraamassa nuorisovaltuustojen jäsenet Alavudelta, Kuortaneelta, Soinista ja Ähtäristä — sitä nuorisoa, joka tulevaisuutta itselleen tekee ja varmasti sitä pesämunaa haluaa myös rakentaa. Kysyisinkin arvoisalta valtiovarainministeriltä: kuinka sijoittaminen ja tämä lainsäädäntö suhtautuvat siihen, että nuoret osaavat ja haluavat kantaa riskiä myöskin omasta tulevaisuudestaan, säästää ja rakentaa sitä pesämunaa pitkälle tulevaisuuteen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskinen.

14.22 **Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on annettu hyviä eväitä siihen, kuinka pitää löytää tasapaino sääntelyn ja sitten taas finanssimarkkinoiden toimivuuden välillä. Uskoisin, että 90-luvun ison kriisin jälkeen ja sitten näiden pienempien, 2000-luvun puolella olleiden, jälkeen tällainen tasapaino on pikkuhiljaa löytymässä. Näitä pahimpia markkinoiden väärinkäytöksiä on pystytty karsimaan, ja toisaalta sitten punaista teippiä nyt ei liikaa ole sitten ehkä vielä rakennettu, mutta toki voidaan löytää vielä toimivampia malleja.

Mutta kun valtiovarainministeri on paikalla, ja edustaja Savola aloitti tämän kysymysaallon, niin kysyisin siitä, mikä on se ehkä tällä hetkellä suurin riski sijoitusmarkkinoilla: nämä kryptovaluutat, joissa tehdään ikään kuin mahdottoman isoja riskejä hyvin nopeasti vaihtelevien kurssien aallokossa, ja yksittäisen henkilön mahdollisuudet arvioida sitä riskitasoa ovat kovin puutteelliset. Ja Euroopan unionissa on nyt käynnistetty tätä pohdintaa, samoin keskuspankeissa, että mitä tulisi tehdä.

Onko ministerillä näkemystä siitä, millä aikataululla päästäisiin säännellympiin markkinoihin myös näiden kryptovaluuttojen osalta? Voisi suorastaan merkittävästi myös ehkäistä niitä, koska niihin liittyy myöskin lohkoketjutekniikka ja valtavat energiakustannukset ja energian kulutus käytännössä vähän kyseenalaisten tarkoitusperien vuoksi. Tähän toivoisin Suomenkin hallitukselta aktiivisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

14.24 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille asian esittelystä. Nyt kun käsittelyssä on sijoitusrahastolaki, niin kysyisin ministeriltä liittyen osakesäästötilin sääntelyyn. Olemme käyneet paljon keskustelua tässä salissa siitä näkökulmasta, miten me voimme kannustaa suomalaisia pitkäjänteiseen sijoittamiseen, varautumaan tuleviin päiviin, hankkimaan varallisuutta. Nyt olemme nähneet, että kun osakesäästötili on ollut käytössä muutaman vuoden Suomessa, niin siitä on tullut erityisesti nuorten suosima sijoittamisen väline. Olemme käyneet keskustelua siitä, miten tiliä voidaan edelleen kehittää. Esimerkiksi hallituksen oma työryhmä on esittänyt tämän euromääräisen katon poistamista, ja yhtenä asiana on ollut esillä myös se, että näiden sijoitustuotteiden tai sijoitusvälineiden valikoimaa voitaisiin laajentaa tilin osalta, ja tällöin seuraavana konkreettisena, minusta perusteltuna ratkaisuna olisi nimenomaan rahasto-osuuksien sisällyttäminen

tilille. Kysynkin ministeriltä: nyt kun kuitenkin te olette puhunut varsin suotuisasti tilin kehittämisestä, mutta vielä emme ole nähneet valitettavasti konkreettisia toimenpiteitä asian hyväksi, niin mihin toimenpiteisiin te nyt ryhdytte, jotta tätä suomalaisten hyväksi kokemaa sijoitusvälinettä, osakesäästötiliä, voidaan kehittää siten, että yhä useampi innostuu sitä hyödyntämään, ja jotta ennen kaikkea tästä katosta päästään eroon ja ennen kaikkea nyt tähän liittyen, mistä tänään keskustelemme, myös nämä rahasto-osuudet voidaan sisällyttää tilin valikoimaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vähämäki.

14.25 **Ville Vähämäki ps:** Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Edustaja Hoskonen pääsee tätä hallituksen esitystä käsittelemään talousvaliokunnassa. Hän hienosti aukaisi näitä muita asiaan ja finanssimaailmaan liittyviä kysymyksiä, myöskin EU-näkökulmia.

Mielestäni tämän lain keskiössä tulee olla tämä ei-ammattimaisten sijoittajien suojelu. Jos katsotaan vaikkapa sitä, minkätyyppisiä sijoitustuotteita on voitu ihmisille myydä, niin on voitu myydä vaikka sellaisia tuotteita, jotka on sidottu kolmen osakkeen hintaan, vaikkapa pankkiosakkeen hintaan, ja niitten tuottoon, ja jos yksikin osake näistä on laskenut, niin silloin tämän kuluttajalle myydyn sijoitustuotteen tuotto on mennyt nolliin tai jopa negatiiviseksi. Näin ollen nämä kuluttajille ja sijoittajille annettavat avaintietoesitteet ovat aivan keskiössä. Pohdinkin sitä, kuuluisiko näillä sijoittajilla olla enemmän sitä sijoituskokemusta, jotta yleisesti heille voitaisiin edes myydä tämäntyyppisiä paketoituja tuotteita, koska nämä tuotteet on monestikin tehty sen myyjän edun mukaisesti ja ne voivat olla hyvinkin epäsuotuisia yksittäisille sijoittajille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hoskonen.

14.27 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vain sen verran lisään tähän edellä sanomaani puheenvuoroon, että niin kuin sanoin siinä puheenvuorossani, on hyvä, että tätä lainsäädäntöä kehitetään yhteiseurooppalaisille markkinoille. Tietysti sijoittajahan voivat ostaa osakkeita vaikka Japanin pörssistä, mistä ikinä haluavat, netin kauttahan ne kaikki nykyisin tehdään. Jos me Euroopassa saamme lainsäädännön kuntoon ja samalle tasolle ja yhtä vaativaksi, mitä tulee näihin erilaisiin rahastojen sijoituksiin, että ostajalla on selkeästi mahdollisuus tutustua niihin, onko kysymyksessä hyvä rahasto vai huono rahasto tai peräti kelvoton, niin kuitenkin käytäntö on osoittanut — minä en halua pelotella enkä mustamaalata sijoitusrahastoja yhtään, en missään nimessä — käytäntö on osoittanut sen, minkä me olemme oppineet esimerkiksi tämän Lehman Brothers -kriisin aikana. Samoin sitten nyt on Euroopan keskuspankki syytänyt markkinoille rahaa ostamalla sekä yritysten joukkovelkakirjalainoja takaisin — arvottomia papereita käytännössä — samoin valtion joukkovelkakirjalainoja pois sieltä markkinoita eli dumpannut rahaa markkinoille, jolloin riski sille kasvaa, että valtava korkokehitys alkaa. Kun Suomikin katsoo omaa kohtaloaan vaikka valtiontalouden näkökulmasta, valtiontalous on velkaantunut, tällä hetkellä velkaa on hieman vajaa 140 miljardia, ja jokainen euro, mikä on otettu velkaa, on meidän nuorten maksettavana tulevina vuosina. Se on etukäteen käytettyä verotusta meidän nuoriltamme.

Tämä on niin vakava asia, että minä kyllä toivoisin, että tämä asia otetaan — varmasti otetaankin — eduskunnassa vakavasti ja kiinnitetään jatkuvasti huomiota tällaiseen erilai-

seen pelaamiseen, kuten näillä hedge-rahastoilla on pelattu. Niillä on tehty hirvittävää vahinkoa, ja valtava määrä yrityksiä on kaatunut, yksityisiä sijoittajia. Moni yksityinen ihminen on menettänyt koko omaisuutensa ostettuaan vääränlaisia sijoituskohteita ja menettänyt koko omaisuutensa. Kaikki kun menee pieleen, niin kuin meni siinä Lehman Brothersin kriisin aikana, niin sieltä jonon viimeisenä löytyy maksajana aina se veronmaksaja. Sitä kysytään perään ja valtiota huudetaan apuun. Onhan tämä aika kummallinen yhtälö, että joku voi ottaa riskiä ja yrittää huijata jossakin sijoittajia, ja sen jälkeen kun kaikki menee mönkään, niin veronmaksaja sen huvin kuitenkin maksaa. Tämä on se minun huoleni.

Sitten jos näitä elvytysrahastoja vielä meinataan tässä Euroopassa tehdä, kun nyt 750 miljardia oli se ensimmäinen ja toinen on 1 700 miljardia, niin kannattaisi pikkuisen Suomen eduskunnankin joskus miettiä, mihin paperiin sen nimensä panee, mutta en moiti siitä sen enempää. Totean vain, että tämä tie on ollut väärä ja sitä ei olisi saanut kulkea, mutta nyt peli on menetetty ja Euroopan unioni on saanut verotusoikeuden.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustajat Kankaanniemi ja Eestilä ja sen jälkeen ministeri Saarikko. — Edustaja Kankaanniemi.

14.30 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen muisteli tuota vajaan 15 vuoden takaista Lehman Brothers -tilannetta. Minä muistelen vielä vähän vanhempaa. 80-luvun lopulla täällä käsiteltiin Holkerin hallituksen esitystä, joka koski futureja ja vastaavia arvopaperikysymyksiä, ja sallittiin tai laadittiin laki, joka mahdollisti tällaiset futuurit — oli näitä tulevien unelmien ostosmahdollisuuksia. En väitä, että tämä yksin, mutta tämä oli osasyy siihen, että sitten ajauduttiin jo vuonna 90 ja siitä eteenpäin muutamaksi vuodeksi hirvittävään lamaan, joka koetteli Suomen kansaa kovasti. Tämä olkoon vain varoituksen sanana, että suunnilleen jo 33 vuotta sitten tehtiin tällaisia päätöksiä harkitsematta riittävän tarkasti niiden vaikutuksia ja sitä kehitystä, mihin ne saattavat johtaa. Silloin todellakin nähtiin karmeimmalla tavalla, mihin tällä rahamarkkinoiden vapauttamis- ja tällaisten futuurien politiikalla voidaan joutua.

Sitten vuonna 2008, niin kuin edustaja Hoskonen kertoi, olimme talousvaliokunnan jäseniä ja jouduimme kohtaamaan siellä nämä Lehman Brothersit ja muut, kun Yhdysvalloissa oli paketoitu muun muassa asuntolainoja isoiksi nipuiksi ja niitä oli myyty eri puolille maailmaa, myös Eurooppaan huomattavasti, ja siinä paketissa oli yksi tai varmasti useampia kelvottomia lainoja, jolloin koko paketti oli nollan arvoinen. Kun niitä oli ostettu ja luottamus meni, niin silloin sitten tämä pankkiirifirma kaatui ja tuli se finanssikriisi, josta vieläkin kärsimme ja on kärsitty kymmenen vuotta tai ehkä enemmänkin.

Eli näitten kanssa pitää olla kyllä äärettömän tarkkana. Reaalimaailmaa kannattaa ajatella, kun tehdään päätöksiä tällaisista tulevaisuuteen tähtäävistä asioista. Minä en ihan täysin tietenkään luota Euroopan unioninkaan tämmöisiin esityksiin, jollainen tässäkin nyt tuodaan Suomen lainsäädäntöön. Pakko meidän on niin tehdä, mutta suurta varovaisuutta pitää noudattaa, jotta emme tee lapsillemme ja tuleville sukupolville karhunpalvelusta, niin kuin on aikaisemmin tehty.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

14.33 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Viime kaudella säädettiin tämä osakesäästötili. Itsekin olin sitä aktiivisesti ajamassa, ja minun mielestäni se on yksi parhaita uudistuksia, mitä viime vuosina on tehty finanssimarkkinoilla.

Itse asiassa edustaja Marttinen piti erinomaisen puheenvuoron, kun hän kysyi ministeriltä, että onko joku erityinen syy, minkä takia me emme tätä hyvää osakesäästötiliä voi hieman uudistaa niin, että ylärajaa nostetaan reilusti ja sinne otetaan rahasto-osuudet mukaan. Perusteena tämmöiselle menettelylle olisi se, että tehdään sijoittaminen entistä helpommaksi ja vähemmän byrokraattiseksi sijoittajille, niin ei tarvitse välillä maksaa veroja, vaan ne jäävät sinne tilille ikään kuin uutta sijoitusta odottamaan, ja sitten, kun se raha otetaan ulos, maksetaan tietyssä suhteessa siitä pääomasta veroa. Eikö tätä juuri pitäisi edistää, että nuoret varsinkin alkaisivat sitten, kun siihen oikeus on, sijoittamaan sinne rahaa ja heidän ei tarvitsisi vuosittain huolehtia mistään veroilmoituksista eikä miettiä näitä asioita, vaan antaa rahojen olla siellä ja osakkeissa ja rahasto-osuuksissa, ja sitten kun ottavat rahaa sieltä pois, niin automaattisesti lasketaan, mikä on veron osuus. Eihän tässä mistään muusta ole kysymys kuin että taklataan byrokratiaa pois ja kylläkin siirretään hieman verotusta, mutta mitä pidemmälle vuosia mennään eteenpäin, niin tämäkin siirretty verotus ikään kuin tasaantuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Saarikko, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.34 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Keskustelu, niin kuin kuuluukin, laajeni sijoittamiseen, muihinkin kuin varsinaiseen hallituksen esitystä koskeviin asioihin. Muutama huomio edustajien kysymyksiin vastaten:

Ensinnäkin vielä tästä varsinaisesta hallituksen esityksestä: kyllä sen ydin on nimenomaan sijoittajan aseman selkiyttäminen, läpinäkyvyyden lisääminen ja sijoittajan aseman kaikenlainen parantaminen, jotta se joka rahojaan sijoittaa, tietää paremmin, mihin ne sijoittaa.

Täällä käytettiin puheenvuoroja myös tasapainon merkityksestä: mitä on kohtuullinen, riittävä sääntely? Sellainen, joka turvaa erityisesti piensijoittajan asemaa mutta ei ole haitallista regulaatiota, joka olisi ehkä hidastamassa tai luomassa kannustamattomuutta sijoittamiseen. Tätä tasapainoa haetaan sekä kansallisesti että ennen kaikkea EU-tasolla. Pöydälläni tuoreimpana esimerkkinä, joka on eduskunnassa ruodittavana, yksi tällainen laaja teema on Basel kaiken kaikkiaan liittyen sekä pankkeihin että sijoittamiseen, itse kunkin toimijan vastuuseen. Minun silmissäni koko EU:n rahoitusmarkkina ja talouspolitiikka viimeisten 10—15 vuoden aikana on itse asiassa kiteytynyt ja kytkeytynyt ytimiltään juuri tämän kysymyksen ratkaisemiseen: sijoittajavastuuseen, pankkien vastuuseen, valtion vastuuseen, tähän kolmioon ja siihen, kuka minkäkin vastuun kantaa.

Kryptovaluutoista valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja käytti hyvän puheenvuoron. Se on siellä vielä sittenkin verrattain uusi ilmiö, jonka äärellä suomalainen lainsäädäntö on parempaa kuin EU:ssa keskimäärin. Meillä edellytetään, että virtuaalivaluutan liikkeellelasku saa viranomaiselta luvan. Me olemme siis tässä suhteessa rakentaneet parempaa sääntelyä, mutta ei se sääntely tietenkään sellaisenaan automaattisesti suojaa, mikäli suomalainen sijoittaja päättää kryptovaluuttoihin, ulkomaisiin sellaisiin liikkeellelaskuihin, osallistua tai niitä ostaa ja pyrkiä niihin varojaan sijoittamaan. Uskon, että tässä suhteessa sääntelyä ei ole vielä tehty loppuun ja tätä kannattaa tehdä eurooppalaisittain yhdessä.

Ehkä perusongelma on se, että kryptovaluuttojen ja sen ansaintalogiikan ja kehityksen taustalla ei ole aitoa liiketoimintaa, vaan se on spekulatiivista, ja sitä ei voi verrata esimerkiksi pörssiosakkeisiin tässä suhteessa. Siltä osin se vaatii erillistä ymmärrystä ja lainsäädäntöä ja ikään kuin sen keskustelun jatkamista, tunnustammeko me sen, millä tavalla se on täällä olemassa, mutta miten me voisimme myöskin yksittäisille piensijoittajille kuvata sen realistisia riskejä.

Ja aivan lopuksi vielä, arvoisa puhemies, tästä osakesäästötilistä: Aivan tuoreimmat tiedothan ovat sen osalta juuri niin menestyksekkäitä, mitä täällä edustajien puheenvuorot kuvaavat — vuodenvaihteessa jo yli 250 000 aktiivista osakesäästötiliä. Se on ollut erinomainen ratkaisu. Tämä näkyy myös laajemmin suomalaisten kiinnostuksena osakesäästämiseen, nimittäin ei vain näissä tileissä vaan aivan tuore tieto maaliskuun lopussa Arvopaperikeskus Euroclear Finlandin ylläpitämästä arvo-osuusjärjestelmästä kertoo, että Suomessa on saavutettu miljoonan osakkeenomistajan raja. Se kertoo hyvää säästämisen halukkuudesta, sijoittamisen ymmärryksen ja siihen liittyvän kiinnostuksen kasvusta. Ja kyllä olen edelleen, edustaja Marttinen, valmis tekemään tähän näitä mainitsemianne parannuksia ja muutoksia, mikäli saamme tässä hallituksessa yhteisymmärryksen. Työpöytä on ollut näitten kriisien vuoksi melko täynnä, mutta on hyvä kuulla, että eduskunnassa tähän liittyy vahvaa yhteisymmärrystä, ja kansalaisten odotusarvo tähän on ilmeinen, ja sitä eduskunnan on tietysti hyvä kuunnella ja tunnistaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 10/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 10/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Hallintovaliokunnan puheenjohtajan Riikka Purran kymmenen minuuttia pitkän esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Tämän jälkeen myös työministeri Tuula Haataiselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin mittainen puheenvuoro. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia, ja puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään sen viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Nyt hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.39 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen siis kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista tehdyn hallintovaliokunnan mietinnön. Toivottavasti tänne tulee vielä enemmän edustajia myös hallituspuolueista kuulemaan tärkeää asiaa.

Selonteon tausta on siinä, että eduskunta edellytti tammikuussa 2019 tarkastusvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä hallituksen laativan kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamistoimien uudistamistarpeista ja toteutettavista uudistuksista sekä antavan sen eduskunnalle selontekona. Kannanotossa on yhteensä 11 kohtaa, joissa edellytetään muun muassa kotouttamisen merkittävää nopeuttamista sekä velvoittavuuden lisäämistä ja niiden vaikuttavuuden parantamista. Hallitus antoi selonteon viime kesäkuussa.

Hallintovaliokunta toteaa, että tarkastusvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat ovat suurelta osin edelleen ajankohtaisia. Selonteon keskeiset ehdotukset liittyvät maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistämiseen sekä kotoutumisen nopeutumiseen sen kaikissa vaiheissa.

Kotoutuminen on tärkeä osa hallittua maahanmuuttopolitiikkaa. Toimenpiteillä tulee tähdätä ennen kaikkea maahanmuuttajan mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Valiokunta korostaa erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisen keskeistä merkitystä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Valiokunta pitää myös perusteltuna, että kotouttamistoimenpiteiden velvoittavuutta lisätään ja että maahanmuuttajilta edellytetään suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Valiokunta korostaa myös yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan. Valiokunta toteaa, että selonteon ehdotukset jäävät varsin yleiselle tasolle, vaikka ovatkin sinällään kannatettavia.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitteena on ollut lisätä työperustaista maahanmuuttoa ja parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia työllistyä Suomeen. Valiokunta on aiemmissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että työperäinen maahanmuutto koostuu useista eri osa-alueista. Esimerkiksi korkeaa osaamista vaativaan työhön tulevien erityisosaajien ja niin sanotuille matalapalkka-aloille työllistyvien ulkomaalaisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset.

Kaikkien ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste on noin 10–15 prosenttiyksikköä matalampi kuin suomalaistaustaisilla, tietyistä maista tulevilla vielä selvästi matalampi. Ulkomailla syntyneiden työllisyysasteen kehitys on 2010-luvulla ollut Suomessa Pohjoismaiden heikointa.

Maahanmuuttajien työllisyysasteen merkittävä nostaminen on valiokunnan mielestä otettava kotouttamistoimien keskeiseksi tavoitteeksi. Valiokunta edellyttää, että eri maahanmuuttajaryhmien työllistymiseen vaikuttavat tekijät selvitetään. Maahanmuuttajien työelämätaidoista on tärkeää saada tietoa erityisesti työnantajilta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa käsitellään niukasti kotoutumisen valtiontaloudellisia vaikutuksia ja ehdotettujen uudistusten rahoitusta. Maahanmuuttajien kotoutumisella on vaikutuksia taloudelliseen huoltosuhteeseen, työmarkkinoihin, hyödykkeiden ja palveluiden kysyntään sekä eläketurvan rahoitukseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutumista koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen ja toimeenpanosuunnitelman valmistelussa kotouttamisen toimenpiteiden työllisyysvaikutukset ja vaikutukset julkiseen talouteen arvioidaan huolellisesti.

Arvoisa puhemies! Selonteolla on liittymäpintoja myös sisäisen turvallisuuden selontekoon, kansalliseen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin toimenpideohjelmaan, ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön torjunnan toimenpiteisiin. Maahanmuuttoon liittyvät turvallisuusongelmat kasautuvat yleisesti ottaen syrjäytymisen, sosiaalisen pahoinvoinnin ja moniongelmallisuuden ympärille. Riskitekijöitä sekä tekijäksi että kokijaksi joutumisessa ovat heikko sosioekonominen asema, ylisukupolvinen syrjäytyminen, asuinpaikka, nuori ikä, miessukupuoli ja päihteiden käyttö.

Suuri osa ulkomaalaistaustaisten Suomessa syntyneistä lapsista on Suomen kansalaisia. Valiokunta pitää seurannan ja tilastoinnin näkökulmasta perusteltuna tarkastella tätä niin sanottua toista sukupolvea erillisenä ryhmänä.

Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että se määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Selonteossa kotoutumisohjelman enimmäiskestoksi määritellään kaksi vuotta. Tavoitteeksi tulee asettaa tätä lyhyempi aika.

Asiantuntijakuulemisten perusteella kaikille ei riitä kolme vuotta kotoutumiseen. Aikaa voidaan selonteon mukaan pidentää yksilöllisiin erityistarpeisiin, kuten alentuneeseen toimintakykyyn tai luku- ja kirjoitustaidottomuuteen, perustuen enintään kahdella vuodella. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa maahanmuuttajan olemisen kotouttamistoimenpiteiden piirissä viisi vuotta oleskeluluvan saamisen jälkeen ja yksittäistapauksissa vielä tätäkin pidempään.

Valiokunta edellyttää kotouttamistoimien järjestäjältä tulosvastuuta sekä aktiivista seurantaa kotouttamistoimien enimmäisajan ylittämisen syistä.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että kotoutuminen on maahanmuuttajalle aidosti velvoittavaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ainakin toimeentulotuen perusosan alentamista sillä perusteella, että maahanmuuttaja on kieltäytynyt kotoutumissuunnitelman laatimisesta, käytetään kuitenkin hyvin harvoin. Valiokunnan mukaan niitä laissa säädettyjä keinoja, joilla pyritään lisäämään velvoittavuutta, tulee myös käyttää.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta korostaa kielen osaamisen merkitystä. Kielikoulutuksen tulokset jäävät kuitenkin edelleenkin vaatimattomiksi ja vaihtelevat voimakkaasti osallistujan taustan mukaan. Tavoitetason saavuttaa vain noin kolmasosa koulutukseen osallistuneista. Tämä osuus ei ole juurikaan muuttunut viime vuosina.

Eduskunta on aiemmin edellyttänyt oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kielikoulutuksen velvoittavuuden lisäämistä siten, että siihen sisältyy kielitaitoa mittaava koe. Selonteossa esitetyt toimenpiteet kotoutumiskoulutuksen laadun parantamiseksi eivät valiokunnan näkemyksen mukaan ole kuitenkaan riittäviä. Myös se, että maassa pitkään oleskelleille maahanmuuttajille järjestetään julkisin varoin ylimääräisiä tulkkauspalveluita, vaikka kielikoulutusta on ollut henkilölle tarjolla, ei välttämättä kannusta riittävän kielitaidon hankkimiseen.

Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että uudistettavassa lainsäädännössä määritellään selkeästi eri viranomaisten toimivalta ja vastuut. Kotoutumisen edistämiseen liittyvät vastuut ovat valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan tällä hetkellä epäselviä, eikä millään taholla vaikuta olevan kokonaisuudesta selvää vastuuta.

Toinen ongelma on tiedonkulku. Hallintovaliokunta on useissa eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota viranomaisten välisen tiedonkulun toimivuuteen ja siihen liittyviin lainsäädännön kehittämistarpeisiin, niin myös tässä yhteydessä.

Valiokunta painottaa, että maahanmuuttajanaisten työllistymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja työllistymisen esteitä on purettava. Samoin pitää löytää keinoja antaa maahanmuuttajanaisille tietoa heidän oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lisäksi valiokunta nostaa esille maahanmuuttajanuorten tarpeet ja erityiset riskit, kuten katujengit. Erityisen huolestuttavana ilmiönä on valiokunnan mukaan ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisten jengiytyminen. Saadun selvityksen mukaan Helsingissä asuinalueiden eriytyminen on viime vuosina voimistunut, mikä näkyy esimerkiksi merkittävästi kasvaneissa koulujen välisissä oppimiseroissa. Asiaa halutaan korjata Ankkuri-toiminnalla sekä poliisin, koulujen, sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta korostaa myös hyvien väestösuhteiden merkitystä. Väestösuhteet ovat yksi keskeisimmistä kotoutumiseen liittyvistä tekijöistä, mutta asia jää kuitenkin selonteossa asian tärkeyteen nähden varsin pieneen rooliin. Valiokunnan mielestä turvapaikanhakijan tulee saada riittävät tiedot suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista, säännöistä ja arvoista jo turvapaikkaprosessin aikana. Henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien tulee olla tasapainossa alusta alkaen.

Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanottoa, jossa hallitus velvoitetaan seuraamaan kotouttamisen ja erityisesti kieliopintojen velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin ja huolehtimaan kieliopintojen kehittämisestä siten, että maahan muuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Nyt ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Eskelinen.

14.49 **Seppo Eskelinen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään täällä eduskunnassa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeita. Me puhumme täällä siis ihmisistä, joiden elämä on alkanut jossain muualla mutta on jatkumassa Suomessa. On tärkeää, että varmistamme jokaisen, joka tänne asumaan tulee, mahdollisuuden kotoutua ja rakentaa hyvä arki.

Kotoutumisen onnistuminen määrittää monen tulevaisuuden pitkälle. Se voi määrittää sen, millaista elämää maahanmuuttaja pystyy Suomessa elämään ja kuinka hyvin hän pystyy työllistymään ja millainen tulevaisuus seuraavilla sukupolvilla maassa on. Epäonnistuneella kotouttamisella on kauaskantoiset ja vakavat seuraukset.

Jokainen maahan tullut on yksilö, osa tarvitsee erilaisia palveluja kuin toiset. Tarvitsemme yhtenäiset suuntaviivat, selkeät palvelupolut, jotta jokaisen on mahdollista niitä noudattaa ja kotoutua mahdollisimman hyvin. Toimivien laajempien suuntaviivojen avulla mahdollistetaan myös yksilöllinen huomiointi. Kaikki eivät sovi samaan muottiin. On kuitenkin tärkeää, että maahan muuttavat ihmiset saavat mahdollisuuden päästä osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Kotoutumisen polun alkuvaiheet ovat tärkeitä. Siksi juuri niiden palveluiden tulee toimia erityisen hyvin. Kotoutumisessa on kyse kokonaisvaltaisesta asiasta, niin työllistymisestä mutta myös yhteiskunnan muusta osallisuudesta. Selonteon keskeisinä ehdotuksina ovatkin työllisyyden edistäminen ja osallisuuden lisääminen. Nopeat, tehokkaat ja oikea-aikaiset palvelut ovat avainasemassa onnistuneeseen kotoutumiseen.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen epäonnistumisella voi olla kauaskantoisia seurauksia niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Syrjäytyminen voi altistaa rikolliselle polulle päätymiselle, ja lisäksi tämä kehitys on omiaan aiheuttamaan jakolinjoja suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä.

Turvallisuusongelmat kasautuvat yleisesti ottaen syrjäytymisen, sosiaalisen pahoinvoinnin ja moniongelmallisuuden ympärille, ja tälle altistaa muun muassa ylisukupolvinen syrjäytyminen, heikko sosioekonominen asema ja päihteiden käyttö. Siksi tällaista kehitystä pitää kyetä estämään mahdollisimman hyvin. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten nuoriin. Jo aiemmin hallintovaliokunnan sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassa mietinnössä on kiinnitetty huomiota katujengi-ilmiön syntyyn. Toimivilla kotoutumisen palveluilla kyetään estämään paljon ennalta näitäkin.

Kotoutuminen on myös viranomaisten tehokasta yhteistyötä ja oikein resursoitua toimintaa. Kun jokainen tietää, mitä tekee, pysyvät palvelupolut yhtenäisinä ja niitä on mahdollista seurata. Erityisen tärkeää on huomioida kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden toimivuus. Maahan tullessa omankielisten palveluiden saatavuus on tärkeää ja esimerkiksi tulkkauspalvelut omalla kielellä merkityksellisiä. Omalla kielellä annettu tieto Suomen yhteiskunnasta, arvoista ja toimintatavoista nähdään tärkeänä osana kotoutumista. Riittävä kielitaito on edellytys suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiselle ja usein myös työllistymiselle. Onkin tärkeää, että suomen tai ruotsin kielen oppimista tehostetaan, koulutukseen osallistuminen on velvoittavaa ja oppimista mitataan.

Arvoisa puhemies! Kotoutuminen vaatii siis sekä yhteiskunnan resursseja että maahanmuuttajan itsensä vastuuta. Siksi on tärkeää, että oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa alusta alkaen. Kun palvelut ovat toimivat, voidaan niiden käyttöä perustellusti velvoittaa. Tämä kokonaisuus ja maahanmuuttajan oma aktiivisuus ovat peruskivi kotoutumisen onnistumisessa. On tärkeää, että puhumme palveluista ja resursseista, mutta on myös tärkeää, että nämä asiat menevät ihan käytännön tasolle ja toteutuvat siellä ihmisten arjessa.

Muuttaminen uuteen maahan on iso asia ja suuri elämänmuutos. Tärkeä tekijä kotoutumisen onnistumisessa on myös yleisellä ilmapiirillä niin ihmisten kuin työelämän kesken. Mitkään toimet eivät ole tehokkaita, jos yhteiskunnan yleinen ilmapiiri niiden vaikutusta estää. Siksi on tärkeää edistää sitä, että me jokainen voimme tulla toistemme kanssa toimeen taustasta riippumatta. [Puhemies koputtaa] Tämä vastuu on meillä jokaisella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen, Mari.

14.54 **Mari Rantanen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletteko koskaan tavanneet ihmistä, joka laittaa sormensa kuumalle hellalle toistuvasti? Ette. Jopa lapsi ymmärtää, että sormet palavat. Tämä lainalaisuus ja ihmisen kyky oppia ei valitettavasti näy politiikassa, sillä täällä sormet laitetaan toistuvasti hellalle, vaikka tiedetään, että siitä tulee kivuliaita palovammoja. En oikein tiedä, millä sanalla moista toimintaa tulisi kuvata, mutta sanotaan sitä nyt aiemminkin käytetyksi ”mahdollisuuksien taiteeksi”.

Jälleen kerran eduskunta keskustelee kotoutumisen uudistamistarpeista eli oikeasti siitä, miksi kotoutuminen ei Suomessa tai missään muussakaan länsimaassa onnistu. Selonteon taustalla on viime eduskuntakaudella hyväksytty yksimielinen tarkastusvaliokunnan mietintö, jossa edellytetään muun muassa kotoutumisen nopeuttamista sekä kielen ja kult-

tuurin oppimisen velvoittavuutta. Koko selonteko on kuitenkin laadittu vihervasemmistolaisesta näkökulmasta. Siinä ei huomioida haitallisen maahanmuuton laajoja negatiivisia vaikutuksia julkiseen talouteen tai suomalaisten turvallisuuteen. Maahanmuutto yleisesti ottaen nähdään ilmiönä, johon yhteiskunnan tulee vain sopeutua. Meille perussuomalaisille tämä ei käy. Suomi on suomalaisten koti ja turvapaikka, ja jos täällä haluaa asua, on tulijan sopeuduttava meidän kieleemme ja kulttuuriimme.

Arvoisa puhemies! Useimmat kotoutumisen ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että yhteiskunta on luonut maahanmuuttajille käsityksen, ettei heillä ole velvollisuuksia vaan pelkästään oikeuksia. Työntekoon kannustamisen ja velvoittamisen sijaan tulijoita opetetaan hakemaan aktiivisesti erilaisia yhteiskunnan tukia ja palveluita, uhriutumisen kulttuurin oppimisesta puhumattakaan. Myöskään tässä selonteossa ei velvoittavuutta lisätä.

Kuvaavaa onkin se, että kriittisimmin valiokuntakuulemisissa koko kotouttamispuuhasteluun suhtautuivat maahanmuuttajataustaiset asiantuntijat. Heidän mielestään kaikenlainen hyysäys pitäisi alkuvaiheen tuen jälkeen lopettaa ja vaatia muun muassa kielen ja kulttuurin oppimista pysyvän oleskeluluvan ehtona. Toista mieltä olivat monikulttuurisuuskoordinaattorit, monikuluttuurisuusjohtajat ja -päälliköt ynnä muut maahanmuuttoon liittyvien työpaikkojen ja yritysten edustajat, onhan nyt keksitty suoranainen verovarojen ehtymätön ikiliikkuja. Follow the money, se toimii tässäkin.

Selonteko antaa virheellisesti kuvan, että kotouttaminen Suomessa olisi onnistunutta. Tämä ei vastaa tilastojen valossa lainkaan todellisuutta. Samat maahanmuuttajaryhmät, pääosin Irakista, Afganistanista ja Somaliasta, ovat olleet vuosikausia yliedustettuina työttömyysluvuissa, sosiaalitukiriippuvuudessa ja rikostilastoissa, eikä muutosta parempaan ole tullut. Tilastot vastaavat toisiaan kaikissa Euroopan maissa.

Sen sijaan, että hallitus puuttuisi selonteossa kotoutumisongelmien juurisyyhyn eli haitallisen maahanmuuton määrään, se keskittyy syyllistämään kotoutumisongelmista suomalaisia ja suomalaista yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Rahalla ja palveluilla ei saa kotoutumista. Meille lähin ja konkreettinen esimerkki on Ruotsi, joka on surkean sinisilmäisen maahanmuuttopolitiikan vuoksi vajonnut vaaralliseksi ja turvattomaksi maaksi. Viimeksi pääsiäisenä Ruotsin maahanmuuttajalähiöissä mellakoitiin näyttävästi. Tämä on se todellisuus, jonne olemme matkalla toistaessamme järjestelmällisesti Ruotsin virheet.

Suomessa on syytä tehdä Tanskan mallin mukainen täydellinen paradigman muutos, jossa kotoutumisen edistämisestä siirrytään kotiutumisen edistämiseen ja maahanmuuttoa katsotaan puhtaasti kansallisen edun näkökulmasta. Suomeen humanitäärisin perustein tulleiden oleskelun ei tule pääsääntöisesti olla pysyvää, vaan vainon tai vaaran väistyttyä kotimaassaan henkilö palaa sinne. Pysyvän oleskeluluvan saanti ja perheenyhdistämisoikeus pitää sitoa siihen, että maahanmuuttaja oppii kielen, työllistyy, eikä syyllisty rikoksiin.

Meillä on käsissämme miljardiluokan kysymys, emmekä me voi pienenä maana jatkaa näin typerryttävän avokätistä ja sinisilmäistä politiikkaa. On joko valittava nykyinen päätön maahanmuuttopolitiikka tai korkea sosiaaliturva. Molempia ei voi saada. Rahan ja palveluiden lisääminen ei ole ratkaisu, kuten hallitus nyt selonteossaan jälleen esittää. Tässä laitetaan ne sormet uudelleen kuumalle hellalle.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jättivät mietintöön vastalauseen, sillä koko selonteon lähtökohta on virheellinen eikä se vastaa sen enempää tarkastusvaliokunnan antamaa tehtävänantoa kuin myöskään kotoutumisessa oleviin ongelmiin. Näin ollen esitämme vastalauseemme kannanottona, että valtioneuvosto tuo uuden selonteon, sillä tätä asiakirjaa ei

voi korjata yksittäisillä esityksillä, vaan selonteko tarvitsee kirjoittaa uudelleen raikkaalla realismilla ja tilastoihin perustuvilla faktoilla, jotka ratkaisevat ongelmia, eivät syvennä niitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Vestman.

14.59 **Heikki Vestman kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erään alakoulun oppilaista lähes 70 prosentilla on suomi toisena kielenä — yhteinen kieli on YouTube-englanti. Tässä koulussa on nähtävissä jengiytymistä. Pahoinpitelyjä on jopa viikoittain, biiffejä masinoidaan somessa. Oppilaat voivat alistaa toisiaan, käskeä suutelemaan kenkiä. Vanhempien voi olla vaikea kohdata lastensa ongelmia kielimuurin tai kunniakulttuurin takia. Kuvaus ei ole Ruotsin lähiöistä vaan Suomen pääkaupunkiseudulta. Kasautuvien ongelmien lähiöiden todellisuudesta kärsivät myös yhteiskuntaamme sopeutuneet maahanmuuttajataustaiset perheet.

Arvoisa puhemies! Ulkomaalaistaustaisten työttömyys on kaksi- ja puolikertainen ja työllisyysaste kymmenenneksen matalampi suomalaistaustaisiin nähden. Lähtömaiden välillä on merkittäviä eroja. Lähi-idästä ja Afrikasta humanitäärisin perustein tulleiden työllisyysaste on hyvin matala ja sosiaalitukiriippuvuus siten korkea. Kotoutumisaikana vain kolmannes saavuttaa perustason suomen tai ruotsin kielessä. Monet vaativat tulkkia vuosia. Epäonnistuneen maahanmuuton lieveilmiöt, kuten segregaatio ja jengiytyminen, ovat voimistuneet.

Kokoomus katsoo, että kotoutumispolitiikkaan on tehtävä muutos. Kotoutujan oikeuksia ja yhteiskunnan vastuuta korostavasta järjestelmästä on siirryttävä kohti kotoutujan velvollisuuksia ja omaa vastuuta. Jokaisen Suomeen jäävän on suunnattava — tarvittaessa opiskelun kautta — töihin. On elätettävä itsensä ja perheensä, on opittava kieli, on noudatettava maamme sääntöjä. Muutoin henkilön on palattava lähtömaahansa.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja osaamista hyödyntää — hyviä tavoitteita. Ongelmana vain on, että konkreettiset toimenpiteet jäävät selonteossa vähiin. Tähän kiinnittää mietinnössään huomiota myös hallintovaliokunta. Kuvaavaa on, ettei selonteon 130 sivulla sanota oikeastaan kertaakaan selkeästi, mitä maahanmuuttajan pitää itse tehdä. Sanaa ”velvoite” hallitus käyttää viittamaan vain viranomaisten tai valtion vastuisiin. Kokoomus on pettynyt, ettei hallitus ottanut vakavasti eduskunnan selkeää tehtävänantoa uudistaa kotoutumispolitiikkaa. Edellytämme konkreettiset toimet sisällytettäviksi selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Arvoisa puhemies! Suomessa asuu noin 280 000 ulkomaan kansalaista ja noin 440 000 ulkomaalaistaustaista. Ahkerat, osaavat ja tunnolliset maahanmuuttajat ovat voimavara. Passivoivalla järjestelmällä lannistetaan niitäkin, joiden kotoutumisennuste on hyvä. Onnistunut, valikoiva maahanmuutto on Suomelle välttämättömyys. Ilman sitä työikäinen väestö pienenee vuosikymmenen aikana 150 000 henkilöllä. Jotta hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja saadaan turvattua, tarvitsemme ulkomailta lisää osaavia ihmisiä. Työperäistä maahanmuuttoa ei kuitenkaan tule edistää romuttamalla turvapaikkajärjestelmän uskottavuutta, kuten hallitus on tehnyt. Kokoomuksen mielestä työperäisen ja kansainvälisen suojelun kaistat on pidettävä visusti erillään.

Arvoisa puhemies! Työ ja kieli ovat kokoomuksen vaihtoehdon keskiössä. Työn syrjään on päästävä kiinni heti oleskeluluvan alettua. Työssä maahanmuuttaja oppii ymmär-

tämään yhteiskuntaamme ja saa osallistua sen ylläpitämiseen. Pysyvästi maahan jääville kieli on toinen avain yhteiskuntaan. Kielikoulutukseen on taattava nopea pääsy, ja sen laatua on parannettava. Vastaavasti oikeutta tulkkaukseen on ajallisesti rajattava. Työssäolo tukee osaltaan kielenoppimista.

Kokoomus haluaa muuttaa sosiaaliturvan työntekoon ja kielenoppimiseen kannustavaksi. Maahanmuuttajan sosiaaliturvan tulee olla kotoutumisjakson alussa muuta väestöä matalampi. Tukitaso tulee kytkeä kotoutumisen mittareihin. Kannatamme lisäksi tukikaton selvittämistä. Työnteon on oltava aina kannattavampaa kuin tuilla elämisen.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen tavoin hallintovaliokunta penää sitä, että kotoutumisen velvoittavuutta lisätään. Hallintovaliokunta korostaa aivan oikein kielen merkitystä. Valiokunnassa kokoomus esitti, että hallitus velvoitetaan toimiin pitkäaikaisen tulkkauspalveluoikeuden rajaamiseksi sekä kielitaitovaatimuksen säätämiseksi pysyvän oleskeluluvan ehdoksi. Hallituspuolueet eivät tätä kannattaneet. Kokoomuksen mielestä pysyvä oleskeluoikeus Suomessa tulee antaa vain niille, [Puhemies koputtaa] jotka osoittavat työllään ja opiskelullaan sekä kielitaidollaan kotoutuneensa yhteiskuntaamme.

Teen kokoomuksen vastalauseen mukaisen kannanottoehdotuksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Huttunen.

15.05 **Hanna Huttunen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Muutamat hädän hetket opettavat ihmiselle viisautta enemmän kuin vuosikymmenien tasaiset olot." Kirjailija Maria Jotunin sanoissa on viisaus suomalaiseen maahanmuuttopolitiikkaan ja sen osana ihmisten kotoutumiseen ja kotoutumisen uudistamiseen.

Muutama vuosi sitten koimme hallitsemattoman muuttoliikkeen Euroopasta Suomeen. Nyt elämme sodan aikaa. Valtavasti ihmisiä pakenee Venäjän julmuuksia Ukrainasta. Meidän pitää uudistuksia tehdessämme ottaa opiksi näistä kaikista kokemuksista. Asiat voivat todellakin olla paremmin. Samalla meidän pitää varautua tulevaan. Mullistukset maailmassa jatkuvat. Kukaan meistä ei tiedä, mikä musta joutsen seuraavaksi sysää ihmiset liikkeelle.

Meidän pitää myös välttää muiden tekemät virheet. Lähimpänä Ruotsi on hyvä huono esimerkki. Kaikki ei siellä etenkään kotouttamisessa ja kotoutumisessa ole onnistunut. Tämän myös ruotsalaiset itse tunnustavat.

Arvoisa puhemies! Keskusta ajaa inhimillistä, realistista ja ennen kaikkea hallittua maahanmuuttopolitiikkaa. Se tarkoittaa, että emme jaottele Suomeen tulevia ihmisiä parempiin ja huonompiin ihmisiin vaan toimimme maamme lakien ja kansainvälisten sopimusten mukaan. Se tarkoittaa, että autamme hädänalaisia ihmisiä — nyt ukrainalaisia. Se tarkoittaa, että Suomeen voi tulla opiskelemaan ja tekemään töitä ja että eri syistä tulevat ihmiset kotoutuvat mahdollisimman hyvin. Se tarkoittaa myös, että turvapaikanhaun väärinkäytöksiä me emme hyväksy. Näissä oloissa meidän on varauduttava myös muuttoliikkeen välineellistämiseen. [Mari Rantasen välihuuto] Siis siihen, että ihmisiä käytetään vihamieliseen, valtiolliseen vaikuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Työ on parasta kotouttamista. Tärkeitä ovat myös opiskelu- ja koulutusmahdollisuudet sekä kielitaito. Yhteiskunnan pitää edesauttaa työllistymistä, mutta vastuu on myös ihmisellä itsellään. Keskustan lähtökohta on, että jokaisen työikäisen ja työkykyisen pitää tulla toimeen omalla työllään.

Kotiseudusta riippuen suomen tai ruotsin kielen oppiminen on tärkeää sekä työllistymisen että ylipäätään ihmisen osallisuuden kannalta. On kuitenkin tilanteita, joissa ei ole realismia, että Suomeen tuleva osaisi nopeasti suomea tai ruotsia. Näitä ihmisiä ovat esimerkiksi kymmenet tuhannet ukrainalaiset pakolaiset tai maahamme saapuvat korkeasti koulutetut osaajat. Keskusta on valmis siihen, että näissä tilanteissa viranomaisten kanssa voi joustavasti asioida myös englanniksi. Tämä siksi, että arkijärjelle pitää olla myös maahanmuuttopolitiikassa tilaa. On kaikkien etu, että ihminen pystyy hoitamaan tarvittavat asiat itsenäisesti kuntoon.

Olipa syy Suomeen tuloon mikä tahansa, tavoitteena pitää olla, että ihminen pääsee mahdollisimman pian tavalliseen arkeen kiinni. Tämä on äärimmäisen tärkeää nyt ukrainalaisten pakolaisten kotoutumisessa. Heistä iso joukko on äitejä ja lapsia. Paras tapa auttaa heitä on kodinomaisten olojen järjestäminen. Lasten pitää päästä mahdollisimman pikaisesti käymään koulua, ja ylipäätään uuden arjen pitää päästä alkamaan. Kaikilla tilapäisen suojelun statuksen hakeneilla on myös työnteko-oikeus Suomessa. Työ helpottaa osaltaan sodan kauhuista selviytymistä ja osallisuuden rakentumista. Tästä päivästä tuleekin ottaa oppia kotouttamispolitiikkamme uudistamisessa.

Arvoisa puhemies! Yksi asia on varma. Tarvitsemme Suomessa myös muualta tulevia ihmisiä. Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Ilman heitä taloutemme ei kerta kaikkiaan tule pyörimään emmekä pysty pitämään yllä hyvinvointiyhteiskuntaamme. Vastikään julkaistun JHL:n kyselyn mukaan myös suomalaisten enemmistö tietää tämän. Hyvä niin. [Ville Tavio: Järkyttävää puhetta oli keskustalta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna.

15.09 **Hanna Holopainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme täällä keskustelemassa kotoutumisesta. Suomeen päädytään monista eri syistä. Yleisimmät syyt ovat työ, opiskelu, rakkaus tai turvan hakeminen. Uuden yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi muuntuminen ei aina onnistu yhdessä yössä. Haasteita voivat aiheuttaa muun muassa uuden kielen ja kulttuurin oppiminen, viranomaisten toimintatavat ja järjestelmät sekä erilaiset käytännön arjen haasteet asumisesta työelämän pelisääntöihin.

Arvoisa puhemies! Voimme edistää aktiivisella kotoutumispolitiikalla maahanmuuttajien osallisuutta työelämässä ja muussa yhteiskunnassa. Kuten hallintovaliokunnan mietinnössä kuvataan, kotoutumista edistävät politiikkatoimet ovat varsin kustannustehokkaita investointeja. Esimerkiksi Suomessa käyttöön otetut kotoutumissuunnitelmat nostivat kohderyhmän tuloja 47 prosenttia ja laskivat heidän saamiaan tulonsiirtoja 13 prosenttia kymmenen vuoden seurantajakson aikana.

Työllistyminen on keskeinen tekijä kotoutumisessa. Työllisyyden ja koulutuspolkujen suurimmat haasteet liittyvät ulkomailla hankitun osaamisen heikkoon tunnistamiseen ja tunnustamiseen, rekrytoinnissa tapahtuvaan syrjintään sekä riittämättömiin koulutus- ja työllistymispalveluihin. Ulkomailla hankitun osaamisen tunnustamista onkin helpotettava, pääsyä täydennyskoulutukseen on joustavoitettava ja mahdollisuuksia osoittaa pätevyys näyttökokeilla on lisättävä.

Arvoisa puhemies! Meidän on syytä asettaa nollatoleranssi syrjinnälle ja viharikoksille. Kenenkään ei pidä Suomessa joutua syrjinnän tai väkivallan uhriksi etnisen taustansa vuoksi. Syrjintä ja viharikokset pitää ottaa vakavasti ja niiden tunnistamista on parannettava ja niihin on puututtava määrätietoisesti.

Arvoisa puhemies! Kasvatus yhdenvertaisuuteen on aloitettava jo lapsena. Yhdenvertaisuudesta puhumista on jatkettava kaikkialla siellä, missä julkisena valtana voimme siihen vaikuttaa: kouluissa, nuoriso- ja urheilutoiminnassa, työpaikoilla, armeijassa, terveydenhuollossa ja vanhustenhoidossa. Joskus myös työhön ottamisessa voi esiintyä syrjintää esimerkiksi vieraskielisen nimen perusteella. Nopein tapa puuttua tähän on laajentaa koko julkiseen hallintoon sellaista työnhakua, jossa valitsija ei saa etukäteen tietää hakijoiden henkilöllisyyttä. Täydellistä kielitaitoa ei ole tarpeen vaatia sellaisissa tehtävissä, joissa pärjäisi heikommallakin kielitaidolla. Käytännön kielitaito karttuu myös työtä tehtäessä.

Arvoisa puhemies! Erityisesti maahanmuuttajanaiset ovat monesti vaikeassa asemassa. He saattavat jäädä kokonaan esimerkiksi kielikoulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Maahanmuuttajanaiset tarvitsevatkin erityistä tukea kotoutumiseen. On huolehdittava myös siitä, että maahanmuuttajien ihmis- ja perusoikeudet toteutuvat heidän omissa yhteisöissään. Esimerkiksi niin sanotun kunniaväkivallan, pakkoavioliittojen ja sukupuolielinten silpomisen kaltaisiin ilmiöihin pitää puuttua tehokkaasti. Tällä hetkellä haasteena on se, että ne jäävät palvelujärjestelmässämme aivan liian usein tunnistamatta.

Turvapaikanhakijoiden kotouttaminen osaksi yhteiskuntaa pitää alkaa heti tulijan saapumisen jälkeen. Esimerkiksi turvapaikkaprosessien venyminen ei ole kenenkään etu. Prosessit on saatava sujuviksi niin Digi- ja väestötietovirastossa, Maahanmuuttovirastossa, kunnissa, työvoimahallinnossa kuin Kelallakin. Pitkiä oleskeluaikoja vastaanottokeskuksissa pitää vähentää. Turvapaikanhakijat joutuvat odottamaan joskus jopa vuosia vastaanottokeskuksissa ilman kunnollista perehdyttämistä suomalaiseen yhteiskuntaan ja ilman työllisyyskoulutusta. Laitoselämä laitostaa, ei kotouta. Kotoutumisen kannalta on tärkeää, että turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus elää mahdollisimman normaalia arkea ja tehdä töitä. Samoin on tärkeää mahdollistaa alaikäisten turvapaikanhakijoiden oikeus osallistua perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Kymmenien tuhansien pakolaisten tulo Ukrainasta on hoidettu monelta osin joustavammin ja tehokkaammin kuin aiemmat turvapaikkaprosessit. Voimme ottaa oppia siitä myös muiden turvaa etsivien prosessien hoitamiseen tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tiedämme hyvin, että kehittämistarpeita löytyy edelleen. Kielitaito on kotoutumisen keskeisin lähtökohta. Perusopintojen suomen tai ruotsin kielestä ja suomalaisesta yhteiskunnasta täytyy käynnistyä heti, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen. Laadukasta kieltenopetusta tulee olla riittävästi tarjolla. Kotouttamisjaksoon tarvitaan selkeä opetussuunnitelma, joka määrittää tavoitteet ja huomioi maahanmuuttajan yksilölliset tarpeet.

Käsillä oleva selonteko listaa pitkän listan myös muita tarvittavia toimenpiteitä. Tärkeimpiä ovat peruspalveluiden ja koulutusjärjestelmän kehittäminen sekä ohjauksen ja neuvonnan kehittäminen. Kotoutumisen pullonkaulojen resurssitarpeisiin on vastattava. On erinomaista, että hallitukselta on tulossa esityksiä kotoutumislain [Puhemies koputtaa] ja muun siihen liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi jo syysistuntokaudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Semi.

15.15 **Matti Semi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotouttaminen on jatkuva ja kaksisuuntainen prosessi, jossa maahanmuuttaja saa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia taitoja ja jossa yhteiskunta muuttuu monimuotoisemmaksi. Meidän, vasemmiston, mielestä kotouttamisen tulee edistää maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen

yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. Kotouttaminen on siinä tärkeä osa kokonaisvaltaista maahanmuuttopolitiikkaa. Suomen suunta kotouttamisen edistämisessä on ollut hyvä. Olemme tehneet monia hyviä ratkaisuja. Kehitystyötä kuitenkin vielä riittää, koska esimerkiksi maahanmuuttajien työllistyminen on yhä matalampaa muuhun väestöön nähden.

Arvoisa puhemies! Panostamalla kotouttamisen prosessin alkuun ja oikein kohdennetuilla resursseilla voimme tähdätä mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Tässä keskeisessä roolissa ovat erityisesti laadukas kielenopetus ja aiemman osaamisen tunnistaminen. On kuitenkin huomioitava, että nopea työllistyminen ei ole ainoa onnistuneen kotouttamisen mittari. Pitkäjänteinen kouluttautuminen voi olla tarkoituksenmukaista pysyvien ja vahvojen työmarkkina-asemien saavuttamiseksi. Koulutus on myös yksi tehokkaimpia keinoja puuttua ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Kotouttamistoimien on tavoitettava myös työelämän ulkopuolella olevat.

Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin sanoin, on kotouttaminen kaksisuuntainen prosessi. Maahanmuuttajien syrjintä työelämässä on Suomessa valitettavan yleistä. Me vasemmistossa pidämmekin keskeisenä, että Suomessa ehkäistään syrjintää. Pahimmillaan syrjintä voi luoda yhteiskuntaamme jakolinjoja ja varjoyhteiskuntaa, josta kärsivät niin yksilöt kuin yhteiskunta. Suomen ei pidä olla sellainen maa, jossa työhaastatteluun ei pääse ulkomaalaisella nimellä, vaan sen täytyy olla kaikille mahdollista.

Arvoisa puhemies! Kotouttamista edistävät politiikkatoimet ovat kustannustehokkaita investointeja. Samalla onnistunut kotouttamispolitiikka tekee Suomesta houkuttelevan kohteen tulla töihin. Nettomaahanmuuton kasvu voisi vähentää Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta melko merkittävästi, jos kotouttaminen olisi onnistunutta ja työllistyminen korkeaa. Suomi tarvitsee maahanmuuttajia ja maahanmuuttajien työpanosta.

Arvoisa puhemies! Hyvä kotouttaminen korostaa maahanmuuttajien omaa toimijuutta ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa eikä yritä tehdä kaikista samanlaisia. Erilaisuus on rikkaus, ja on meidän vastuullamme luoda yhteiskuntaa, jossa jokainen voi taustasta riippumatta voida hyvin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ledamot Löfström.

15.18 **Mats Löfström r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade herr talman, arvoisa puhemies! Vieraaseen yhteiskuntaan kotoutuminen ja siitä osalliseksi tuleminen ovat nyt arkipäivää tuhansille ukrainalaisille pakolaisille täällä Suomessa. Sotaa pakeneminen, totutusta elämästä luopuminen ja uuden elämän aloittaminen uudessa maassa ovat asioita, joita kenenkään ei tulisi joutua nykypäivänä kokemaan. Suomi tukee ja suojelee Ukrainan kansaa sekä nyt sodan aikana että sitten kun koittaa aika, jolloin Ukrainassa on taas turvallista asua. Me autamme Suomeen saapuneita ukrainalaisia luomaan itselleen uuden arjen Suomessa ja kotoutumaan tänne siksi aikaa, jonka he täällä viettävät.

Kiitos myös kaikille vapaaehtoisille, jotka auttavat pakolaisia ja hädänalaisia monin tavoin. Teidän panoksenne on todella tärkeä. Voimme kaikki osallistua eri tavoin, ja juuri se on yhteiskuntamme vahvuus.

Ärade talman! Det är inte enbart de som flyr ett krig som vill hitta sin plats i sitt nya hemland. De som i dag vistas i Finland har väldigt varierande bakgrund. Vissa kommer för studier, vissa för arbete, en del för kärlek. Däremot är servicen som de får beroende av grunden för invandringen. I många fall är detta befogat, men inte i alla. Behoven är olika för oli-

ka individer och det ska gå att också hitta individuella lösningar för det. Därför är det viktigt att öka på flexibiliteten i systemet. Det är fint att vägledning och rådgivning nu föreslås göras permanenta, oberoende av anledningen för ankomsten till Finland.

Såsom förvaltningsutskottet påpekar är det skäl att i det fortsatta arbetet ännu mera satsa på konkreta handlingsplaner och tydlig arbetsfördelning. I dag är det flera instanser som har ansvar för olika skeden i integrationsprocessen, och det finns tydligt behov att inkludera även arbetsgivare bättre med i processerna. Det är väsentligt att kontinuiteten i integrationsarbetet tryggas.

Ofta är integrationen i ett samhälle lättare om man talar landets språk eller om man har en arbetsplats. Att få jobba så snabbt som möjligt borde vara en naturlig del av integrationen. Fokus bör också sättas tydligare på att kartlägga de invandrares kunskaper som inte ännu har en arbetsplats och aktivt hjälpa dem att komma i kontakt med sin arbetsgivare. Lika viktigt är det att konstant på olika sätt och olika nivåer motarbeta rasism som i praktiken utgör ett stort hinder för lyckad integration.

Vi är väldigt medvetna om hur utmanande det kan vara att lära sig tala ett främmande språk, men det är viktigt att integrationen kan ske via att man lär sig finska eller svenska på landets svenskspråkiga orter. Det finns mycket efterfrågan för arbetskraft i de svenskspråkiga regionerna i Finland. Därför är det speciellt viktigt att på kommunal nivå göra konkreta åtgärder för att främja också den svenska integrationen.

Arvoisa herra puhemies! Kuntien ja kansalaisjärjestöjen rooli osallisuuden luomisessa on tärkeä. Erityisesti lapsiperheiden arjen kannalta kyse on merkittävästä asiasta. Sosiaalinen tuki on vahvaa kouluvuoden aikana, mutta kesätauko on pitkä, jolloin monet perheet jäävät helposti yksin. Kuntien on panostettava lasten ja nuorten hyvinvointiin ja osallisuuteen myös loma-aikoina. Ukrainalaisten lasten osalta hallitus on sitoutunut näiden palveluiden kustannusten korvaamiseen, mikä on tärkeä päätös, jolla luodaan turvallisuutta turvattomaan maailmaan.

Ärade talman! Lyckad integration kan bestå också av väldigt enkla saker. För en individ som inte känner till det finska samhället eller vilka möjligheter eller förpliktelser det finns här kan det vara avgörande att man får tala med en vänlig människa, att man hittar information på klarspråk, att det finns ett telefonnummer där man ger service till exempel på engelska. Samhället ska signalera att även personer med invandrarbakgrund är välkomna. Lättillgänglig service och hjälp är centrala inte enbart för integrationen utan också för att vi kan skydda dem som är här i Finland. Det är ett kallt faktum att vi i Finland har män och kvinnor, barn och unga som är offer för modernt slaveri. Polisens enhet för bekämpning av människohandel, en relativt nygrundad enhet, ska ha tillräckliga resurser och bli bestående för att både kunna hjälpa offren och ställa utnyttjarna inför rätta. Kommunernas och välfärdsområdenas anställda ska utbildas i att bättre känna igen tecken på människohandel och det ska finnas konkret ansvarsfördelning mellan olika myndigheter för att bekämpa detta fenomen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

15.24 **Antero Laukkanen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman olen huolestunut tästä hyvin vähäisestä edustajien joukosta tänään täällä. Kotouttaminen ei

suinkaan ole mikään pieni asia, ja olisi toivonut, että eduskunta olisi laajasti ottanut tähän kantaa.

Arvoisa puhemies! Kotouttamiseen liittyvät ongelmat eivät ole vähenemässä. Sota Euroopassa ei näytä olevan päättymässä. Ruoan hinnan kallistuminen uhkaa kokonaisia yhteiskuntia. Tulemme näkemään nälänhätää, jopa romahtavia valtioita. Pakolaisten ja siirtolaisuuden määrä tulee kasvamaan.

Ei ole väärin lähteä etsimään parempaa elämää muualta. Ei ole väärin haluta elää siellä, missä se on turvallista. Suomesta ovat historian aikana sadattuhannet lähteneet köyhyyttä pakoon Yhdysvaltoihin tai Ruotsiin ja ajan saatossa kotoutuneet sinne.

Selonteossa lähtökohtana oleva kysymys, miten kotouttamista pitäisi edistää, jotta se tuottaisi tuloksia, on erittäin tärkeä. Valitettavasti selonteko ei tähän tarjoa keinoja. Ainoa vastaus, jonka selonteko uskaltaa antaa, on, että tarvitaan parempia julkisia palveluita ja koulutusta. Esitykset ovat kannatettavia, mutta — ihan rehellisesti — riittävätkö ne? Ratkaistaisiinko kotoutumisen haasteet, vaikka meillä olisi täydelliset palvelut? Kuten hallintovaliokunta toteaa mietinnössä, ehdotukset jäävät varsin yleiselle tasolle.

On selvää, että kotouttamiseen tarvitaan lisäresursseja. Onko meillä näitä? Löytyykö tekijöitä ja rahat heidän palkkaamiseensa? Kansalaisyhteiskunnassa hyödyntämättömiä voimavaroja voisi olla. On hyvä, että tämä on selonteossa myös tunnistettu. Tärkein resurssi ovat kansalaiset, ihmiset, mukaan lukien toiset maahanmuuttajat.

Arvoisa puhemies! Sitten selonteon valmistumisen on Ukrainasta lähtenyt Suomen väkiluvun verran väkeä. Suomeenkin on tullut paljon, jo yli 20 000 ukrainalaista pakolaista. Moni on jo työllistynyt, kiitos lupaprosessien sujuvoittamisen.

Selonteon taustalla olevassa, tarkastusvaliokunnan tilaaman tutkimuksen raportissa havaittiin: ”Maahanmuuttajan kotoutumista edistetään työelämään osallistumista ja sitoutumista monipuolisesti tukemalla. Maahanmuuttajien työllistymisen kannalta on tärkeää kehittää kotouttamispalveluista tehokkaasti toimivia kokonaisuuksia. Tutkimuksen mukaan olisi myös hyödyllistä kehittää palveluita, joissa maahanmuuttajia työllistetään mentoreiksi toisille maahanmuuttajille.” Silti selonteossa ei käytännössä esitetä porkkanoita työllistymiseen tai kielen oppimiseen.

Kristillisdemokraatit ovat esittäneet työmarkkinatukeen pohjoismaiseen tapaan kielilisää, joka kannustaa nopeaan kielenoppimiseen. Jotain tämän kaltaista tarvittaisiin, sillä nykyjärjestelmä ei sisällä kannustimia kielen oppimiseen. Huono kielitaito syrjäyttää työelämästä.

Maahantulijalle on tärkeää saada tarttumispinta työelämään nopeasti ensimmäisen työpaikan muodossa. Mitä pidemmäksi työttömyysaika kasvaa, sitä vaikeammaksi työllistyminen muodostuu. Valitettavasti työperusteisten oleskelulupien käsittelyajat ovat edelleen aivan liian pitkiä.

Merkittävä osa maahan tulleista työllistyy yrittäjiksi. Pääkaupunkiseudulla uusyrityskeskusten asiakkaista jopa 40 prosenttia on maahanmuuttajia. Tärkeää olisi saada yrittämisen pelisäännöt ja realiteetit selviksi alusta saakka.

KD on myös esittänyt, että Suomessa opiskeleville ulkomaalaisille opiskelijoille myönnettäisiin automaattisesti pysyvä työlupa. Työpaikoilla anonyymin rekrytoinnin kaltaisia keinoja on kokeiltu ja saatu jonkin verran tuloksia.

Työperusteisen maahanmuuton tiekartassa hallitus arvioi, että työperäisen maahanmuuton tarve on noin 10 000 henkilöä vuodessa. Meillä on jo nyt paljon maahan tulleita, jotka eivät ole työelämässä. Kaikkien työpanosta tarvitaan. Positiivista on se, että haasteet tun-

nistetaan. Kaikki, mitä opittiin edellisestä maahanmuuttoaallosta, on tärkeä laittaa käytäntöön nyt. [Puhemies koputtaa]

Myös mietinnössä olevaan kokoomuksen vastalauseeseen on helppo yhtyä, ja kannatamme sitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

15.29 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Maahanmuutto on yksi globaalin maailman ilmiöistä, ja se on tullut myös osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Suomeen muuttaa ulkomaalaisia perhesiteen, työn, opiskelun tai kansainvälisen suojelun perusteella. Suomessa asuvien maahanmuuttajien taustat ovat hyvin erilaisia, ja siksi myös kotouttamisen tarpeet vaihtelevat eri maahanmuuttajaryhmien välillä.

Kotouttamisprosessi vaatii molemminpuolista sitoutumista. Suomeen muuttavilta henkilöiltä tulee edellyttää, että he elävät suomalaisen yhteiskunnan lakien ja arvojen mukaisesti. Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on työikäisten ja -kykyisten tehtävä töitä tai opiskeltava työn ja ammatin saamiseksi.

Suomeen muuttaville on tarjottava erilaisia ja laadukkaita kotouttamisen palveluita. Jokaiselle Suomeen muuttavalle ulkomaalaiselle on tehtävä kattava yksilöllinen kotouttamissuunnitelma vastaamaan yksilöllisiä tarpeita. Tässä meillä on paljon parannettavaa. Kotouttaminen ei tapahdu niin, että laitetaan Suomeen muuttava kolmeksi vuodeksi istumaan muiden maahanmuuttajien kanssa kielikurssille. Tarvitaan aitoa osallistumista yhteiskuntaan heti alusta lähtien.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Tänne muuttavia ei saa jatkossa vain laittaa Kelan etuuksille ja toivottaa tsemppiä kieliopintoihin. Työikäisiltä ja -kykyisiltä tulee vaatia enemmän. Kotouttamissuunnitelmassa on pysyttävä, töitä on tehtävä tai opiskeltava ja yhteiskunnan sääntöjä on noudatettava. Työ on myös monilta maahanmuuttajilta kuultuna parasta kotouttajaa. Kieltä ja uutta ammattia voi opiskella myös työn lomassa tai rinnalla.

Kun katsomme Suomea ja laajemmin Eurooppaa, niin on rehellistä myöntää, että maahanmuuttajien kotouttaminen on monesta näkökulmasta epäonnistunut. Monikulttuuristen yhteiskuntien rakentaminen on synnyttänyt moniin Euroopan kaupunkeihin rinnakkaisyhteiskuntia, joissa maahanmuuttajaryhmät asuvat omilla asuinalueillaan heidän omilla säännöillään. On rikollisuutta, työttömyyttä ja epäuskoa paremmasta huomisesta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomessa kinastellaan olemmeko vai emmekö ole sillä kuuluisalla ”Ruotsin tiellä”. Samoja ilmiöitä, mitä Ruotsissa kohdataan, on nähty jo ajat myös muissa Euroopan kaupungeissa. Eli ei Suomi ole tästä kehityskulusta mitenkään irrallaan, vaikka tulemmekin takamatkalta. Suomessa on jo selviä esimerkkejä tästä, kuten maahanmuuttajavaltaiset asuinalueet, katujengit ja maahanmuuttajaväestön alhainen työllistyminen. Onhan meillä Suomessakin jo ehditty todeta, että kotouttaminen on ollut epäonnistunutta. Oli se sitten Ruotsin tie tai ei, niin kestämätön se tie on, millä nyt kuljemme.

Suomessa meillä on etuna se, että tulemme takamatkalta, ja siksi meillä on mahdollisuus ottaa oppia siitä, mitä muualla on jo tapahtunut. Tämä selonteko ei kuitenkaan vastaa sille annettua toimeksiantoa. Siitä uupuu konkretia.

Kotouttamiseen liittyviä ongelmia pitää myös pystyä tarkastelemaan suhteessa maahanmuuttolainsäädäntöön. Turvapaikkajärjestelmän hyväksikäytöllä, vaikeilla palautuskäytännöillä ja hallituksen pyrkimyksillä helpottaa maahanmuuttoa muista Euroopan maista

poikkeavalla tavalla on suoria vaikutuksia myös suomalaiseen yhteiskuntaan. Vallitsevan lainsäädännön puitteissa negatiiviset ilmiöt tulevat todennäköisesti vain lisääntymään.

Hallitus keskittyy laittomasti maassa olevien lupa-asioihin, kun keskustella pitäisi siitä, kuinka saamme houkuteltua Suomeen osaavaa ulkomaalaista työvoimaa. Sitä ei takuilla tai mitoituksilla saada ratkaistua, vaan pitää aidosti miettiä, miten Suomi olisi houkutteleva paikka osaavalle työvoimalle.

Suomen on herättävä pitkin Eurooppaa nähtävään todellisuuteen. Monien maahanmuuttajaryhmien kohdalla kotouttaminen länsimaisiin hyvinvointivaltioihin ei ole onnistunut. Pelkkä itseruoskinta ei auta. Meidän on pystyttävä vaatimaan enemmän myös tulijoilta. Suomessa on elettävä maassa maan tavalla. Pitää opiskella ja tehdä töitä ja sitoutua suomalaiseen yhteiskuntaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Hyssyttely ja leimakirveiden heittely jääköön pois. Nyt on aika hyväksyä ongelmat [Puhemies koputtaa] ja tarttua toimeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.34 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa herra puhemies! Noin vuosi sitten valtioneuvosto antoi eduskunnalle nyt käsittelyssä olevan selonteon suuntaviivojen luomiseksi kotoutumista edistävän politiikan kehittämiselle. Eduskunta on tehnyt nyt perusteellista työtä käsitellessään tätä selontekoa, ja valiokunnat ovat kuulleet mittavan joukon eri alojen asiantuntijoita. Haluan kiittää tästä työstä. Selonteko ja mietintö luovat nyt hyvän perustan kotoutumisen edistämiselle ja jatkokehittämiselle.

Valiokunnan näkemyksen mukaan selonteon esitykset ovat oikeasuuntaisia ja pääosin kannatettavia. Selonteon tavoin valiokunta korostaa tarvetta vahvistaa maahanmuuttajien työllistymistä sekä nostaa esiin myös maahanmuuttajanaisten ja -perheiden kotoutumisen kehittämistarpeet.

Pidän maahanmuuttajien työllisyysasteen nostoa todella tärkeänä tavoitteena, jotta maahanmuuttajat voivat rakentaa täällä itsenäistä elämää Suomessa ja jotta myös sitten maahanmuuttajien osaamista voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin työikäisen väestön meillä vähentyessä. Erityisen tärkeänä pidän kotona lapsia hoitavien vanhempien tavoittamista ja pääsyä palveluihin, ja tätä valiokuntakin on mietinnössään korostanut. Maahanmuuttajanaisten kotoutumisella ja työllistymisellä on myös vaikutusta heidän lastensa kotoutumiseen.

Tärkeä on myös valiokunnan huomio siitä, että vaikka työllistyminen on keskeistä kotoutumisen kannalta, niin kotoutuminen on lopulta muutakin kuin työllistymistä. Se on myös Suomeen eri syistä ja eri-ikäisinä muuttaneiden yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnassa.

Valiokunnan näkemyksen mukaan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllisyyden vahvistaminen edellyttää maahanmuuttajien omaa aktiivisuutta, monimuotoisia tukipalveluita sekä työelämän ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Näiltäkin osin selonteon ja valiokunnan mietinnön lähtökohdat kotoutumisen edistämiselle ovat yhteneväiset. Yhtä keinoa onnistuneelle kotoutumiselle ei ole, ja kotoutuminen edellyttää sekä maahanmuuttajan että yhteiskunnan sitoutumista.

Valiokunta nostaa esiin myös tarpeita tarkentaa ja joiltakin osin vahvistaa selonteossa esitettyjä toimenpiteitä. Olemme käyneet ministeriössä valiokunnan huomiot läpi ja huo-

mioimme ne osana kotoutumislain uudistamista, selonteon toimeenpanosuunnitelman valmistelua ja myös sitten kotoutumisen seurantaa ja sitä, kuinka sitä pitäisi kehittää.

Hallituksen esitys kotoutumislain kokonaisuudistukseksi annetaan eduskunnalle nyt tulevana syysistuntokautena. Kuten valiokunta edellyttää, kotoutumislain kokonaisuudistuksen esityksillä vahvistetaan juuri alkuvaiheen kotoutumispalveluita. Laissa esitetään säädettäväksi myös kotoutumissuunnitelman enimmäiskestosta, palveluihin osallistumisen velvoittavuudesta sekä viranomaisvastuista ja tiedonvaihdosta. Kotoutumislain valmistelua yhteensovitetaan muiden käynnissä olevien keskeisten uudistusten, esimerkiksi työllisyyspalveluiden paikallistasolle ja kuntiin siirron osalta tai niiden kanssa sekä myös pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kanssa.

Valiokunta korostaa myös tarvetta kehittää kielikoulutusta ja nostaa esiin tarpeita kotoutumisen seurannan vahvistamiseksi. Suomen tai ruotsin kielen osaaminen on keskeisen tärkeää. Se on keskeistä niin työllistymisen kuin myös arjen sujuvuuden ja osallisuuden kannalta. Koulutuksen kehittämistä jatketaan ja sitä vahvistetaan myös valiokunnan edellyttämän mukaisesti ja saavutettujen kielitaitotasojen parantamiseksi vastaamaan työelämän tarpeita. Koulutuksen osaksi luodaan valtakunnallinen kielitaidon päättötestauksen malli.

Kotoutumisen yleistilaa seurataan kansainväliseen indikaatiojärjestelmään perustuvalla seurantajärjestelmällä ja monien syvällisempien erillistutkimuksien ja selvitysten avulla. Lisäksi maahanmuuttajien työllisyyden kehittymistä seurataan järjestelmällisesti sekä rekisteri- että kyselyaineistojen avulla.

Kotoutumislain ja kotoutumispolitiikan seurantaa uudistetaan parhaillaan tavoitteellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi, ja uudistuksessa tullaan, kuten myös hallintovaliokunta edellyttää, kiinnittämään erityistä huomiota työllistymisen seurannan ja kielikoulutuksen tulosten seurannan vahvistamiseen, ja tätä kaikkea hyödynnetään kotouttamispolitiikan kehittämisessä.

Valiokunta on kiinnittänyt myös huomiota kotoutustoimien riittävään resursointiin. Rahoitustarpeet on käsitelty ja huomioitu julkisen talouden suunnitelmassa [Puhemies koputtaa] vuosille 23—26. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt näyttää siltä, että on halukkuutta debattiin. Eli V-painike ja nousette ylös, niin sitten alkaa puheenvuoroja tulemaan. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.40 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan hallintovaliokunnan mietintö asiasta oli sangen kriittinen. Siellä nostettiin esille se, että varsinaisesti valtioneuvosto ei tässä selonteossaan ole vastannut niihin pyyntöihin, joita eduskunta aiemmin esitti. Päinvastoin useammassakin kohdassa on menty ikään kuin taaksepäin. Valtioneuvoston selonteko on tämän kauden selonteoista kaikista laajin. Siinä on hirvittävä määrä mustetta paperilla, mutta valitettavasti sen sisältö jää heikoksi.

Valiokunta nosti mietinnössään useita esimerkkejä esille siitä, mitä pitäisi parantaa: erityisesti tätä maahanmuuttajan omaa velvoitetta integroitua yhteiskuntaan, lisäksi kielikoulutusta ja niin edelleen. Pääpointti on se, että näitä asioita vuodesta toiseen pyöritellään. Kaikki ikään kuin tietävät, mistä on kyse ja mikä on ongelma, mutta minkäänlaisia oikeita ratkaisuja näihin ei ole tulossa, ja olen ymmärtänyt, että nyt lausuntokierroksella olevassa kokonaisuudistuksessakaan [Puhemies koputtaa] ei tuoda näihin minkäänlaista ratkaisua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinäluoma.

15.41 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen on tärkeä asia sekä yhteiskunnallisen tasa-arvon kannalta — haluamme torjua eriarvoistumista — mutta myös suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuuden takaamisen näkökulmasta, koska tarvitsemme työikäisiä, työelämässä olevia ihmisiä tänne enemmän, jotta pystymme nämä tärkeät julkiset palvelut takaamaan.

Vaikka kotoutumiseen liittyen selvästi on myös tässä salissa erimielisyyttä, niin tunnistan kuitenkin tässä salissa ja valiokuntatyössä, hallintovaliokunnan työssä, yhden keskeisen yksimielisyyden, asian, joka liittyy tähän kielen osaamisen korostamiseen. Hallintovaliokunnan työssä korostimme erityisesti sitä, mitä ministerikin täällä totesi, että on tärkeää, että alkuvaiheessa sekä tarjoamme kielikoulutusta mahdollisimman laajasti, laadukkaasti, mutta sitten näiden palveluiden tarjoamisen rinnalla voimme myöskin vaatia osaamisen karttumista [Puhemies koputtaa] ja siltä osin painottaa myöskin velvoittavuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

15.42 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On koko suomalaisen yhteiskunnan etu, myös sopeutumishaluisten maahanmuuttajien etu, että kotoutuminen saadaan toimimaan. Välittämistä ei ole sulkea silmät ja hyssytellä. Välittämistä on avata silmät, puhua ongelmista niiden oikeilla nimillä ja ennen muuta ratkaista ne. Jos kotoutumispolitiikan suuntaa ei muuteta kohti kotoutujan omaa vastuuta, Suomi kulkee Ruotsin tietä kohti lähiöiden rinnakkaisyhteiskuntia. Vielä ei ole myöhäistä korjata suuntaa.

On erikoista, että hallituspuolueet eivät olleet valiokunnassa valmiita tukemaan konkreettisia ratkaisujamme. Pitkäaikaisen tulkkausoikeuden rajaaminen sekä kielitaidon ja työnteon säätäminen pysyvän oleskeluluvan edellytyksiksi edustavat hyvin yleispohjoismaista linjaa. Kysyisinkin ministeriltä: onko hallitus todella sitä mieltä, että Suomeen voi työkykyinen jäädä pysyvästi oleskelemaan ilman riittävää kielitaitoa ja työntekoa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

15.44 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on murheellista kuunnella tämän salin keskustelua. Samaan aikaan kun sanotaan, että emme missään nimessä haluaisi löytää itseämme Ruotsin tieltä, emme tee yhtään mitään niihin asioihin, jotka estäisivät meitä joutumasta sinne Ruotsin tielle, ei sen enempää maahanmuuttopolitiikkaan kuin tähän kotoutumiseenkaan. Ja se on kyllä kummallista. Ei tässä mene montaa vuotta, kun täällä ihmetellään, miten meillä voi olla tällainen turvallisuustilanne isoimmissa kaupungeissa. Mutta se olisi vielä vältettävissä. Nyt täytyy vain ottaa järki käteen.

On pakko tässä yhteydessä kyllä sanoa tähän työperäiseen maahanmuuttoon, jota täällä nyt tarvitaan kovastikin hallituspuolueiden osalta, että oletteko te katsoneet laisinkaan näitä tilastoja. Meillä on maassa 458 000 vieraskielistä tällä hetkellä, ja pelkästään pääkaupunkiseudulla heitä on 50 000 työttömänä. Mihin me tarvitsemme lisää, eikö ensin pitäisi työllistää nämä ihmiset, jotka ovat jo maassa? [Riikka Purra: Pitää olla reserviä, että pysyvät nöyrinä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huttunen.

15.45 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä työperäinen maahanmuutto on varmaan asia, missä me emme pääse perussuomalaisten kanssa yhteisymmärrykseen. [Mari Rantanen: Katsokaa nämä tilastot, Huttunen!]

Pohdittaessa, kuinka asiat voitaisiin tehdä paremmin, täällä on tosi hyvin käyty keskustelua kotouttamisesta ja ennen kaikkea siitä, miten tärkeä ja suuri merkitys työn tekemisellä on siihen, että ihminen pääsee kiinni arkielämään ja pystyy ottamaan vastuuta sitten omasta elämästään. Normaali arki on parasta terapiaa monessa vaiheessa.

On todella tärkeää, niin kuin viittasin tuossa ryhmäpuheenvuorossakin, että tämänhetkisestä tilanteesta otetaan oppia. Nyt Ukrainasta tulleiden ihmisten kohdallahan otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön järjestelmä, että ihmiset saavat välittömästi työnteko-oikeuden kyseisessä maassa. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka näitä oppeja tullaan nyt jatkossa hyödyntämään? Meille on tulossa jatkossakin eri maista, eri tilanteista ihmisiä tänne, ja tärkeää olisi, että he pääsisivät heti työn syrjään kiinni. Onko jo keskusteltu hallituksessa, kuinka tästä päivästä katsotaan tulevaisuuteen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Hanna.

15.46 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä on nostettu esiin monia semmoisia hyviä käytänteitä, joitten rahoituksen turvaaminen on tärkeää. Täällä on esimerkiksi nostettu se, että monissa kunnissa on muodostettu tämmöistä maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa, jossa saman luukun alta löytyy työllisyyspalveluita sekä kunnan ja oppilaitosten palveluita, jolloin sitten on mahdollista asiakkaita tehokkaammin ohjata näitten eri palveluitten piiriin. Huolta on siitä, kuinka sitten tämmöinen pitkäjänteinen rahoitus tälle turvataan.

Haasteena on myös se, että maahanmuutto ja näin ollen myös nämä kotoutumisen tarpeet keskittyvät tietyille paikkakunnille ja alueille, ja se on tietysti välttämätöntä huomioida näitten palveluitten järjestämisessä. Yksi ehdotus tässä mietinnössä ovat ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet, joihin ehdotetaan lisättäväksi tämmöistä opiskelijoitten vieraskielisyyteen perustuvaa rahoituskriteeriä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rydman.

15.47 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suuri osa maahanmuuttajista kotoutuu aivan mallikelpoisesti suomalaiseen yhteiskuntaan ilman minkäänlaisia aktiivisia kotouttamistoimenpiteitä. Vastaavasti on sitten valitettavasti myöskin niin, että aika iso joukko maahanmuuttajia jättää sopeutumatta suomalaiseen yhteiskuntaan, vaikka heihin kuinka käytetään mahdottomia määriä erilaisia resursseja kotouttamistoimenpiteiden onnistumiseksi. Surullista on se, että nämä skenaariot polarisoituvat aika ikävällä tavalla tiettyjen kansallisuusryhmien välille. On tiettyjä kansallisuuksia, jotka sopeutuvat oikein hyvin, ja toisia, jotka sopeutuvat hyvin huonosti, jos lainkaan. Toki poikkeuksia on aina kaikissa ryhmissä.

Olennaista on ymmärtää, että lähtövalmiudet määrittävät hyvin myöskin kotoutumisennustetta, ja jos kulttuurinen etäisyys suomalaisesta yhteiskunnasta on kovin kaukana, niin se tarkoittaa sitä, että kotoutumisen ennuste on huono, ja tällöin mitkään resurssit eivät riitä, jollei [Puhemies koputtaa] tällaista maahanmuuttoa myös määrällisesti onnistuta rajaamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Peltokangas.

15.48 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Selonteko käsittelee maahanmuuttoa vain siitä näkökulmasta, että maahanmuutto on aina vastaanottavalle maalle ja yhteiskunnalle pelkästään herkkua ja hunajaa, elikkä tässä on se juurisyy.

Puhutaan, että ollaan menossa Ruotsin tielle. Me ollaan sillä jo, ei me olla menossa. Jos ei meidän maahanmuuttopolitiikka muutu, niin sanokaa minun sanoneeni ja katsokaa tämän puheen tallenne muutamien vuosien päästä, kun meilläkin poliisiautot palavat.

On tehtävä täyskäännös. On tunnustettava ne ongelmat, mitkä tänä päivänä me tiedämme, mutta ne on tunnustettava ja niihin on tartuttava. Siinä, että me pyritään kotouttamaan sellaista porukkaa, jotka ovat kotoutuneet Prisman nurkkaan nojailemaan räystäisiin, ei ole mitään järkeä. Se ei ole sitä moniosaajaporukkaa, mitä Suomi tarvitsee, ja näin on vaan totuus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Semi.

15.49 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pohdin tätä tilannetta, niin tulee aina mieleen se, mikä on tärkein asia: kun itse tulen teollisuuspaikkakunnalta, mietin, kuinka saadaan työntekijöitä riittämään meille. Kun katson suomalaisten ikärakennetta, niin meillä koko ajan tarve kasvaa, koska meidän työelämästä eläköityy erittäin runsaasti työntekijöitä. Siihen nähden tämä kotouttaminen on meillä mahdollisuus, kun me teemme sen oikealla tavalla, hyvin, johdonmukaisesti: opetamme kielen, ammattitaidon ja muuta tämmöistä, mitä meidän työelämässä tarvitaan. Jos miettii edellisen kymmenen vuoden nettomuuttoa ja sitä, että se kasvaisi puolella vuoteen 2060 mennessä, niin valtiovarainministeriön laskelmien mukaan se vähentäisi julkisen talouden kestävyysvajetta 0,4 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Se olisi sen työllisyyden tae, että meillä bruttokansantuote kasvaisi koko ajan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen, ja sen jälkeen jatketaan.

15.51 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa todellakin on kannettu ihan oikeista asioista huolta: siitä, miten maahanmuuttajataustaiset ihmiset voisivat entistä nopeammin päästä kiinni suomen tai ruotsin kielitaitoon ja myös työllistyä, ja sitten nuorten osalta, miten pääsisivät opintielle, ja tietysti aikuismuuttajien kohdalla myös siitä, että osaaminen pystytään täällä nopeasti tunnistamaan ja sitä kautta työmarkkinoille pääsy varmistuu. Tähän kaikkeen voidaan myös vaikuttaa tietenkin sillä, että työllisyyspalveluita on nyt muutettu. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on muun muassa yksi keino, koska se nopeuttaa sitä alkuvaiheen työttömyyden vaihetta, tuo siihen palvelut. Myös kotoutumispolitiikalla voidaan vaikuttaa näihin, ja sitä tullaan nyt kotoutumislainsäädännön kautta vahvistamaan. Sitten esimerkkinä nuorten kohdalla: kyllä tämä oppivelvollisuuden laajentaminen koskemaan nyt toista astetta on iso askel eteenpäin, koska sen tiedämme, että maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat heikommin pystyneet opintiellä etenemään. Siellä on kaikenlaisia esteitä ollut, joten tämäkin pitää heidät mukana.

Kyllä myös kaikki selvitykset osoittavat, että niille maahanmuuttajataustaisille, joille on tehty hyvä kotoutumissuunnitelma, sitä seurattu ja yhteistyössä tuettu, ne tuloksetkin ovat parempia. En kuitenkaan allekirjoita niitä puheenvuoroja, että jos jostain kulttuurista tultaisiin, niin ei pystyttäisi tänne kotoutumaan. Kyllä se on kiinni siitä, että meidän on vain tiivistettävä ja vahvistettava kotoutumispolitiikkaa, luotava näitä edellytyksiä kielikoulutukseen ja päästä sitten kiinni myös työmarkkinoille ja työelämään, ja kotona lapsiaan hoitavat naiset, äidit, on myös saatava yhteiskuntaan mukaan, he haluavat sitä tehdä.

Kävin juuri tutustumassa ukrainalaisille pakolaisille suunnatun järjestön työhön. Tekevät muuten mittavaa, hienoa työtä, ja tätä viranomaisyhteistyötä ja kansalaisjärjestöyhteistyötä pitää nyt tiivistää, koska sillä saadaan kaikkein paras tulos aikaiseksi ja pystytään tavoittamaan nämä ihmiset [Puhemies koputtaa] parhaalla tavalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Immonen.

15.53 **Olli Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muissa Pohjoismaissa maahanmuuttajien kotouttamiseen on lisätty tiukkaa velvoittavuutta, mutta ei meillä Suomessa. Olisi jo aika myöntää, että tämä ongelma ei paapomalla parane. Esimerkiksi Tanskassa kotouttamisohjelmiin osallistuminen on pakollista kaikille pakolaisina tulleille ja perheenyhdistämisen kautta tulleille perheenjäsenille. Ohjelman ja siihen liittyvän lopputestin suorittaminen on ehto pysyvän oleskeluluvan saamiselle. Tanskassa maahanmuuttajiin, jotka elävät pelkkien sosiaalietuuksien varassa ja ovat olleet maassa alle viisi vuotta, voidaan soveltaa kotimatkadirektiiviä ja heidät voidaan käskeä poistumaan maasta. Kysyisin ministeriltä: miksi Suomen hallitus ei ole lähtenyt ottamaan mallia vaikkapa Tanskasta kotouttamistoimenpiteiden osalta? — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kilpi.

15.54 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olipa harmi, kun tuossa ministeri just pyyhälsi ulos salista, mutta debatoidaan siitä huolimatta.

Tässähän on tuolta puhujapöntöstä asti todettu, että työ on parasta kotouttamista ja koulutus ja opiskelu on tärkeätä. Minulla olisi tässä semmoinen esimerkkitapaus: On maahanmuuttaja, joka on Itä-Suomen yliopistosta valmistunut kemian maisteriksi. Sitten hän on toiminut ruokalähettinä eräässä yrityksessä, ja hänen tulonsa ovat sitten olleet aika kovia, koska hän on ollut varsin ahkera tekemään töitä, ja oli tuommoinen 5 632 euroa tarkalleen ottaen kuukaudessa ja keskimäärin. Nyt on todettu, että tämä on epäuskottavaa, että voi olla kukaan näin ahkera, ja kuitenkin tiedetään, että tässä samaisessa firmassa työssä olevat ihmiset ovat jopa 9 000 euron tuloihin yltäneet. Minua vain ihmetyttää se, että kun nyt pidetään kouluttautumista ja työtä sillä tavalla ensisijaisen tärkeänä tässä asiassa, niin minkä takia sitten kuitenkin tapahtuu tällä tavalla ja ahkeruudesta rangaistaan. Minä saan todella paljon viestiä asianajajilta, jotka hoitavat näitä samanlaisia tapauksia. [Puhemies koputtaa] Näitä esimerkkejä riittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Laukkanen.

15.55 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan ikävää, että ministeri poistui.

On tunnistettu, että kielitaito on merkittävin edellytys hyvään kotouttamiseen. Eikö olisi sitten oikein ehdollistaa maahan jäämisen ehdoksi kielen oppiminen tietyssä ajassa, kuten Norjassa tehdään? Jos et vuoden sisällä ole sitoutunut oppimaan kieltä, antamaan hyvää kielinäytettä taidoistasi, automaattisesti joudut lähtemään maasta.

Osa ukrainalaisista sotapakolaisista poistui jo maasta, koska eivät saa sosiaaliturvatunnusta — ovat jo kuusi viikkoa odottaneet, että pääsisivät töihin. Viime viikolla kaksi huippukoulutettua lääkäriä poistui maasta, koska eivät saaneet sosiaaliturvatunnusta ja päässeet tekemään omaa työtänsä, ja meillä on ilmeisesti pulaa työntekijöistä tällä alueella. Kielitaitoakin heillä oli. Virossa sosiaaliturvatunnuksen saa tunnissa. Suomi on jäänyt digitaalisesti auttamattomasti jälkeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Löfström.

15.56 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade herr talman, arvoisa puhemies! Sotaa pakenevien lisäksi on myös muita ihmisiä, jotka haluavat löytää paikkansa uudessa kotimaassaan. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee hyvin monenlaisista taustoista tulevia ihmisiä. Jotkut tulevat tänne opintojen ja toiset työn takia, osalla syynä on rakkaus. Heidän saamansa palvelut taas määräytyvät sen perusteella, mistä syystä he ovat tulleet maahan. Monissa tapauksissa tämä on aiheellista mutta ei kaikissa. Eri ihmisillä on erilaisia tarpeita, joten myös ratkaisujen tulisi olla erilaisia. Siksi järjestelmän joustavoittaminen on tärkeää. On hienoa, että ohjaus ja neuvonta ehdotetaan vakinaistettaviksi maahantulon syystä riippumatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

15.57 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maahanmuuttopolitiikan tiedetään olevan epäonnistunutta jo siinä vaiheessa, kun joudutaan jatkuvasti pähkäilemään, miten siirtolaiset saataisiin sopeutumaan ja työllistymään vastaanottavaan yhteiskuntaan. Oleellista on lopettaa ensin juurisyy eli vaikeasti sopeutuvien siirtolaisten vastaanottaminen.

Maahanmuuttajien kotouttamista tulee muuttaa siten, että kotoutumisesta tehdään suomalaiseen yhteiskuntaan sopeuttavaa, ei eroja korostavaa tai jopa niitä voimistavaa. Suomen ei tule pyrkiä jatkuvasti monikulttuurisemmaksi vaan tarjota maahanmuuttajille edellytykset sopeutua suomalaiseen kulttuuriin. Hyysääminen tulee lopettaa ja laittaa maahanmuuttaja itse vastuuseen sopeutumisestaan. He, jotka eivät noudata lakejamme tai hyväksy kulttuuriamme, saavat etsiä uutta kotia muualta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kaleva.

15.58 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella sääli, että ministeri Haatainen ei enää ole täällä, koska näyttää siltä, että mitä enemmän resursseja kotouttamistoimenpiteisiin laitetaan, sitä heikommat ovat kotoutumistulokset. Tämä on osoitus siitä, että tuntuu, että ne, jotka kotoutuvat, kotoutuvat näistä kotouttamistoimenpiteistä huolimatta, kun taas ne, jotka eivät kotoudu, eivät kotoudu, vaikka kuinka paljon sinne resursseja pistetään.

Tässä varmaan — ei pienimpänä — syynä on se, että hallitus kohtelee näitä kotouttamisohjelmassa olevia maahantulijoita ikään kuin kotouttamistoimenpiteiden kohteina, objekteina, jotka ovat tahdottomia ja joihin vain kohdennetaan toimenpiteitä viranomaisten ja yhteiskunnan taholta, ja kuvitellaan, että kun riittävä määrä niitä toimenpiteitä on kohdennettu, niin sitten jotenkin kotoutuminen yhtäkkiä tapahtuu. No, näinhän se ei mene.

Olisin kysynyt ministeri Haataiselta, kuinka kauan hallitus aikoo jatkaa tätä ja milloin mennään siihen, että velvoitetaan tämä maahantulija, kotoutuja, ottamaan itse vastuuta omasta kotoutumisestaan, niin että hän onkin aktiivinen toimija eikä pelkästään kotoutumistoimenpiteiden kohde, tämmöinen objekti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Elo.

15.59 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastuu kotoutumisesta kuuluu kunnille, ja on tärkeää, että niille osoitetaan tähän riittävät resurssit ja toimintaedellytykset. Tällä hetkellä puolet Suomen vieraskielisistä asukkaista asuu pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa. Kaupunkien ja kuntien rooli maahanmuuttajien integroimisessa liittyy varsinaisten kotouttamistoimien lisäksi muun muassa asuntopolitiikkaan, koulutukseen ja työllisyyspalveluihin.

On tärkeätä, että tässä selonteossa on nostettu kotona olevien maahanmuuttajanaisten tavoittamisen merkitys. Tämä on tunnistettu myös kaupungeissa. Valiokunta katsoo, että erityisesti kolmannen sektorin matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajataustaisten naisten onnistuneen kotoutumisen kannalta, ja sen takia myös näiden resurssit on turvattava.

On myös tärkeätä huolehtia nyt varsinkin, kun sote-uudistusta tehdään, että tehtävät ja roolit ovat selkeitä erityisesti nyt kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Puhemies Matti Vanhanen: Debatti jatkuu. — Edustaja Kinnunen, Jari.

16.00 **Jari Kinnunen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kerkesin jo perua, kun täällä on viety jalat suusta. Mutta voin minä nyt sen sanoa, että täällä menevät vähän taas puurot ja vellit sekaisin: puhutaan turvapaikanhakijoista ja sitten maahanmuuttajista, ja tässä on kuitenkin aivan selvästi eri asioista kysymys.

Turvapaikanhakijoille pitäisi olla velvoittava, pakollinen koulutus suomen kieleen ja kulttuuriin, lainsäädäntöön, ja heille pitäisi olla pakollinen, jatkuva seuranta siitä, että he noudattavat näitä. Maahanmuuttajat, muut kategoriat, ovat yleensä jo lähtökohtaisesti siinä asemassa, että heillä on se motivaatio olla muuallakin kuin Kelassa töissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

16.01 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko tässä kotoutuskeskustelussa on mielestäni vähän sellainen vedätyksen maku, että puhutaanko tässä nyt oikeasti niistä asioista, mistä väitetään puhuttavan, vai piilotellaanko tässä nyt sitä todellisuutta, että maahanmuutto onkin tosiasiassa ollut sosiaaliperusteista eikä työperusteista, ja nyt halutaan maalata se näyttämään työperusteiselta. Eli kun meillä on jo valtava työvoimareservi niin suomalaisia kuin maahanmuuttajiakin, jotka eivät työllisty, niin sitten haluttaisiin edelleenkin lisää maahanmuuttoa. Tämä yhtälö ei kuulosta mielestäni järkevältä.

Jos tämä maahanmuutto, mitä tavoitellaan, on nettomerkkistä eli huoltosuhdetta parantavaa, niin nämä ihmisethän kotoutuisivat aivan oma-aloitteisesti ja omista lähtökohdistaan. Jos itse lähtisin tai olisin lähtenyt joskus aikoinaan ulkomaille työperäiseksi maahanmuuttajaksi, pitäisin täysin absurdina tilannetta, että sen yhteiskunnan, johon olen muuttamassa, täytyisi tehdä toimenpiteitä minun kotouttamisekseni. Eikö se ole minun tehtäväni oppia sen maan kieli ja tavat, hankkia työpaikka ja asunto ja muuttaa pois siitä maasta, jos en näihin asioihin kykene? Ei sen sen kyseisen yhteiskunnan ongelma pitäisi olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Debattikierros päätetään ja siirrytään puhujalistaan. — Puheenvuoro, edustaja Elo.

16.02 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kotouttamisessa onnistuminen on yksi hyvinvointivaltion säilyttämisen avainkysymyksistä. Suomen väestö ja työllisten määrä kasvavat yksinomaan maahanmuuton kautta, ja on selvää, että väestön ikääntyessä tarvitsemme maahanmuuttajia. Hallituksen tavoite onkin kaksinkertaistaa työperäinen maahanmuutto nykytasosta vuoteen 2030 mennessä. Ukrainalaispakolaisten auttaminen on asettanut järjestelmämme uuteen testiin ja osoittanut lupaprosessien sujuvoittamisen tärkeyden. Samalla kunnat ovat osoittaneet erinomaista kyvykkyyttä tarjota lähes välittömästi erilaista palvelua. Tästä kannattaa ottaa opiksi kotoutumisen kehittämisessä.

Selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista ehdottaa tärkeitä keinoja kotoutumisen tehostamiseksi. Keskeistä on, että kotoutuminen lähtee aina heti onnistuneesti käyntiin ja että kielen oppimiseen on riittävästi tukea. Kielenopetusta ja muita tukipalveluita on tarjottava maahanmuuttajien yksilölliset tarpeet huomioiden, ja näiden palveluiden laatua ja vaikuttavuutta on seurattava.

Arvoisa puhemies! Keskeinen kotouttamispolitiikan onnistumisen mittari on, että lapsena Suomeen muuttaneet ja täällä syntyneet ulkomaalaistaustaiset lapset pärjäävät aikuistuessaan yhdenvertaisesti suomalaistaustaisten ikätoveriensa kanssa. Ero ulkomaalaistaustaisten ja muiden lasten oppimistuloksissa on Suomessa OECD-maiden suurimpia. Alueellinen eriytyminen on koulutuksen ja koulujen kannalta huolestuttava ilmiö. Yksi toimiva ratkaisu oppimiserojen tasoittamiseksi on koulujen ja päiväkotien positiivinen erityiskohtelu, jolla voidaan varmistaa esimerkiksi suomen kielen oppimisen riittävä tuki. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistulosten nostaminen vaatii myös aiempaa tiiviimpää yhteistyötä maahanmuuttajavanhempien ja -yhteisöjen sekä niitä edustavien järjestöjen kanssa.

Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että kotoutuminen käynnistyy välittömästi maahantulon jälkeen. Kotoutumisen onnistumisen kannalta keskeistä on mahdollisimman nopea pääsy työelämään. Maahanmuuttajille on tarjottava nopeasti mahdollisuus ammatillisen osaamisen kehittämiseen, ja on tarjottava tarvittavia tukipalveluita heille, joilla ei ole riittäviä valmiuksia siirtyä suoraan työelämään.

Suuret kaupungit ovat edistäneet maahanmuuttajien työllistymistä tuloksellisesti perustamalla maahanmuuttajien osaamiskeskuksia. Niissä suomen kielen opetuksesta, ammatillisen osaamisen kehittämisestä ja työnhaun tuesta on luotu asiakaslähtöisiä palveluita yhden katon alla. Osaamiskeskukset ovat hieno esimerkki vaikuttavasta kotouttamistyöstä, ja niiden toiminnan vahvistamiselle onkin varattava riittävät resurssit. On tärkeää, että kotoutumisen selonteko luo rakenteen myös työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien

kotoutumisen edistämiseen. Tämä parantaa erityisesti kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksia kotoutua.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajien oma motivaatio ja aktiivisuus on onnistuneen kotoutumisen tärkeä lähtökohta. Tutkitusti iso merkitys on kuitenkin myös yhteiskunnan vastaanottavuudella ja asenneilmapiirillä, joka voi helpottaa tai heikentää kotoutumista. Kotoutumista edistävässä työssä väestöryhmien välisten suhteiden ja luottamuksen edistäminen sekä rasismin ja syrjinnän kitkeminen ovatkin keskeisessä roolissa. Millään kehittämistoimilla tai kohdennetuilla palveluilla ei saada aikaan riittävää muutosta, jos yhteiskunnan ja työelämän vastaanottavuus maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä kohtaan ei ole kunnossa.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen selonteko antaa hyvän lähtökohdan kotouttamistoimien parantamiselle, kuten ministerikin täällä aiemmin totesi. Olennaista on, että vahvistamme kotoutumistoimia heti maahantulon jälkeen ja että maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuja kehitetään kokonaisuutena. On tärkeää, että vastuut eri toimijoiden välillä ovat selkeät ja tiedonkulku sujuvaa, jotta jokaiselle maahanmuuttajalle pystytään osoittamaan sujuva kotoutumispolku suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Kotouttamispolitiikan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden vahvistaminen tarvitsee tuekseen tutkittua tietoa sekä palveluiden systemaattista arviointia ja kehittämistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas.

16.07 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Näin alkuun kannatan edustaja Mari Rantasen tekemää vastalausetta kannanottoehdotuksineen.

Selonteon tarkoituksena on luoda suuntaviivoja kotoutumisen edistämisen kehittämiseksi. Kyseinen selonteko on kuitenkin jo peruslähtökohdiltaan virheellinen. Sen ajatuksena näyttää olevan se, että suomalaisen yhteiskunnan ikääntyminen sekä työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaanto-ongelmat olisivat ratkaistavissa vain maahanmuuton keinoin. Selonteko käsittelee maahanmuuttoa vain siitä näkökulmasta, että maahanmuutto on aina ja joka tapauksessa vastaanottavalle yhteiskunnalle pelkästään positiivinen ilmiö. Kaikki lieveilmiöt pyritään lakaisemaan maton alle. Selonteko ei pidä sisällään mitään käytännön parannusehdotuksia niihin ongelmiin, joita maahanmuuttoon selkeästi liittyy. Näitä ongelmia ovat tiettyjen maahanmuuttajaryhmien syrjäytyminen ja yliedustus esimerkiksi työttömyys- ja rikostilastoissa.

Perussuomalaiset lähtevät siitä, että Suomeen kohdistuvan maahanmuuton tulee olla lähtökohtaisesti yhteiskunnalle vähintään kustannusneutraalia, hyvin mielellään oltaisiin jopa plussan puolella. Nykyinen kotouttamispolitiikka tulee johtamaan vain maahanmuuton kasvaviin kustannuksiin, eikä se tule ratkaisemaan mitään suomalaisen yhteiskunnan ongelmia, pikemminkin päinvastoin.

Hallitus puhuu mielellään osaajien houkuttelemisesta ulkomailta, mutta tosiasiassa suomalainen yhteiskunta vetää puoleensa heitä hyvin vähän. Joskus kuullaan väitettävän, että kaikenlainen maahanmuutto edistäisi muualta tulleiden osaajienkin kotoutumista Suomeen. Todellisuudessa ulkomaalainenkin osaaja arvostaa turvallisuutta, rauhallisuutta ja yhteiskunnan koheesiota, jota heikkotasoinen maahanmuutto ei millään tavoin edistä.

Suomen ulkomaalaisille avokätinen sosiaaliturvajärjestelmä sekä hyvää palkkaa saavien henkilöiden korkea verotus pitävät huolen siitä, että Suomeen on houkuttelevampaa

tulla oleilemaan kuin tekemään töitä. Sosiaaliturvan varassa eläminen alkaa olla Suomessa jo ylisukupolvinen ilmiö, mikä alleviivaa sitä, että pelkkä Suomessa vietetty aika tai Suomeen syntyminen ei takaa maahanmuuttajaväestön kotoutumista. Suomeen saapuvat osaajat yleensä kotoutuvat paremmin ilman, että heihin sijoitettaisiin valtavia summia rahaa. Se maahamme vaeltava porukka, jota voisi kutsua vähemmin osaaviksi, ei kotoudu, vaikka rahaa lapataan vuosikymmeniä.

Suomi ei ole onnistunut mitenkään erityisen hyvin kotouttamisessa, vaikka selonteosta tällaisen kuvan voi saadakin. Itse asiassa Suomi käyttää kotouttamiseen rahaa suhteessa enemmän kuin moni muu maa, ja silti esimerkiksi työttömyysaste ja oppimiserot kantaväestöön verrattuna ovat suuria. Tämä kertoo siitä, että Suomeen suuntautunut maahanmuutto on laadultaan keskimäärin heikkotasoista.

Selonteko ei korosta, arvoisa puhemies, kylliksi maahanmuuttajan omaa vastuuta työllistymisestään. Tärkeimpiä yksittäisiä tekijöitä suomalaisessa yhteiskunnassa pärjäämiseen on kielen hallitseminen. Se on avain suomalaisen työelämän ymmärtämiseen, ja siksi kielikoulutukseen osallistumisen tulisi olla välttämätöntä — katsoisin, että jopa pakollista. Lisäksi oppimistuloksia tulisi mitata — ei vain ihmetellä, vaan todellisuudessa mitata.

Kotouttamisen pitäisi tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan, eikä sitä, että yhteiskunta sopeutuu maahanmuuttajaan. Mikäli kotouttamiselle kuitenkaan ei ole edellytyksiä, täytyy siirtyä kotouttamisesta maahanmuuttajien kotiuttamiseen takaisin lähtömaahansa. Itse näen, että vuosia ostarin sadevesijärjestelmiin nojailevat mitään tekemättömät, anteliasta sosiaaliturvaa hyväksikäyttävät pitäisi saada liikkumaan takaisin sinne, mistä tulivat — kotiuttaa. Maamme kantokyky ei kestä jokaisen pelkkiä kustannuksia maallemme aiheuttavan elintasosurffarin elinkaaren kustantamista. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaleva.

16.12 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia. Heitä tarvitaan rakentamaan Suomea ja suomalaista hyvinvointia. Kaikki maahanmuutto ei kuitenkaan ole arvokasta. Me emme kaipaa tänne kansainvälistä rikollisuutta, sosiaaliturvalla eläviä elintasopakolaisia tai ihmisiä, joilla ei ole mitään halua tulla osaksi yhteiskuntaamme.

Käsillä oleva kotoutumisselonteko on ansiokas erityisesti yhdessä suhteessa. Siinä kiteytetään se, mikä maahanmuuttopolitiikassamme on vialla. Kotoutuminen on yksisuuntainen, ei kaksisuuntainen prosessi. Yhteiskunta ei voi sopeutua erikseen jokaiseen maahantulijaan ja hänen kulttuuriseen taustaansa, vaan jokaisen tulijan on sopeuduttava ja kotouduttava vastaanottavan maan kulttuuriin. Se ei estä tulijaa säilyttämästä ja arvostamasta omaa kulttuuriaan ja sen ilmentymiä, mutta väistämättä tulijan pitää hyväksyä suomalaisen yhteiskunnan keskeiset arvot ja pelisäännöt, sellaiset kuin demokratia, tasa-arvo ja lakien kunnioittaminen.

Hallituksen selonteko korostaa maahantulijoiden oikeuksia ja näille suunnattuja palveluita. Sen sijaan tulijoiden omavastuu kuitataan varsin lyhyesti. Onko todellakin valtion ja virkamiesten vastuulla, että maahanmuuttaja kotoutuu? Eikö maahanmuuttajalla itsellään ole mitään vastuuta? Miksi meillä paapotaan aikuisia ihmisiä, ikään kuin he olisivat vain kotouttamistoimenpiteiden kohteita, objekteja, vailla omaa tahtoa ja tarkoitusta? Onko

meillä vallalla uskomus, että ihminen kyllä lopulta kotoutuu, kunhan häneen vain kohdistetaan riittävästi viranomaislähtöisiä kotouttamistoimia.

Humanitaarisessa maahanmuutossa on kyse menetyksen tarinasta. Maahantulija on joutunut jättämään kotinsa, sukunsa, ystävänsä ja tutun ympäristönsä. Hän kokee silloin luonnollisesti menetyksen tunteita. Mutta menetyksen tunteita kokevat myös vastaanottavan yhteiskunnan jäsenet, jotka kokevat menettävänsä kansallisen koheesion, yhteenkuuluvuuden. Molemmat menetyksen tunteet pitää huomioida, jotta kotoutuminen voi onnistua ja tulija päästä osaksi uutta yhteiskuntaa.

Kokoomus on pitkään painottanut kielitaidon ja työllistymisen merkitystä. Vastaanottokeskukseen tai kotisohvalle unohtunut ei kotoudu. Kielitaito on keskeinen työelämän valmius. Työyhteisöön pääseminen tuo tarpeellisuuden kokemuksia ja helpottaa luomaan sosiaalisia suhteita. Työ on parasta kotoutumista.

Arvoisa puhemies! Meillä on valitettavasti maahanmuuttajia, jotka elävät sosiaaliturvalla eivätkä vuosienkaan maassaolon jälkeen ole oppineet suomea tai ruotsia. Näissä tapauksissa on kysymys järjestelmän väärinkäyttämisestä. Jokaisella on velvollisuus osallistua kykyjensä ja taitojensa mukaan oman elämänsä ja yhteiskunnan rakentamiseen. Kielitaidottomuus on aivan erityinen ongelma kotiin jääneille maahanmuuttajaäideille, koska heidän vaikutuksensa myös lasten kielitaidon kehittymiseen on keskeinen.

Kielitaidottomien maahanmuuttajien diaspora muodostuu helposti niin sanotuksi rinnakkaiseksi varjoyhteiskunnaksi suomalaisen yhteiskunnan laidalle. Tällaisessa varjoyhteiskunnassa vallitsevat valtakulttuurista merkittävästi poikkeavat tavat ja käsitykset siitä, mikä on hyväksyttävää, arvokasta tai tavoiteltavaa. Tällaisiin varjoyhteiskuntiin liittyy sosiaalisia ja yhteiskunnallisia ongelmia, joista Ruotsin entinen kansankoti tarjoaa hyvin ikäviä esimerkkejä. Näiden varjoyhteiskuntien nuoret kokevat itsensä helposti toisen luokan kansalaisiksi, ja sitähän he oikeasti ovatkin, koska heiltä tosiasiassa puuttuvat kaikki suomalaisessa yhteiskunnassa pärjäämiseen liittyvät työkalut. Ilman kielitaitoa on vaikea kouluttautua, ilman koulutusta on vaikea työllistyä ja ilman työtä on vaikea elättää itseään ja perhettään, saati sitten tavoitella niitä unelmia, joiden siivittämänä on alun perin lähdetty kotoa vieraaseen kulttuuriin.

Kielitaidottomuuteen liittyy myös turvallisuusriskejä, koska ummikon on vaikea ymmärtää ympäröivää todellisuutta. Pysyvää oleskelulupaa, saati sitten kansalaisuutta, ei pitäisi myöntää, ellei tulija ole omaksunut riittävästi kieltä ja kulttuuria. Kulttuurisen sopeutumisen ja kotoutumisen yksi mittari on kyky ja halu rikoksettomaan elämään. Toistuvien rikosten tai yhdenkin vakavan rikoksen tulee pääsääntöisesti olla este pysyvän oleskeluluvan tai kansalaisuuden myöntämiselle. Joissakin tapauksissa rikosten pitää myös voida johtaa kansalaisuuden perumiseen kaksoiskansalaisten osalta.

Arvoisa puhemies! Suomi ei ole mikään hollitupa, eikä Suomeen pääseminen ole kenenkään ihmisoikeus. Maahantulijalla on oikeuksien ohella oltava myös velvollisuuksia. Velvollisuuksien minimitasona on, ettei meiltä turvaa hakeva saa aiheuttaa turvattomuutta täällä jo oleville. Suomi tarvitsee maahanmuuttoa, ja suurin osa tulijoista kotoutuukin hyvin. Mutta niiden kohdalla, joilta puuttuu aito kotoutumishalu, eivät mitkään kotouttamistoimet tuota tulosta. Väkisin ei voi ketään kotouttaa. Suomi toivottaa tervetulleeksi ne, jotka ovat tulossa rakentamaan täällä hyvinvointia itselleen ja perheelleen ja elämään täällä elämäänsä yhteiskuntamme jäseninä. Onnistunut kotoutuminen on sellaista, että menetyksen tarina onnistutaan kääntämään uudeksi aluksi. Onnistunut kotoutuminen on sellaista, että niin tulija kuin vastaanottava yhteiskuntakin ovat voittajia.

Kannatan edustaja Vestmanin tekemää kannanottoehdotusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

16.17 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ihmiset ovat asuneet Suomessa 25 vuotta eivätkä osaa edes auttavasti suomen kieltä? [Oikealta: Ei!] Onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ihmiset ovat asuneet täällä kymmeniä vuosia tekemättä päivääkään työtä tässä maassa? Tai onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun isä sulkee perheen, lapset ja vaimon joka päivä sisään niin, että he eivät pääse ulos muuta kuin hänen valvonnassaan? Tai onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun isä tekee tai yrittää tehdä henkirikoksen, joka kumpuaa hänen kunniakäsityksistään? Kaikki me tiedämme, että silloin ei kotoutuminen ole onnistunut.

Mutta onko kotoutuminen onnistunut silloin, kun ulkomaalainen työntekijä palkkaa toistakymmentä ulkomaalaista työntekijää ravintolaansa ja pyörittää sitä melkoisella liikevaihdolla? Tai onko silloin onnistunut, kun hän yrittää, on sarjayrittäjä ja on kotoisin ulkomailta, tai silloin, kun hän tekee tuolla raksalla pitkää päivää? Kyllä se silloin on onnistunut. Ja heitäkin meillä on paljon.

Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa puhutaan kotoutumisen edistymisestä. No, onko se edistynyt? Ei se kyllä ole oikein edistynyt. Me ollaan kuultu täällä, kuinka paljon siihen on pistetty rahaa, ja silti meillä on täällä Helsingissä 50 000 ulkomaalaistaustaista työtöntä. Segregaatio on voimistunut, syrjäytyminen on lisääntynyt ja toisen sukupolven jengiytyminen on jo vauhdissa ja kolmannen sukupolven ongelmia ratkotaan jo alakoulussa.

Selonteossa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia voi pitää lähinnä tuuleen huuteluna. Korulauseiden ja viranomaisvelvoitteiden lisäämisen sijaan olisi toivonut konkretiaa ja turvapaikanhakijoita velvoittavaa sääntelyä. Tässä seuraavassa on muutama sana, joka siellä toistuu jatkuvasti: vahvistaminen, tukeminen, edistäminen — ja tämä on paras — edistämisen kehittäminen sekä valtavirtaistaminen. Siinä on selonteon sanoma. Asiakirjan, joka koskee turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia, olisi suonut olevan sen verran selkosuomea, että nekin, joita se koskee, voisivat sitä ymmärtää. Toisaalta, turhaahan se tässä tilanteessa olisi, koska tässähän ei ole yhtään turvapaikanhakijaa tai maahanmuuttajaa velvoittavaa lausetta, joten heidän ei tätä varmaan tarvitse sitten ymmärtääkään.

Olisi toivottavaa, että hallitus ryhtyisi konkreettisiin toimiin, joilla turvapaikanhakijat ja perheenyhdistämisen kautta saapuneet velvoitetaan opiskelemaan suomen kieli, maamme kulttuuria ja arvoja ja lainsäädäntöämme sekä hankkimaan itselleen ammatin ja työtä, ja toisaalta toimiin, joilla muille maahanmuuttajille tarjotaan palveluita, joita he itse haluavat: esimerkiksi jatkokoulutusta, yrittäjyyskoulutusta ja sitä kielikoulutustakin. On nimittäin aivan selvä ero sillä, missä tarkoituksessa tähän maahan tullaan ja mitä palveluita tarvitaan. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

16.21 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta nostaa mietinnössään vahvasti esille kielitaidon merkityksen kotoutumisessa. Kielitaito on aivan keskeinen osa integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja yleensä myös työnsaannin edellytys. Kielitaidon puuttumisesta seuraa suurella todennäköisyydellä, ettei seuraavakaan sukupolvi kunnolla opi Suomen virallisia kieliä. Tämän vaihtoehdon todennäköisyys kasvaa, jos

maahanmuuttajataustaisten lasten kaveripiiri ja koulu ovat maahanmuuttajaenemmistöisiä. Tästä on jo esimerkkejä tietyillä alueilla ja suuntaus on selvä. Ilmiö johtaa herkästi siihen, että tietyn kulttuuritaustan omaavat maahanmuuttajat hakeutuvat toistensa seuraan eivätkä omaksu suomalaisia tapoja tai opi suomea tai ruotsia. Tämä on omiaan ehkäisemään integroitumista, synnyttämään kuppikuntia, eristämään maahanmuuttajia kantaväestöstä ja estämään maahanmuuttajataustaisia nuoria hakeutumaan jatko-opintoihin. Tällaiseen kehitykseen on puututtava.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

16.22 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kotouttaminen — hieno kutsuhuuto mutta huono kaiku. Kun ilmeisesti vahvasti näyttää siltä, että kuljemme Ruotsin tietä kaikissa maahanmuuton ratkaisuissa, kannattaa ehkä tarkastella, miten siellä on onnistuttu. Ruotsissa on kotouttamiseen satsattu paljon, eikä se ole ollut rahasta kiinni. Pääsiäismellakat ovat vielä tuoreessa muistissa. Ruotsin pääministeri onkin nyt vihdoin valmis myöntämään, että maahanmuuttajien kotouttamisessakaan ei ole kaikki mennyt ihan nappiin.

Eikä kotoutuminen ole onnistunut muuallakaan. Esimerkiksi Saksassa Merkel tunnusti jo kymmenen vuotta sitten, että yritys rakentaa Saksasta monikulttuurinen yhteiskunta on epäonnistunut täysin. Olisiko Ruotsin silloin kannattanut kuunnella Saksaa? Entä kannattaako meidän nyt kuunnella Ruotsia tässä asiassa? Miksi Suomi edelleen panostaa tähän varoja ja resursseja, kun mikään muukaan maa ei ole tässä onnistunut?

Suomi on kotouttanut paljon, tai oikeastaan paljon muuta ei ole tehtykään kuin kotoutettu. Tämä kotouttamisen uudistamisen tarve on jälleen loistava esimerkki siitä, että kotouttaminen ei ole onnistunut ja se kaipaa uudistamista. Muuttuuko tilanne toiseksi, kun uudistamme kotouttamista? Väitän, että ei muutu.

Ulkomaalainen työvoima ei tule paikkaamaan työvoimapulaamme. Meillä on vaikea kieli, jota ei opita hetkessä. Siitä on runsaasti esimerkkejä vuosikymmenien takaa — 20 vuotta kotoutusta eikä oikeastaan sanaakaan Suomea. Englannilla voi pärjätä joissakin työtehtävissä, mutta sellaisiin paikkoihin on saatavilla paljon työvoimaa EU:n sisältäkin. Meillähän on työvoiman vapaa liikkuvuus Euroopassa, joten hyvät paikat tulevat täytettyä varmasti sitä kautta. Lisäksi meillä on ihan tarpeeksi koulutettua työvoimaa omastakin takaa, jos vain luomme edellytykset sille, että työllä elää Suomessa. Tähän kuuluu olennaisesti elinkustannusten hillitseminen, joihin hallitus päätöksillään voi vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Olisiko nyt kalliiden kotouttamistoimien sijaan aika miettiä ihan muita keinoja? Pitäisikö ennemmin panostaa siihen, että kun työnantaja Suomessa hakee itse työvoimaa ulkomailta, niin työntekijä pääsisi mahdollisimman nopeasti töihin eikä prosessi kestäisi kohtuuttoman kauan?

Kun näillä nykyisilläkään toimilla emme onnistu kotouttamaan, niin se tuskin muuttuu uudistamisellakaan. Meillä on nyt jo valtavasti palveluja ulkomaalaisille ja vielä jopa heidän omalla kielellään.

Korostaisin vastuuta myös maahanmuuttajalta, että hän sitoutuu kotoutumaan. Jos näin ei käy, niin uhkana voisi olla sosiaaliturvan heikennys tai joissakin tapauksissa jopa maasta poistaminen. Kannustimia on ollut paljon, mutta jatkossa pitää korostaa enemmän myös velvollisuuksia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lundén.

16.26 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Suomessa on pyrittävä siihen, että maahanmuutto on aina yhteiskuntaa hyödyttävää. Nyt näin ei todellakaan ole, eikä sen ongelman ratkaisemiseksi riitä mikään määrä kotoutumiskursseja tai maahanmuuttajille suunnattuja matalan kynnyksen neuvontapalveluita. Mielestäni kotoutumisessa tulisi korostaa yksilön omaa vastuuta huomattavasti nykyistä enemmän. Selonteossa ei kuitenkaan esitetä maahanmuuttajille lisävelvoitteita eikä selonteossa edes ohjata jatkoselvittämään asiaa. Useimmat kotoutumisen ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että yhteiskunta on luonut maahanmuuttajille käsityksen siitä, että heillä ei ole yhteiskunnassa juuri lainkaan velvollisuuksia vaan pelkästään oikeuksia. Työntekoon kannustamisen sijaan tulijat opetetaan hakemaan aktiivisesti erilaisia yhteiskunnan tukia ja palveluita.

Arvoisa herra puhemies! Meille suomalaisille vaarallinen esimerkki on naapurimaa Ruotsi, joka on heppoisen maahanmuuttopolitiikan vuoksi vajonnut kantaväestölle turvattomaksi maaksi. Kuvat Ruotsin mellakoista ovat kuin suoraan sotatoimialueilta. Tämä on se todellisuus, minne me olemme matkalla. Suomen ei tarvitse toistaa Ruotsin virheitä.

Selonteko antaa kuvan, että kotouttaminen Suomessa on onnistunut. Tämä ei vastaa tilastojen valossa todellisuutta. Suomessa on Pisa-tutkimukseen osallistuneiden maiden joukossa suurimmat oppimiserot kantaväestöön kuuluvien ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välillä. Pahimmillaan puhutaan jopa kahden lukuvuoden erosta osaamisessa. Suomessa on lisäksi OECD-maiden yksi korkeimmista eroista työllisyysasteessa maassa syntyneiden ja ulkomailla syntyneiden välillä.

Kotoutumisen epäonnistumista alleviivaa myös se, että Suomi on käyttänyt kotouttamiseen huomattavat määrät julkisia resursseja moneen muuhun maahan verrattuna. Samat maahanmuuttajaryhmät ovat olleet ja ovat edelleen vuodesta toiseen yliedustettuina työttömyysluvuissa ja rikostilastoissa. Mielestäni on erityisen huolestuttavaa, että esimerkiksi suurempi riippuvuus sosiaalituista on tietyissä kansallisuusryhmissä ylisukupolvinen ilmiö. Tämä ei voi jatkua näin.

Arvoisa herra puhemies! Kotouttamisen lähtökohtana tulisikin olla tosiasioiden tunnistaminen eli sen, että Suomessa on lukuisia maahanmuuttajayhteisöjä, jotka eivät ole toteutuneista kotouttamistoimenpiteistä huolimatta integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Humanitäärisen maahanmuuton piirissä saapuneet ovat työllisyysasteeltaan ja kaikkiaan taloudellisilta nettovaikutuksiltaan selvästi ongelmallisempia kuin muut maahanmuuttajaryhmät. Tätä tukevat myös selonteon havainnot esimerkiksi siitä, että EU-maiden ulkopuolella syntyneet työllistyvät erityisen huonosti. Myös tämän edellä mainitun ryhmän Suomessa syntyneet lapset työllistyvät heikosti. Tällä on erittäin merkittäviä negatiivisia ja kauaskantoisia vaikutuksia julkistalouteen sekä yhteiskunnan turvallisuuteen.

Riittävä kielitaito on kotoutettavan itsensä sekä vastaanottavan yhteiskunnan kannalta erityisen tärkeää. Liian pitkään tarjottavat vastikkeettomat tulkkauspalvelut passivoivat ja pahimmillaan jopa estävät suomen kielen oppimisen ja integroitumisen suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutukseen osallistumisen tulee olla velvoittavaa, ja oppimistulokset tulee mitata. Niin ikään on luotava kotouttamisen mittaristo, ja maahanmuuttajille on voitava asettaa sanktioita, mikäli nämä eivät saavuta riittävästi heille määriteltyjä tavoitteita. Olemme nähneet, että rahalla ei saa toimivia tuloksia.

Kaikki turhanpäiväiset maahanmuuttajien paapomiseen käytetyt varat ovat pois kaikesta muusta. Näin epävakauden ja niukkuuden aikoina tämä korostuu. Suomen valtion on asetettava suomalaisten hyvinvointi kaiken muun edelle. Asiat on viimeistään nyt laitettava tärkeysjärjestykseen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

16.30 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee tulevaisuudessa maahanmuuttajia, jotka tulevat tekemään töitä eivätkä nostamaan tukia. Tämä on lyhyt tiivistys siitä, mikä on hyvän työperäisen maahanmuuton lyhyt oppimäärä. Tämän oppimäärän hyväksytyllä suorituksella on myös suomalaisten laaja tuki.

Ulkomaalaistaustaisten työttömyys on kaksinkertainen ja työllisyysaste on matalampi suomalaistaustaisiin nähden. Lähtömaiden välillä on merkittäviä eroja, kuten täällä on tänään todettu. Kotoutumisessa kielitaidon merkitys on aivan ratkaiseva. Maahan tulevalta tulee myös edellyttää, että hän opiskelee ja omaksuu suomalaisen yhteiskunnan periaatteet ja vähintäänkin tiedostaa suomalaisen arvopohjan ja sitoutuu noudattamaan siitä kumpuavia tärkeitä johtopäätöksiä. Kotoutumisaikana kuitenkin tällä hetkellä vain kolmannes saavuttaa perustason suomen tai ruotsin kielessä.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuheessa todettiin, että kotoutumispolitiikkaan on tehtävä muutos. Muutos. Ongelmat on ratkaistava. Kotoutujan oikeuksia ja yhteiskunnan vastuuta korostavasta järjestelmästä on siirryttävä kohti kotoutujan omia velvollisuuksia ja omaa vastuuta. Jos nämä velvoitteet eivät maistu tai tunnu hyviltä, on aika palata kotikonnuille. Tanskassa on kehitelty tähän hyvät mallit, ja ne ovat siellä käytössä. En ole kuitenkaan nähnyt hallitukselta merkkejä hyödyntää näitä.

Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja osaamista hyödyntää. Tavoitteet hallituksella ovat hyvät, mutta konkreettiset toimenpiteet jäävät selonteossa korulauseiksi. Tähän kiinnittää huomiota myös hallintovaliokunta. Kokoomus edellyttää, että konkreettiset kotoutumisen takaavat toimet sisällytetään selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen onnistuminen on valtavan mittaluokan kysymys. On huomioitava, että monet sellaiset henkilöt, jotka ovat itse tulleet Suomeen töihin, elättävät perheensä ja ovat kotoutuneet, ovat tämän nykyjärjestelmän suurimpia kriitikoita. Kauhavalla on ahkeria metallimiehiä, maatilojen työntekijöitä — ulkomaalaistaustaisia — ja heidän mielestään tämä tukijärjestelmä ei kannusta työntekoon vaan pankon päällä huilailuun. Tämä ulkomaalaistaustaisten, ahkerien suomalaisten viesti on otettava vakavasti.

Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on todettu moneen kertaan, työ ja kieli ovat kotoutumisen keskiössä. Työn syrjään on päästävä kiinni heti oleskeluluvan alettua. Työssä opitaan ymmärtämään Suomea ja yhteiskuntaamme ja osallistutaan myös niiden ylläpitämiseen. Kielikoulutukseen on taattava nopea pääsy, ja sitä on osattava räätälöidä asiakkaiden osaamisen ja tarpeen mukaan. Maahanmuuttajan sosiaaliturvaa on porrastettava. Sosiaaliturvan tulee olla kotouttamisjakson alussa muuta väestöä matalampi, ja tukitaso tulee kytkeä kotoutumisohjelman tulokselliseen suorittamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta vaatii sitä, että kotoutumisen velvoittavuutta lisätään. Se on oikea vaade. Kotoutumisen ykkösvastuu on yksilöllä, ei esimerkiksi kunnalla, mikä äskeisissä puheenvuoroissa tuli esille. Valiokunnassa kokoomus esitti, että hallitus velvoitettaisiin toimiin tulkkauspalveluoikeuden rajaamiseksi sekä kielitaitovaatimuksen säätämiseksi pysyvän oleskeluluvan edellytykseksi. Hallituspuolueet eivät ole tästä innostuneet. Pysyvä oleskeluoikeus Suomessa tulee antaa vain niille, jotka osoittavat työllään tai opiskelullaan sekä riittävällä kielitaidollaan kotoutuneensa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

16.35 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Maahanmuuttoon toki liittyy hyvinkin paljon kaikennäköisiä uhkakuvia ja negatiivisia asioita. Minä nyt tässä puheenvuorossa haluaisin vähän pureutua niihin positiivisiin asioihin, mutta näihinkin liittyy kyllä ongelmia, ikävä kyllä.

Meidän on totaalisesti tunnistettava ja tunnustettava se tosiseikka, että Suomihan vanhenee ja työssäkäyvä kansanosa pienenee ja kestävyysvaje sen kuin vaan syvenee, ja meidän on sitä työvoimaa saatava ulkomailta, ja tämä voi olla aivan hyvin jopa meidän kohtalonkysymyskin. Mutta tähän liittyy kyllä muutamia perustavanlaatuisia ongelmia:

Ensinnäkin se, että miten voi kotoutua, jos prosessit eivät toimi eikä sitä työtä voi tehdä tai se on tehty liian vaikeaksi ja kohtuuttomaksi?

Ensinnäkin tuo oleskelulupahakemus on hyvin vaikea ja monimutkainen, ja se vaatii muun muassa hyvin monesti alan TESin tuntemusta, mutta kysynpähän vaan, että kuinka moni suomalainen työnhakija tuntee esimerkiksi vaikkapa leipomoalaa koskevan TESin. Voisi todeta, että nämä hakemukset ovat ihan suomalaisellekin hyvin haastavia toteuttaa ja tehdä. Käytännössähän se tarkoittaa sitä, että on oltava suomalainen, suomenkielinen avustaja, jotta homma onnistuu, ja siitä huolimatta se on hyvin vaikeata — se virheen mahdollisuus näissä on tosi suuri.

Ja Migrin toimipaikkoihin on todella vaikea saada aikoja. Just tarkistin, pari minuuttia sitten, mitenkä esimerkiksi Kuopiossa, kotikaupungissani, löytyisi Migrille aikoja, niin 27.7. oli seuraava vapaa aika. Että siinäpähän odottelemaan.

Kyllä se kaiken kaikkiaan on melkoinen mankeli, mitä pitää käydä läpi, ennen kuin saa semmoisenkin asian kuin pankkitilin, ja se on ratkaisevan tärkeä asia tuon työn tekemisen suhteen sun muutenkin tässä elämässä.

Ja työlupa on myös varsin kallis. Se on 490 euroa, ja nyt jos ajatellaan, että vaikkapa — ennen Ukrainan sotaakin — kun Ukrainasta tuli kausityöntekijöitä, niin jo se 490 euron kustannus oli aikamoinen raha heillekin.

Mutta entäs sitten, kun kaikki nämä onnistuvat ja työtä tehdään, liiankin paljon? Moni tuntee vastikään uutisoidun tapauksen, jossa maahanmuuttaja oli ollut liiankin ahkera. Hän oli toiminut ruokalähettinä ja tienannut yli 5 000 euroa, ja maahanmuuttajalla on perhe kotimaassaan, kolme pientä lasta ja vaimo, ja tällä perhekoolla pitäisi nuo tulot olla vähintään 2 900 kuussa. Että yli meni vähän liikaakin, ja siitä nyt saa sitten kärsiä, koska häntä ollaan karkottamassa, koska tulot ovat epäuskottavia. No hän on opiskellut siinä samalla Itä-Suomen yliopistossa kemian maisteriksi, elikkä nämä puheet siitä, että työn tekeminen on parasta kotouttamista ja opiskelu on tärkeätä, ei oikein toimi tässä kohtaa. Hänellähän unelma oli se, että tulee hankkineeksi sen verran paljon rahaa ja riittävästi, että saisi sen koko perheen tuotua Suomeen, mutta nyt hän joutuu sitten täältä lähtemään. Voisi kysyä, että mitenkähän nyt omasta mielestä tämä homma nyt meni.

Olen tästä asiasta saanut paljon yhteydenottoja asianajajilta, jotka hoitavat vastaavanlaisia tapauksia ympäri Suomen. Minä olen saanut yhteydenottoja työnantajilta, mansikkatiloilta ynnä muualta, että tämä homma on aivan liian vaikea ja ei toimi yksinkertaisesti. Ja viimeiseksi olen eilen saanut yhteydenottoja kansalaisilta, jotka nyt yrittävät auttaa näitä ukrainalaisia. Tilanne on edelleen aivan liian vaikea ja monimutkainen, ja siellä on kuitenkin hyvin potentiaalisesti työntekijää ja niitä arvokkaita tekeviä käsiä, mitä meillä tässä

koko ajan ollaan vailla. Minä en ymmärrä, minkä takia tätä hommaa ei vain yksinkertaisesti saada toimimaan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

16.39 **Wille Rydman kok:** Arvoisa herra puhemies! Ministeri tässä omassa puheenvuorossaan vähän kyseenalaisti sitä valitettavaa faktaa, että eritaustaisilla maahanmuuttajilla on kyllä kovasti erilaiset edellytykset sopeutua eurooppalaiseen yhteiskuntaan. On vain niin, että vaikka tietysti yksilöllisiä poikkeuksia on, niin tilastot kuitenkin ovat tässä kohtalaisen yksiselitteisiä.

Itse olen sillä kannalla, että oikeastaan harvoja relevantteja, todella relevantteja mittareita kotoutumisen onnistumisessa on nimenomaisesti työllisyysaste. Sitten taas käänteisesti voidaan katsoa, että rikostilastot kertovat myöskin jotakin kotoutumisen epäonnistumisesta. Jos on sellaisia maahanmuuttajaryhmiä, jotka ovat aliedustettuina työllisyystilastoissa mutta yliedustettuina rikostilastoissa, niin se kyllä kertoo siitä, että kotoutuminen on ollut kaikkea muuta kuin onnistunutta. Ja tässä kiinnostava havainto on se, että maahanmuutto ei todellakaan ole mitään tasalaatuista maksamakkaraa, vaan eri alueilta tulevat ryhmät kotoutuvat kovasti eri tavoin.

Kiinnostavaa on havaita myöskin se, että eri Euroopan maissa on aika erilaisia poliittisia strategioita sen suhteen, millä tavoin kotoutumista uuteen yhteiskuntaan pyritään toteuttamaan ja yritetään toteuttaa, mutta siitä huolimatta samat ilmiöt toistuvat jatkuvasti. Riippumatta kotouttamistoimenpiteiden laadusta, määrästä ja rahallisesta volyymista havaitaan käytännössä kaikissa Euroopan maissa, että tietyiltä kulttuurialueilta tulevat ihmiset kotoutuvat varsin heikosti. Tästä voisi loogikko hyvin vetää sen johtopäätöksen, että näillä kotouttamistoimenpiteillä ei lopputulokselle tunnu olevan kovinkaan paljoa merkitystä, vaan ne ryhmät, joilla lähtökohtaisestikin on hyvät edellytykset sopeutua, sopeutuvat kyllä, vaikka kotouttamistoimenpiteitä ei juuri olisikaan, ja ne, joilla lähtökohdat ovat heikot, eivät juuri niistä kotouttamistoimenpiteistäkään hyödy.

No, tästä se olennainen johtopäätös, joka tulisi vetää, on se, että jos on kyse koulutetuista, kielitaitoisista ihmisistä, niin melkein kulttuuritaustasta riippumatta kotoutuminen onnistuu aika hyvin semmoisessakin tapauksessa, jossa muuttoa tapahtuu paljon. Yhtäältä jos kulttuurinen etäisyys vastaanottavaan yhteiskuntaan on aika lyhyt, niin sellaisessa tapauksessa suurikin joukko ehkä matalastikin koulutettua väkeä sujahtaa uuteen yhteiskuntaan kyllä varsin hyvin. Mutta jos kielitaito ja koulutustaso on heikko ja muuttamisen volyymi on laaja, niin mitkään kotouttamistoimenpiteet eivät auta. Tällöin on myöskin välttämätöntä tämän laatuista maahanmuuttoa pyrkiä määrällisesti rajaamaan, jotta kotouttamistoimenpiteillä edes teoriassa olisi mahdollisuuksia onnistua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

16.42 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme selontekoa kotoutumisesta ja sen uudistamistarpeista sekä hallintovaliokunnan mietintöä eli eduskunnan kantaa selontekoon.

Kotoutumisessa kaipaamme ja tarvitsemme ihmisen kokoista toimintaa. Se tarkoittaa yksilön vastuun ja kannustavuuden lisäämistä. Se tarkoittaa myös sitä, että kotouttamispolitiikassa siirrytään suomalaiseen yhteiskuntaan kovin juurtuneesta vahvasta hallintokes-

keisyydestä pois. Työllistymisen esteitä on purettava, ja kielitaidon puute on aivan liian monelle se suurin este työn syrjään pääsemiseen. Tarvitaan siis nimenomaan kielitaidon kehittämistä sekä kotoutumiskoulutuksen laadun parantamista ja velvoittavuuden lisäämistä. Valiokunta toi esiin myös, että tiedon kulkua on kehitettävä ja viranomaisten toimintavalmiuksia on selkeytettävä.

Nostan yhden ison erityisryhmän, joka kaipaa näitä kannustimia ja ihmisen kokoista toimintaa, eli maahanmuuttajataustaiset naiset ja erityisesti kotiäidit. Valiokuntamme painottaa, että maahanmuuttajanaisten työllistymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja työllistymisen esteitä on purettava. Työelämälähtöisiä kotoutumispalveluita on oltava tarjolla myös työmarkkinoiden ulkopuolella oleville naisille. Siksi on tärkeää, että ehdotetaan tehostettavan viranomais- ja järjestöyhteistyötä työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajanaisten tavoittamiseksi ja palveluihin ohjaamisen parantamiseksi. Esimerkiksi lastenhoidolla tuettuja joustavia koulutuksen toteutumismalleja on tärkeä kehittää.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että löydetään nykyistä enemmän keinoja antaa maahanmuuttajataustaisille naisille tietoa heidän oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kotoutumisen selonteon tavoitteena on, että maahanmuuttajien osallisuus yhteiskunnassa varmistuu ja sitä hyödynnetään. Tavoitteet ovat hyviä. Ongelma vain on, että konkreettiset toimenpiteet jäävät selonteossa liian vähiin, ja tähän kiinnitimme myös hallintovaliokunnassa huomiota.

Kokoomuksen ryhmän osalta on sanottava loppuun, että olemme pettyneitä siihen, että eduskunnan tehtävänantoa nimenomaan uudistaa kotiutumispolitiikkaa ei hallitus ottanut riittävällä vakavuudella. Edellytämmekin, että konkreettiset kotoutumisen takaavat toimet sisällytetään tähän tulevaan selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Maahanmuuttajan, joka osallistuu kotouttamispalveluihin, nimenomaan yksilön kannalta on saatava lisää kannustimia ja myöskin vastuuta. Suomalaisen yhteiskunnan vapauden ja vastuun tasapaino on löydyttävä myös näissä asioissa. Kotouttamistoimenpiteet ja asenne palveluiden järjestämiseen kaipaavat siis ihmisen kokoista toimintaa, joka tarkoittaa myös sitä, että otamme paremmin huomioon maahanmuuttajan ja annamme vastuuta ja kannustimia. Kokoomus lähtee siitä, että nämä kotouttamisen ongelmat ovat kyllä ratkaistavissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

16.46 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa iltapäivää on sanomattakin selvää, että onnistunut kotouttamispolitiikka vaatii työllistymismahdollisuuksia ja osallisuudentunnetta tässä meidän yhteiskunnassamme. Syrjäytyminen, sosiaalinen pahoinvointi ja heikko sosioekonominen asema ovat ilmiöitä, jotka syrjäyttävät paitsi meidän valtaväestöä myös tietysti maahanmuuttajia. Näitä ilmiöitä meidän pitää pystyä päättäjinä taklaamaan, ihonväristä tai ihmisen omasta kielestä välittämättä. Ajattelen niin kuin toivon suurimman osan meistä ajattelevan, että onnistunut kotoutuminen paitsi vaatii yhteiskunnalta resursseja, eli se vaatii oikea-aikaisia toimenpiteitä yksilötasolla, myös vaatii ehdottomasti maahanmuuttajan omaa vastuuta.

Hallintovaliokunnan työssä, kun luin teidän mietintöänne, korostettiin erityisesti kielikoulutuksen merkitystä, ja se on tietysti noussut myös tämän iltapäivän aikana tässä salityössä todella, todella monissa puheenvuoroissa hyvin esille. Kielikoulutuksella ja siinä onnistumisella on myös suuri merkitys yksilön oikeusturvan näkökulmasta. Ajattelen, että

ei ole oikein, että maahanmuuttajat ovat jopa vuosia tulkkien tai omien alaikäisten lastensa varassa esimerkiksi asioidessaan erilaisissa virastoissa. Tämähän on ihan tätä päivää.

Muistelen, että edustajakollega Elon puheenvuorossa tässä aiemmin salissa nousi esiin se, että vastuu asiallisesta kotouttamisesta kuuluu kuitenkin meille kuntiin. Tässä yhteydessä myös peräänkuulutan sitä, että nyt kun valmistellaan näitten hyvinvointialueiden prosesseja ja ne ovat tietysti eri alueilla myös hyvin erilaisissa tilanteissa — osassa ollaan onnistuttu menemään paljon nopeammin eteenpäin kuin toisilla hyvinvointialueilla — niin tässä on todella tarkkaan tsekattava se, mikä jää kuntien vastuulle ja mistä sitten hyvinvointialueet ottavat kopin, jotta nämä ihmiset eivät ole niissä rajapinnoissa ilman apua ja tukea ja sitä oikeaa paikkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

16.48 **Wille Rydman kok:** Arvoisa herra puhemies! Tähän kotoutumiskysymykseenhän liittyvät aivan olennaisesti tietysti ylipäätäänkin yhteiskuntamme taloudelliset kannusteet työntekoon tai joissakin tapauksissa niiden kannusteiden vajavaisuus, ja tämä tietysti koskee ihan yhtä hyvin täällä syntyneitä kuin tänne muuttaneita. Työnteon tulisi aina ilman muuta olla kaikissa tilanteissa kannattavampaa kuin joutenolo, mutta edelleenkään valitettavasti kaikissa olosuhteissa näin ei ole. Tämä on tietysti erityisen vakava tilanne sellaisessa tapauksessa, kun tulija tulee jostakin toisaalta ja hänen koko yhteiskuntaan sopeutumisensa kannalta olisi aivan keskeistä, että hän myöskin mahdollisimman nopeasti työllistyisi.

Samalla tällä on myöskin merkittävä vaikutuksensa siihen, minkälaatuista se maahanmuutto on, jota maahamme kohdistuu. Meillä on varsin vaikea kieli, keliolosuhteet eivät ole erityisen houkuttelevat monellekaan sellaiselle tulijalle, jolla on monia muitakin vaihtoehtoja, mutta samaan aikaan meillä on myöskin huippuosaajille ja hyvätuloisille varsin kireä verotus tässä maassa. Tällaiselle potentiaaliselle tulijalle on todennäköisesti kysyntää ja merkittävästi parempia kannusteitakin mennä jonnekin muualle.

Vastaavasti sitten taas on niin, että meidän sosiaaliturvamme piirissä on monia sellaisia kannusteita, jotka tekevät Suomesta erityisen houkuttelevan tulokohteen sellaiselle muuttajalle, jonka primäärisyy ei ehkä olekaan työllistyä. Tästäkin muodostuu herkästi sellainen paha kierre, jossa ensinnäkin järjestelmämme houkuttelee vääräntyyppistä maahanmuuttoa, ja sen jälkeen, kun tämä maahanmuutto on toteutunut, entisestään vielä ylläpitää heikon kotoutumisen kierrettä. Pahimmillaan tästä tulee ylisukupolvista, mikä sitten on omiaan johtamaan moniin niistä vakavista sosiaalisista ongelmista, joita täällä tämänkin päivän aikana tässä keskustelussa on sivuttu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

16.50 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä loppuun haluan kiinnittää huomion erääseen tämän kotoutumisselonteon puutteeseen eli siihen, mitä sitten tehtäisiin, jos se kotoutuminen ei jonkun yksilön kohdalla nyt sitten toimikkaan, minkälaisia ehtoja asettaisimme näille oleskeluluville, määräaikoja siihen, miten nopeasti on työllistyttävä, määräaikoja siihen, miten nopeasti on todistettava kielitaito, tietenkin vaatimus siihen, ettei syyllisty rikoksiin, ja vastaavia asioita. Meidän on tehtävä tiukka ero sosiaaliperusteisen maahanmuuton, jota lähtökohtaisesti ei pitäisi olla olemassakaan, ja työperäisen maahanmuuton välil-

lä, etteivät nämä asiat pääse sekaantumaan keskenään, ja tehdä tarkat rajaviivat siihen, mikä on työperäistä maahanmuuttoa, mikä täyttää sen tunnusmerkit ja mikä ei täytä sen tunnusmerkkejä. Kaikkialla muuallakin maailmassa toimitaan näin: valikoidaan maahanmuuttajia, jotka pääsevät maahan, jotka voivat todistaa sen, että sopivat siihen maahan ja pystyvät siellä työtä tekemään, ja sitten jos eivät sovi siihen maahan, niin on edessä kotimatka. Näin pitäisi olla myös Suomessa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi

Hallituksen esitys HE 27/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 58, 93/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilä.

Keskustelu

16.52 **Juha Sipilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uudessa ilmastolaissa säädetään lain tasolla hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti siitä, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuuden sen jälkeen. Lakiin tulee nyt vuoden 2050 pitkän aikavälin kiristettävän päästötavoitteen lisäksi tärkeät välitavoitteet vuosille 2030 ja 2040 varmistamaan johdonmukaista polkua kohti tavoitteita. Tämä on myöskin kansainvälisesti merkittävää.

Hallituksen esityksellä ilmastolakiin tulee myös tarkemmat säännökset ilmastovuosikertomuksen sisällöstä. Vuosittaista ilmastovuosikertomusta on kehitetty strategisemmaksi ja kokonaisvaltaisemmaksi, ja siitä on siten jo muotoutunut käyttökelpoinen politiikkatyökalu sen mukaisesti kuin eduskunta on edellyttänyt. Ilmastovuosikertomukseen on sisällytetty kattavasti tiedot päästökehityksestä päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektoreilla ja arvioitu myös toimien riittävyyttä suhteessa tavoitteisiin. Mukaan on otettu arviot kulutusperäisistä päästöistä, hiilikädenjäljestä, taloudellisista ja muista vaikutuksista sekä käsitelty perusteellisemmin sopeutumista, kuntien roolia, julkisten hankintojen merkitystä ja kiertotaloutta. Laajennetussa muodossaan kertomus on parantanut tavoitteensa mukaisesti sekä päättäjien että kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ilmastopoliittiseen keskusteluun.

Puitelakina ilmastolaki ohjaa lainmukaisten suunnitelmien huomioon ottamista muun lainsäädännön toimeenpanossa, eli velvoitteet kohdistuvat valtion viranomaisiin, eikä laki velvoita suoraan yksityisiä toimijoita. Konkreettisista velvoitteista ja kannusteista päätetään lainmukaisissa suunnitelmissa määriteltävien toimien kautta.

Valiokunta pitää yhtenä ilmastolain tärkeimmistä uudistuksista sitä, että lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi maankäyttösektoriin, ja uusi maankäyttösektorin ilmas-

tosuunnitelma tulee osaksi lain suunnittelujärjestelmää. Maankäyttösektorin sisällyttäminen ilmastolakiin parantaa siten edellytyksiä saavuttaa lain päästövähennyksiä ja poistumia koskevat tavoitteet.

Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksen talousvaikutusten arviointia tulee tarkastella sodan johdosta muuttuneessa tilanteessa uudelleen. On selvää, että monet aiemmin selvinä pidetyt reunaehdot siitä, mitä pidetään taloudellisesti perusteltuna, ovat peruuttamattomasti muuttuneet. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa voimistaa akuuttia tarvetta varsinkin venäläisestä fossiilisesta polttoaineesta irtautumiseen ja vihreään energiamurrokseen. Se, että Suomi on ollut edelläkävijä ilmastopolitiikassa, helpottaa osaltaan meitä nyt irtautumaan venäläisestä energiasta. Ilmastonmuutoksen hillintä ja sodan edellyttämä energiamurros ovat siten yhdensuuntaiset tavoitteet. Ilmastolaki ohjaa kehitystä tähän suuntaan, mutta koska se on pitemmän tähtäimen suunnittelua koskeva laki, se ei yksin riitä vastaamaan lyhyellä perspektiivillä siihen, mitä Venäjän energiasta irrottautuminen nykyisessä tilanteessa edellyttää. Siihen tarvitaan muita keinoja, kuten julkisen talouden suunnitelman ja varautumisen ministeriryhmän päätöksiä. Nyt tarvitaan nopeaa uusien teknologioiden käyttöönottoa, merkittäviä investointeja ja riittäviä tki-panostuksia yrityksiltä ja yhteiskunnalta. Lisäksi on tärkeää, että geopoliittisen tilanteen vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen arvioidaan mahdollisimman pian, jotta tämä näkökulma voidaan ottaa huomioon ilmastotoimien suunnittelussa.

Ilmastolain mukaisten suunnitelmien valmistelussa on lakiehdotuksen 8 §:n mukaan otettava huomioon yhdeksänkohtainen luettelo eri näkökohdista, kuten ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti. Ympäristövaliokunta katsoo, että huoltovarmuusperusteen tulee olla myös huomioon otettava peruste yhdeksännen kohdan mukaisena ”yhteiskunnan kehityksen kannalta olennaisena muuna tekijänä” eli on peruste suunnitelmien laadinnassa. Myös energia- ja ilmastostrategia on suunnitelma, jossa otetaan lähtökohtaisesti huomioon muun muassa huoltovarmuus ja verkkojen toimivuus.

Valiokunta korostaa mietinnössään myös, että oikeudenmukaisuuden ja reilun siirtymän tarkempi määrittely on haastavaa, mutta näihin tulee kiinnittää voimakkaasti huomiota kaikessa ilmastopolitiikan suunnittelussa ja toteuttamisessa, varsinkin nyt kun sodan johdosta kustannuspaine kasvaa ja inflaatio nostaa päätään. Reilussa siirtymässä on keskeistä, että murroksesta aiheutuvat vaikutukset huomioidaan paitsi eri toimijoiden näkökulmasta, myös nykyisten ohella tulevien sukupolvien oikeuksien näkökulmasta. Valiokunta korostaa, että sekä sisällöllistä että menettelyllistä oikeudenmukaisuuden määrittämistä on tarpeen vahvistaa ilmastopolitiikan suunnittelutyössä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös kunnilla on velvoite ilmastosuunnitelmatyöhön. On kuitenkin tunnistettava, että kuntaorganisaation osuus kunnan alueella syntyvistä päästöistä vaihtelee merkittävästi eri kunnissa ja kuntien ilmastotavoitteita voidaan toteuttaa vain yhdessä asukkaiden, yritysten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Nyt lakiehdotuksesta puuttuvat kuntia koskevat säännökset samoiten kuin muutoksenhakusäännös. Hallitus on teettänyt näistä erilliset selvitykset. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus antaa näitä koskevan hallituksen esityksen marraskuun 2022 loppuun mennessä, ja tästä ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi myöskin lausumaa.

Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että valtioneuvosto laatii ohjeistusta ilmastoväittämien ja vapaaehtoisten päästökompensaatioiden käyttöön pelisääntöjen selventämi-

seksi. Tarpeellisia voivat olla myös vapaaehtoiset rekisterit, jotka tukisivat markkinan kehittymistä ja luotettavuutta.

Hiilimarkkinoita tai hiilipörssiä, joka sisältäisi päästökaupan yksiköihin verrattavissa olevia nieluyksiköitä koskevaa sääntelyä, ei ole tarkoituksenmukaista laatia tässä vaiheessa, mutta selkeät pelisäännöt ovat tarpeen järjestelmän luotettavuuden takaamiseksi ja erityisesti haasteellisiksi todettujen lisäisyyden ja pysyvyyden sekä kaksoislaskennan välttämisen varmistamiseksi. Vapaaehtoisen kompensoinnin kautta tulevilla tuloilla voitaisiin jouduttaa ilmastotoimia esimerkiksi turvepelloilla, käytöstä poistetuilla turvesoilla, metsän kasvun lisäisillä toimilla tai uusilla teknisillä hiilensidonnan keinoilla, jolloin maanviljelijä, metsänomistaja tai teknologiayritys voivat saada ilmastotoimille korvauksen markkinoilta. Tästä valiokunta ehdottaa toista lausumaa hyväksyttäväksi.

Lausumaehdotuksen mukaan: ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää kuluvan vuoden aikana hallitusohjelman mukaisen pilottihankekokonaisuuden vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämiseksi sekä luo selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille järjestelmän luotettavuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi.”

Arvoisa puhemies! Hyvästä ja sinnikkäästä yrityksestä huolimatta emme päässeet valiokunnassa aivan yksimieliseen mietintöön tässä asiassa, vaan mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta. [Mauri Peltokangas: Erinomaista vastalausetta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kari, viisi minuuttia.

17.01 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari:** Arvoisa puhemies! Alkuun haluan lämpimästi kiittää ympäristövaliokuntaa ja valiokunnan puheenjohtaja Sipilää erittäin kattavasta ja ansiokkaasta mietinnöstä. Ilmastolakia on kehitetty jo aiemmin läheisessä yhteistyössä ympäristövaliokunnan kanssa, ja valiokunnan mietinnöillä on ollut suuri rooli esimerkiksi ilmastovuosikertomuksen kehittämisessä. Nyt käsissämme oleva mietintö antaa runsaasti hyviä eväitä lain jatkokehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Käsissämme on kiistatta yksi tämän hallituskauden merkittävimmistä lakiesityksistä. Ilmastolaki on Suomen ilmastotyön perusta, ja sen kokonaisuudistus on pysyvimmän jäljen jättävä hallituksen ilmastopäätös.

Tämä politiikan kevät on muodostunut hyvin erilaiseksi kuin mitä moni meistä vielä vuodenvaihteessa odotti. Venäjän järkyttävä hyökkäyssota Ukrainassa on tehnyt turvallisuus- ja ilmastopolitiikan kytkökset näkyviksi. Riippuvuutemme fossiilisista tuontipolttoaineista ei ole vain ilmastopoliittinen ongelma vaan myös turvallisuuspoliittinen ongelma. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä on pyrittävä eroon niin pian kuin mahdollista niin ilmaston kuin huoltovarmuutemmekin takia. Uusi ilmastolaki antaa tälle työlle selkeät raamit ja suunnan niin hiilineutraaliustavoitteella kuin lakiin kirjattavilla päästövähennystavoitteilla vuosille 2030, 2040 ja 2050. Valiokunnan mietintö korostaa osuvasti sitä, että asettamalla nämä tavoitteet paitsi teemme osamme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi myös parannamme elinkeinoelämän toimintaympäristön ennakoitavuutta ja kestävän kasvun edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on nostanut ensimmäiseen lausumaehdotukseensa kaksi tärkeää ilmastolain jatkokehittämisen kohdetta: muutoksenhaun ja kuntien ilmastovelvoitteita koskevat säännökset. Nämä molemmat kohdat ovat parhaillaan valmistelussa ympäristöministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus lähettää lausunnoille kesällä ja antaa

eduskunnalle valiokunnan lausumaehdotuksen edellyttämällä tavalla marraskuun 2022 loppuun mennessä.

Muutoksenhakua koskevan esityksen tarkoituksena on varmistaa, että oikeussuoja ilmastoasioissa on kunnossa Suomessa. Kuten valiokunta toteaa, osallistumisen näkökulmasta muutoksenhakumahdollisuus tukee koko ilmastolainsäädännön legitimiteettiä. Muutoksenhakua koskevien pykälien pohjana toimii oikeustieteen tohtori Pekka Vihervuoren selvitys.

Kuntien ilmastotavoitteiden osalta valmistelussa on esitys, jossa lisätään velvoite kunnille tai alueille laatia omat ilmastosuunnitelmat. Hallitus on myös kevään kehysriihessä varannut rahoitusta kuntien tukemiseksi näiden suunnitelmien laatimisessa. Kunnat ja alueet ovat avainasemassa, kun Suomi pyrkii hiilineutraaliksi, ja monet kunnat ovatkin tässä työssä jo ottaneet etunojan ja itse asiassa kirittäneet valtionkin tavoitteita. Suomalaisista jo lähes kaksi kolmasosaa asuu kunnassa, jolla on valtiota nopeampi hiilineutraaliustavoite. Lähes 80 prosentilla kunnista ei kuitenkaan vielä ole ilmastosuunnitelmaa, ja suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen voi tarjota kunnalle myös merkittäviä taloudellisia säästöjä esimerkiksi alentuneina lämmityskustannuksina.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan toinen lausuma koskee vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden pilottihankkeiden käynnistymistä sekä tarvetta luoda selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille. Hiilimarkkinoiden pilottihankkeet ovat parhaillaan valmistelussa maa- ja metsätalousministeriössä, ja ne ovat osa lausunnoilla olevaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa, jonka hallitus tulee antamaan selontekona eduskunnalle vielä myöhemmin tänä vuonna.

Olen erittäin iloinen, että ympäristövaliokunta on nostanut lausunnossaan esille tarpeen luoda myös pelisäännöt hiilensidonnan markkinoille. Toimivat reunaehdot ovat hiilensidontamarkkinoiden uskottavuuden ja tätä kautta toimivuuden tae sekä myös monien alalla toimivien oma toive. Parhaillaan pelisääntöjä kehitetään ministeriöiden välisessä yhteistyössä luotettavuuden, pysyvyyden ja kaksoislaskennan välttämisen takaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ilmastolaki asettaa ilmastotyön tavoitteet, mutta varsinaiset keinot ja toimet linjataan ilmastosuunnitelmissa, joita eduskunta pääsee käsittelemään seuraavaksi. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa koskeva selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle touko—kesäkuun vaihteessa. Uusi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on parhaillaan lausunnoilla, ja ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma on aikataulutettu vuoden loppuun. Parhaillaan lausunnoilla on myös ilmastolain ulkopuolella oleva ilmasto- ja energiastrategia.

Arvoisa puhemies! Ilmastotyö ei ole pikamatka vaan kestävyyslaji. Siksi työlle tarvitaan myös tulevaisuuteen katsovat tavoitteet, joita tämä lakiuudistus tarjoaa. Nämä tavoitteet ovat tärkeä rakennuspalikka, kun yhdessä rakennamme omavaraisempaa, kriisinkestävämpää ja puhtaampaa tulevaisuutta Suomelle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

17.07 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva ilmastolaki on selkeä parannus voimassa olevaan lakiin verrattuna. Päästövähennystavoitteita on vahvennettu ja päästövähennyspolkua on rakennettu yksityiskohtaisemmaksi. Tämän lisäksi erityisen tärkeää on, että maankäyttösektori ja ilmastosuunnitelmat on lisätty lakiin. Myös ilmastopaneelin roolia on vahvistettu, ja Suomen päästövähennystavoitteita sekä päästövähennystoi-

mia tarkistetaan ilmastotieteen mukaisesti jatkossa. Nämä kaikki ovat tarpeellisia, hienoja kirjauksia, joihin olen itsekin tyytyväinen. Olen tyytyväinen myös oman valiokuntani, ympäristövaliokunnan, kattavaan mietintöön ja eteenpäin katsoviin lausumiin.

Parannettavaakin kuitenkin jää, ensinnäkin tavoitetason kanssa. Suomi voisi korjata omaa päästövähennyspolkuaan vielä tiukemmaksi ja vähentää päästöjään nopeammassa aikataulussa. Se olisi oikeudenmukaista, sillä Suomella on sekä varaa päästövähennyksiin että historiallinen vastuu toteuttaa ne pikaisesti.

Toisekseen parannettavaa jää hiilinielujen turvaamisen kanssa. Suomen hiilinielua kyllä vahvistetaan, mutta toteutus jää markkinoiden varaan. Tämä seikka tulee varmasti jatkossa eteemme, ja toivon, että silloin pystymme säätämään tavoitteellisesta hiilinielun kasvattamisesta.

Kolmanneksi tarvitsemme jatkossa kokonaisvaltaisemman ymmärryksen lajikadon ja luonnon monimuotoisuuden hupenemisen yhteyksistä ilmastokriisiin. Ekokriisi on kokonaisuus, jonka keskiössä on planeetan rajoista piittaamaton globaali talousjärjestelmämme ja nykymuotoinen teollistunut yhteiskuntamalli. Luonnon resursseja sekä luonnontilaista maa- ja merialaa otetaan ihmisen käyttöön piittaamatta siitä, että kummatkin ovat rajallisia resursseja. Lisäksi ihminen on yhtenä lajina perustavanlaatuisesti riippuvainen muusta luonnosta, eikä luontoalaa voi elinympäristöjä ja ekosysteemejä rikkomatta ottaa teolliseen tai urbaaniin käyttöön. Teollinen toiminta taas usein tarkoittaa massiivisia kasvihuonekaasupäästöjä. Ilmaston kuumeneminen, lajikato ja luonnonvarojen hupeneminen ovat siis saman ilmiön eri seurauksia. Ymmärryksen ekokriisin kokonaisvaltaisuudesta on parannuttava, jotta osaamme yhteiskuntana muuttaa toimintatapojamme riittävän nopeasti ja riittävän kattavasti, jotta vältymme ympäristön ja sitä kautta myös yhteiskuntien jatkuvasti pahenevalta kriisiytymiseltä tulevaisuudessa. Kyse on siis elämäntapamme muutoksesta. Tähän täytyy kuulua jatkossa myös teollisen toiminnan ja kulutuksen päästöjen sovittaminen planetaarisiin rajoihin. Lisäksi tarvitaan vielä lisää suunnitelmallisuutta ja sitä ajatusta, että kyse on koko yhteiskuntaa koskevasta laajamittaisesta urakasta, joka on jo alkanut ja joka kestää seuraavat vuosikymmenet.

Arvoisa puhemies! Odotan mielenkiinnolla myös ilmastolakia täydentäviä hallituksen esityksiä muutoksenhakuoikeudesta ja kuntien ja alueiden ilmastosuunnitelmista. Ne on määrä antaa marraskuussa 22, ja tätä määräaikaa ajoin itsekin lausumaan, jotta työ saadaan varmasti tältä osin loppuun tämän hallituskauden aikana. Ilmastotyötä tehdään kaikilla yhteiskunnan tasoilla, ja erittäin suuri osa esimerkiksi kaupunkien infrasta päästövaikutuksineen päätetään kuntatasolla. Kaupunkiympäristö ja ihmisten arjen kehikko määrittävät pitkälle sitä, kuinka vähäpäästöistä elämää ihmisten on mahdollista elää arjessaan. Päästövähennysurakka on suomalaisilla kova, olemmehan luonnonvaroja ylikuluttava yhteiskunta. Sen vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että yhteiskunta tarjoaa vähäpäästöisen arjen mallin ja puitteet elää esimerkiksi liikenteen ja asumisen kannalta kestävästi — elää niin, että kestävyys on aidosti normi eikä jotain, joka vaatii toimimista yleisen normin vastaisesti.

Ja lopuksi haluan vielä nostaa esille ihmisten osallisuuden ilmastopäätöksenteossa. Tässä samassa yhteydessä käsitellään tekemääni toimenpidealoitetta kansalaisraadin perustamisesta ilmastotoimien nopeuttamiseksi ja oikeudenmukaiseksi toteuttamiseksi — puhun tästä vielä erikseen. Nyt annettavassa ilmastolaissa on myös uusi saamelaisten ilmastoneuvosto, jonka tarkoituksena on taata alkuperäiskansan osallisuus päästövähennystoimien suunnittelussa. Lisäksi syksyllä annettavan muutoksenhakupykälän on oltava tarpeeksi vahva, jotta ihmisillä on mahdollisuus lain turvaamin oikeuksin hakea oikeutta viime kä-

dessä tuomioistuimesta, mikäli kulloinenkin hallitus ei ole laissa turvatulla päästövähennyspolulla. Ilmaston kuumenemisen hillitsemisen kiireellisyys ei ole kadonnut agendalta. Kysymys on ihmisten, meidän kaikkien, oikeudesta turvallisuuteen ja oikeudesta hyvinvointiin. Siksi on erittäin tärkeää, että tätä oikeutta turvaa vahva ilmastolaki. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

17.13 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Nyt tässä ilmastolakiesityksen yhteydessä käsittelemme siis samalla noin puoli vuotta sitten tekemääni toimenpidealoitetta. Esitän tuossa aloitteessa, että ilmastolain uudistuksen yhteydessä lain määritelmä ilmastonmuutoksesta korjataan luonnontieteissä käytettävään muotoon eli käsittämään myös maapallon luonnolliset ilmastonmuutokset.

Hyvät kollegat, en tiedä, miltä teistä tällä hetkellä tuntuu, mutta minun mielestäni me olemme munanneet jo niin pahasti, että kaikki täällä nyt käsiteltävät asiat ovat toisarvoisia. Siis ihan kaikki, myös tämä oma toimenpidealoitteeni. Kollega Häkkänen ehdotti täällä jokin aika sitten, että keskeyttäisimme kaikkien muiden asioiden käsittelyn paitsi Nato-asian käsittelyn. Ihan hyvä ehdotus. Mutta myös tuo Nato-asia pitäisi keskeyttää, koska nimenomaan sillä me hankimme tälle maalle ja kansallemme lisää ongelmia.

Jokin aika sitten vaadin täällä pandemiaan liittyvien rokotteiden tutkimista, mutta kukaan ei korvaansa lotkauttanut. En tiedä, liittyvätkö kyseiset rokotteet parhaillaan käsillämme olevaan ylikuolleisuuteen, mutta onhan, hyvät kollegat, ylikuolleisuudella kuitenkin positiivinen vaikutus monen teidän huoleen ilmaston pelastamisesta. Nimittäin harvempi kuollut syö enää punaista lihaa, ajelee dieselautolla tai lämmittelee torppaansa puuta polttamalla.

Olen myös varoittanut teitä Natolla leikkimisellä. Näköjään sekin on mennyt kuuroille korville. Te, jotka ammennatte elämäänne voimaa pelkäämällä ilmastoamme, voin kertoa, että pian te näette, kuinka paljon tämän ajan ihminen todellisuudessa kykeneekin pilaamaan ilmastoa, sillä ilman minkäänlaista siunausta me olemme nyt menossa kovaa vauhtia mukaan Naton sotiin.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä asian käsittelyssä ei voikaan esittää hylkäyksiä, sanon silti suoraan, että sekä tämä ilmastolakiesitys että voimassa oleva ilmastolaki joutaa molemmat hylätä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

17.16 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen, että olemme hyväksymässä ilmastolain uudistusta ja että ympäristövaliokunnassa saimme laajojen kuulemisten pohjalta työstettyä kattavan mietinnön, jonka pohjalta lakia on hyvä lähteä toimeenpanemaan ja kehittämään.

Uudella ilmastolailla määritämme polun Suomen hiilineutraaliuteen vuonna 2035 ja hiilinegatiivisuuteen pian sen jälkeen. Tämän lain myötä paitsi teemme osamme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi myös parannamme elinkeinoelämän toimintaympäristön ennakoitavuutta ja luomme kestävän kasvun edellytyksiä.

Ukrainan sodan myötä ilmastolain tavoitteet ovat entistäkin ajankohtaisempia. Meidän on viipymättä irtauduttava Venäjältä tuotavasta fossiilienergiasta. Tätä irtautumista edesauttaa se, että olemme jo pidempään rakentaneet energiajärjestelmäämme uusiutuvien ja

puhtaiden energialähteiden varaan, mutta tätä työtä on nyt jatkettava entistä määrätietoisemmin. Sekä geopoliittinen tilanne että päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttävät nopeaa uusien teknologioiden käyttöönottoa, vaikuttavia tki-panoksia sekä merkittäviä investointeja vihreään siirtymään niin yrityksiltä kuin julkisilta toimijoilta.

Arvoisa puhemies! Suomen kokonaispäästöjen hallitsemiseksi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman lisääminen ilmastolakiin on merkittävä parannus. Venäjän energiasta irtautuminen sekä puun ja hakkeen tuonnin loppuminen Venäjältä luovat painetta Suomen metsien liialliseen käyttöön ja hiilinielujen kokoon. Siksi on tärkeää, että hiilinielujen kehitystä seurataan ja että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman ajantasaisuutta sekä esitettyjen toimien riittävyyttä arvioidaan vuosittain. Ja ennen kaikkea meidän on vauhditettava polttoon perustumattomien energiaratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa.

Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esiin tarve asettaa maankäyttösektorin hiilinieluille määrällinen tavoite. Pidän tätä tärkeänä seuraavan vaiheen kehityskohteena, jotta suunnitelman ohjaavuutta voidaan edelleen vahvistaa.

Ilmastonmuutoksen torjuminen on elimellisesti kytköksissä luontokadon ratkaisemiseen. Tämä liittyy erityisesti maankäytön muutoksiin ja runsaaseen biomassojen käyttöön. Luontopaneeli onkin tähdentänyt, että ilmastotoimia tehtäessä on aina arvioitava, etteivät ne vaaranna luonnon monimuotoisuutta. Kannatan myös luontopaneelin ehdotusta ilmastotoimien luontovaikutusten arvioinnista.

Niin ilmastonmuutoksen kuin luontokadonkin juurisyynä on luonnonvarojen liikakulutus. Tällä kaudella olemme asettaneet ensimmäistä kertaa luonnonvarojen kulutuksen vähentämiselle määrälliset tavoitteet. Ympäristöministerin johdolla onkin solmittu sopimus vähähiilisestä kiertotaloudesta, johon toimialojen, yritysten sekä kuntien ja alueiden toivotaan liittyvän omilla sitoumuksillaan. Myös EU:ssa valmistellaan useita kiertotalouteen liittyviä aloitteita, joissa Suomen kannattaa olla aloitteellinen.

Kun tarkastellaan Suomen päästöjä, ei pidä unohtaa kulutusperäisiä päästöjä, joihin sisältyvät tavaroiden ja palveluiden tuottamisesta kotimaassa syntyvien päästöjen lisäksi tuontituotteiden ja tuotantoketjujen päästöt ulkomailla. Kulutusperäisten päästöjen mittaamiseen on kehitteillä työkaluja, ja Suomen kannattaa olla tässäkin työssä aktiivisesti mukana.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ilmastovuosikertomusta on kehitetty ympäristövaliokunnan ja eduskunnan päätösten mukaisesti laajemmaksi kokonaisuudeksi, jotta se tarjoaa päättäjille ja kansalaisille paremmat mahdollisuudet osallistua ilmastopoliittiseen keskusteluun. Pidän myös tärkeänä, että tällä ilmastolailla halutaan vahvistaa kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia. Esimerkiksi edustaja Kivelän mainitsemia kansalaisraateja voidaan hyödyntää, vaikka ne eivät nyt tässä laissa olekaan erikseen mainittuja. Erityisesti lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien vahvistaminen on tärkeää, koska heidän sukupolvensa joutuu elämään ilmastonmuutoksen vaikutusten kanssa. Myös saamelaisten ilmastoneuvoston perustaminen on tärkeä parannus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean myös, että tästä laista vielä puuttumaan jääneet kaksi osa-aluetta, kuntien ilmastotyö ja muutoksenhaku, kuten tässä jo ollaan kuultu, ovat valmistelussa, ja molemmat on tärkeää tuoda päätöksentekoon viipymättä, kuten lausumassakin edellytimme, ja ministeri tämän vielä vahvisti. Kunnilla on tärkeä rooli Suomen päästöjen vähentämisessä, ja on tärkeää, että kunnillekin tulee velvoite laatia oma ilmastosuunnitelma. Osallistumisen näkökulmasta on tärkeää, että ilmastolain mukaisista päätöksistä

voi tarvittaessa myös valittaa. Ja tästäkin, kuten kuulimme, on olemassa selvitys, jonka perusteella nämä säännökset on mahdollista valmistella.

Arvoisa puhemies! Kun saamme vielä päätökset näistä täydennyksistä vietyä maaliin, on koossa vaikuttava paketti Suomen ilmastopolitiikan toimeenpanemiseksi ja tehostamiseksi. [Eduskunnasta: Hyvä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Peltokangas. [Juha Sipilä: Seuraavakin on hyvä puhe!]

17.21 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle jo etukäteen kehutusta puheesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ilmastolaki, joka kumoaisi aiemman ilmastolain. Sen tavoitteena on vahvistaa sääntelyn ohjausvaikutusta ja säätää uusista ilmastotavoitteista. Vuoden 2035 ylikunnianhimoinen hiilineutraalisuustavoite ei riitä hallitukselle, vaan esityksessä säädetään lisää päästövähennystavoitteita, myös eteenpäin vuosille 2040—2050. Nälkä ilmeisesti kasvaa syödessä.

Miksi emme voi edetä muun Euroopan kanssa samaan aikaan eli asettaa hiilineutraalisuustavoitetta vuodelle 2050? Ilmasto ei siitä kärsisi, mutta suomalaiselle se olisi huomattavasti kohtuullisempaa paitsi elämisen kustannusten myös teollisuuden ja työpaikkojen näkökulmasta. Nyt annamme muiden maiden teollisuudelle kilpailuetua ja pahimmassa tapauksessa aiheutamme hiilivuotoa sellaisiin maihin, jotka eivät välitä ympäristöstä lainkaan. Kokonaisvaikutus ilmastolle saattaa kääntyä jopa miinuspuolelle.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että suomalainen veronmaksaja saa maksaa ilmastotavoitteita kalliisti. Jopa esityksessä itsessään kerrotaan, että näiden tavoitteiden saavuttaminen tuo kuluttajille ja yrityksille lisäkustannuksia. Tällaisessa politiikassa ei ole mielestäni järjen häivää. Tiedetään etukäteen, että tehdään vahingollista politiikkaa, mutta tehdään silti.

Kysynkin hallitukselta: milloin olette repineet tarpeeksi rahaa suomalaisten selkänahasta? Jo nyt energian hinta on Suomessa aivan kestämättömällä tasolla, eikä hallitukselta näy nopeita toimia veronmaksajan taakan helpottamiseksi. Sen sijaan italialaiset saavat teettää energiaremonttinsa osaltaan myös suomalaisen veronmaksajan piikkiin. Jopa Italian ilmastotavoitteet ovat Suomen kansaa korkeampi prioriteetti nykyiselle hallitukselle.

Ilmastotavoitteiden nimissä hallitus on tällä kaudella ajanut alas turpeenpolton, joka on paitsi tosiasiassa uusiutuva luonnonvara myös tärkeä huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden takia — puhumattakaan turpeennoston alasajon erittäin haitallisista vaikutuksista Suomen maaseudun elinvoimaan ja yrittämiseen. Huoltovarmuuden tärkeä rooli pitäisi olla hallituksellekin nyt täysin selvä, kun Euroopassa tapahtuu, mitä tapahtuu. Edes näin vakava kriisi ei ilmeisesti aiheuta mitään ilmastotavoitteiden uudelleenarvioimisen tarvetta hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Koska politiikkatoimet ovat epäonnistuneet täysin, suomalaiset lämpöyhtiöt ovat korvanneet turpeenpolttoa venäläisellä hakkeella ja purulla. Onko niiden polttaminen ja kuljettaminen Suomeen hallituksen mielestä jokin ilmastoteko? Maailman kunnianhimoisimmat tavoitteenne ovat lopulta kuormittaneet ympäristöä lisää. Mitä te tarjoatte tilalle seuraavaksi, kun venäläisestä tuontihakkeesta ja fossiilienergiasta pyritään ja toivottavasti päästään pikaisesti eroon? Vihreät ovat vastustaneet ydinvoimaa erittäin hanakasti vuosien varrella; nyt näemme, miten vastuutonta ja lyhytnäköistä ilmastopolitiik-

kaa on tosiasiassa tehty. Miten aiotte tuottaa sähköä visioimaanne yhteiskuntaan? Näin ei voi jatkua. En voi kannattaa uutta ilmastolakia.

Huoltovarmuus on se, mistä meidän kaikkien tulee olla, totta kai, tällä hetkellä huolissamme. [Juha Sipilä: Se on totta!] Perussuomalaiset ovat olleet huoltovarmuudesta huolissaan aina. Hyvänä esimerkkinä esimerkiksi ympäristövaliokunnan perussuomalainen ryhmä teki 11. helmikuuta vuonna 20 — elikkä viime vuonna — toimenpidealoitteen turpeen veronkorotuksen välittömästä purkamisesta ja turpeen julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Tämä kertoo siitä vastuullisesta politiikanteosta, mitä perussuomalaiset tekevät.

Hallitus ei ole tarttunut, vaikka työkaluja on annettu. Mikä on lopputulos? Yritykset romuttivat omaisuuttaan, kun sitä nyt tarvittaisiin kipeimmin. Nyt on myönnettävä, arvoisa hallitus: te olette epäonnistuneet. Lusikka kauniiseen käteen ja perussuomalaista ilmastopolitiikkaa, maalaisjärkeä mukaan, ja lähdetään yhdessä tekemään tästä Suomesta parempi paikka.

Valiokunnassa perussuomalaiset jättivät vastalauseen ja lakiehdotuksen hylkäämisehdotuksen. — Kiitoksia. [Juha Sipilä: Kyllä siinä oli tärkeitä näkökulmia!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

17.26 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä ilmastolaissa on sellainen aivan selkeä ja lähtökohtainen valuvika, että nämä Suomen ilmastotavoitteet on asetettu 15 vuotta aikaisemmaksi kuin kilpailijamaillamme Euroopassa, siis näillä läntisillä teollisuusmailla, jotka jo valmiiksi sijaitsevat logistisesti meitä paljon edullisemmissa olosuhteissa ja sijainneissa, joissa on paljon suurempi väestöntiheys, paljon pienemmät lämpötilan vaihtelut — nämä maat pyrkivät paljon meitä hitaammin hiilineutraaleiksi. Tämä on kannaltamme täysin käsittämätöntä toimintaa.

Vaikka olettaisimme, että ilmastonmuutos on totta siinä muodossa ja sellaisena kuin hallitus haluaa väittää, niin silti näin tiukoissa toimissa Suomelta yksipuolisesti ei olisi kerta kaikkiaan mitään järkeä. Mitä mieltä näin pienen osan ilmastopäästöistä tuottavalla maalla olisi tuhota oman teollisuutemme ja elintasomme, elämisemme edellytyksiä yksipuolisesti ja ulosliputtaa teollisuutemme vähemmän ilmastosta välittäviin maihin? Ei siinä ennenkään olisi ollut mitään järkeä, ja nyt, kun olemme syvässä kriisin tilassa, meidän täytyy ymmärtää, missä tilanteessa me olemme. Sanon, että jos vuoden kuluttua olemme tässä ja meidän suurin ongelmamme olisi se, että polttoaineen hinta ainoastaan kaksinkertaistui, niin meillä on mennyt todella hyvin tämä viime talvi vuoden kuluttua tässä tilanteessa ollessamme.

Jo ennen kriisiä ja sotaa nämä tavoitteet olivat järjettömiä. Ne olivat oman jalan sahaamista. Nyt erityisesti tulee turhautunut tunne, kun ihmettelen, eivätkö ketkään muut kuin perussuomalaiset tässä salissa ymmärrä, miten vakavassa tilanteessa me olemme erityisesti tämän kriisin myötä. Meidän pitäisi tinkiä jo viimeistään tässä vaiheessa näistä täysin ylimitoitetuista ilmastotavoitteistamme ja katsoa tulevaisuutta siitä näkökulmasta, että selviämme nyt vaikka ensin ensi talvesta ja mietimme sitten näitä asioita uudestaan.

Tästä valiokunnan mietinnöstä tulee mieleeni kysyä, miksi tätä huoltovarmuutta ei sinne voitu kirjata. Se oli kokoomuksen eriävässä mielipiteessä, että huoltovarmuus kirjattaisiin. Miksi valiokunta ei voinut yksimielisesti kirjata sinne edes sitä huoltovarmuutta? Tämä on aivan käsittämätöntä.

Toisena kysymyksenä: miksi ydinvoima on mainittu ainoastaan Fennovoiman kariutumisen sivulauseessa? On aivan selvää, että jos edelleen lähdemme siitä olettamuksesta, että ilmastonmuutos on totta siinä muodossa kuin hallitus haluaa esittää, meillä ei ole mitään muuta realistista mahdollisuutta tuottaa jatkossa maassamme energiaa, sähköä, kuin ydinvoima. Suomessa ei aina tuule, Suomessa ei aina paista aurinko. Ydinvoima on meidän ainoa mahdollisuutemme tuottaa hiilineutraalia sähköä Suomessa. [Mai Kivelä pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos tämän asian vääntää yksinkertaiseen muotoon, niin näin se tulee menemään. Meidän on rakennettava lisää suuria ydinvoimaloita, meidän on rakennettava lisää pieniä ydinvoimaloita. Miksi tätä ydinvoimaa ei olla voitu huomioida paremmin tässä selvityksessä? Ja miksi turvetta ei nyt lähdetä määrittelemään uusiutuvaksi energianlähteeksi, miksei turvetta oteta uudelleen tehokkaammin käyttöön?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

17.29 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä ilmastolaki, joka on meillä nyt keskustelussa, on mielestäni tärkeä ja tarpeellinen uudistus. Kunnianhimoa tarvitaan lisää, ja tämä kokonaisuus niputtaa myös yhteen ne tavoitteet, joita olemme jo itsellemme aiemmin asettaneet.

Haluan aivan tähän alkuun todeta sen, että niin me ympäristövaliokunnassa kuin talousvaliokuntakin olemme korostaneet, että ilmastotoimien talousvaikutusten arvioinneissa ei ole riittävällä tavoin otettu huomioon toimien innovaatio- ja vientipotentiaalia ja dynaamista vaikutusta myös meidän kilpailukyvylle. Molemmat valiokunnat ovat tämän ottaneet lausunnoissaan huomioon. Ilmastotoimet tuovat myös työtä korkean osaamisemme ja innovaatioiden kautta. Tästä puhutaan aivan liian vähän. Suomalaisen teollisuuden edelläkävijyys puhtaiden ja vähäpäästöisten ratkaisujen alalla voi muodostaa merkittävän kilpailuedun. Yritykselle tärkeää on investointiturva eli meidän politiikkojen ja politiikkaohjelmien suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys.

Mikä on tärkeää käytännön elämän ja tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta, liittyy tietysti tälläkin mainittuihin kuntiin ja kuntien ja alueiden tekemään ilmastotyöhön. Tästä syystä myös ilmastolakia täydennetään jo tulevana syksynä. Täytyy muistaa, että monet kunnat tekevät jo nyt hyvää työtä ilmastotoimien ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen alalla, elikkä kaikkia kuntia ei todellakaan voi syyllistää tekemättömyydestä, mutta noin sadalta kunnalta puuttui vielä viime vuoden keväällä ilmastotavoite, ja heitä pitää tässä omalla tavallaan myös paimentaa ja tukea sitten valtion toimenpitein.

Meidän pitää muistaa, että Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen. Tämä tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalisuus saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla ennen vuotta 2050.

Ilmastolakia käsitellään ajassa, jossa Venäjän energiasta irtautuminen ja vihreän siirtymän vauhdittaminen ovat jo nostaneet merkittävästi energian hintaa. Mutta mitä tässä keskustelussa pitää muistaa? Tässä keskustelussa pitää muistaa, että syynä on akuutti tilanne, johon ilmastopolitiikalla ei ole ollut vaikutusta. Realismia on se, että pidemmällä aikavälillä fossiilisen energian käyttö kallistuu ja vastaavasti korvaavat vähäpäästöiset vaihtoehdot tulevat halpenemaan.

Arvoisa herra puhemies! Erilaisten ilmastotoimien hyväksyttävyys laajasti vaatii tarkkaa seurantaa ja tekoja myös siihen, että tulotasoista riippumatta kaikilla on myös mahdol-

lisuus ilmastoystävälliseen elämäntapaan. Tässä meillä poliitikoilla on myös valintojen paikkoja ja oma roolimme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Norrback.

17.33 **Anders Norrback r:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ilmastolaki on hyvä, varsinkin kun mietimme uusiutuvaa energiaa ja kotimaan energiantuotantoa. Niin kuin maa- ja metsätalousvaliokunta korosti lausunnossa, haluan minä myös korostaa huoltovarmuuden merkitystä. Sitä tulisi vaalia kaikessa.

Ärade talman! Som med all klimatpolitik utlyser jag alltid sunt bondförnuft, och sunt bondförnuft är att gå i framkant när det gäller framtidens samhälle, och alla vet vi att framtidens samhälle är fossilfritt. Därför är det bra att vi har en ambitiös och framåtsträvande klimatpolitik. Den hjälper oss att snabbare komma bort från den fossila energin som ju har blivit aktuell på ett helt annat sätt när vi vet att en stor del av den har kommit från ryskt håll till oss. Men vi får aldrig glömma bort försörjningsberedskapen. Den måste alltid tryggas på alla sätt, oberoende av vilka förhållanden vi lever i. — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

17.34 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Olemme tämän vuosikymmenen osalta erityisen tärkeän asian äärellä. Viitoitamme sitä polkua ja niitä ohjausvaikutuksia, joilla Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Käsittelyssä on siis ehdotus uudesta ilmastolaista, joka samalla kumoaa nykyisen ilmastolain. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös uusista ilmastotavoitteista. Vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteiden lisäksi asetetaan päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040. Samalla ilmastolain suunnittelujärjestelmä laajennetaan koskemaan myös maankäyttösektoria.

Ilmastolain tavoitteet ovat hyviä ja laajasti jaettuja ja kannatettavia. Jotta toteutuksesta tulee vähintään yhtä hyvä, on meidän syytä muistaa, että tarvitsemme panostuksia tutkimukseen ja erityisesti yhteistyöhön tiede- ja tutkimustahojen, elinkeinoelämän ja viranomaistahojen — mukaan lukien kunnat ja kaupungit — kanssa ja sitä yhteistyötä on tiivistettävä. Vaikka olemme linjanneet, että tki-panostukset tulevat nousemaan neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, suurin ja yksi helpoiten ohitettava este tällä polulla on se, että tätä yhteistyötä nimenomaan lisätään.

Nyt kun uuden ilmastolain mukaan myöskin maankäyttösektori tulee ilmastolain piiriin, niin tämä tutkimus- ja yhteistyö elinkeinoelämän osalta on myös tämän sektorin osalta tärkeä. Suomi pienenä maana elää viennistä ja Suomen mahdollisuudet ympäristöasioissa ovat nimenomaan siinä, miten suomalaiset yritykset pystyvät ilmasto-osaamistaan tuotteistamaan, kaupallistamaan vienniksi, palveluiksi, tuotteiksi ja innovaatioiksi. Vaikka me tärkeään tavoitteeseen 2035 kansakuntana ja maana pääsemme, se ei yksistään ratkaise ilmastoasioita.

Täällä ilmastolaissa säädetään myös ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä, johon kuuluvat pitkän aikavälin suunnitelma, keskipitkän aikavälin suunnitelma sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista koskeva suunnitelma. Järjestelmää laajennetaan siten, että jatkossa ilmastolaissa on myöskin ilmastosuunnitelman valmistelu- ja sisältövaatimuksia ja suunnitelmia koskevaa sääntelyä ja tehtäisiin myös muita täsmennyksiä.

Ilmastolain mukaisen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän tavoitteet tai määritykset, jotka tässä lain 8 §:ssä ovat seuraavanlaisia. ”Ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevat tavoitteet ja toimet on asetettava ilmastopolitiikan suunnitelmissa ajantasaisen tieteellisen tiedon perusteella siten, että otetaan huomioon ilmastonmuutoksen eteneminen, sen todennäköiset myönteiset ja kielteiset vaatimukset, siihen liittyvät vaarat ja riskit sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden haitallisten vaikutusten rajoittamiseen.” Vaateissa ja suunnitelmissa on otettava lisäksi huomioon muun muassa kansallisessa kasvihuonepäästöjen inventaariojärjestelmässä ja kansallisessa politiikkatoimien raportointijärjestelmässä tuotetut tiedot, arviot kansainvälisen ja Euroopan unionin ilmastopolitiikan kehityksestä, ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskevien toimien kustannustehokkuus, lisäksi kasvihuonekaasujen vähentämistä, nielujen vahvistamista sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan teknologian taso ja kehitys sekä yhteensovittaminen tarvittavilta osin energia- ja liikennepolitiikan suunnittelun kanssa ja vaikutukset kotimaiseen ruokaturvaan ja luonnon monimuotoisuuteen — ja tähän kohtaan kokoomuksen valiokuntaryhmä esitti, että olisimme vielä lisänneet tämän huoltovarmuuden, ja huoltovarmuuden erityisesti nyt siitä näkökulmasta, että Venäjän ja Ukrainan tilanteen vaikutuksista Suomen huoltovarmuuteen ja energiamurrokseen tarvittaisiin laadittavat tilannekatsaukset ja joiden pohjalta myös vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia sekä myös kokonaisturvallisuutta vahvistavia ilmastotoimia voitaisiin arvioida. Tämän vuoksi meillä oli vastalause, vaikkakin asia on yhteinen ja tärkeä, ja vaikka vastalauseen jätimme, niin vastalauseen sisältö oli tosiaan ainoastaan tämä huoltovarmuuden lisääminen ja sitten kaksi lausumaehdotusta, jotka tuomme myöhemmin käsittelyssä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Malm.

17.39 **Niina Malm sd:** Arvoisa puhemies! Olemme paljon puhuneet tässä salissa konkreettisista ilmastotoimista. Nyt meillä on käsittelyssä ilmastolaki, jonka tavoitteena on varmistaa, että Suomi todella saavuttaa hiilineutraalisuuden hallitusohjelman mukaisesti vuoteen 2035 mennessä. On hienoa, että lakiesitys ottaa huomioon välitavoitteet, joita tarvitsemme päästötavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi meidän on yhteensovitettava myös täällä mainittujen kuntien ja alueiden ilmastotyö aktiivisemmin osaksi valtakunnallisia ilmastotavoitteita.

Nyt on entistäkin tärkeämpää, että Suomi siirtyy mitä pikimmiten pois fossiilisista polttoaineista ja kiihdyttää vihreää siirtymää. Irtautumalla fossiilisista paitsi lopetamme Venäjän raa’an hyökkäyssodan tukemisen, luomme myös omavaraista energiapolitiikkaa. Uudella ilmastolailla ohjaamme ympäristöpolitiikkaa oikeaan suuntaan. Ilmasto ei ole enää pelkästään kestävyyskysymys vaan myös turvallisuuskysymys. Tekemällä merkittäviä panostuksia uusien teknologioiden tutkimuskehitykseen ja käyttöönottoon sekä vähentämällä riippuvuutta fossiilisista energiamuodoista turvaamme Suomen turvallisuuden tilanteissa, joissa sitä yritetään ulkopuolelta horjuttaa. Koska emme kuitenkaan voi vielä täysin arvioida Ukrainan sodan lopullisia vaikutuksia, tulee ilmastolain täydennys syksyllä tarpeeseen yhdessä Suomen huoltovarmuuskokonaisuutta tarkastellen.

Vauhdittamalla vihreää siirtymää luomme työpaikkoja, kasvua sekä kestävyyttä. Suomalainen teollisuus on jo pitkään panostanut vähäpäästöisten ratkaisujen löytymiseen. Toi-

sin kuin jotkut antavat ymmärtää, panostaminen uusiutuviin energiamuotoihin ei ole askel taaksepäin vaan antaa Suomelle kilpailuetua koko Euroopan irrottautuessa fossiilisesta energiamuodosta.

Arvoisa puhemies! Energian hinnannousu ei ole jäänyt näkymättä suomalaisissa kotitalouksissa, ja meille sosiaalidemokraateille on erityisen tärkeää, että ilmastotoimet tehdään oikeudenmukaisesti ja niin, että ilmastotoimien vaikutukset eivät näy eniten pienituloisten kukkarossa. Osana kaikkea ilmastolainsäädäntöä tulee huomioida sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Ilmastolain tulee toimia ohjaavana lainsäädäntönä ilmastopolitiikalle niin, että ulkopuoliset energian hintapiikit eivät jatkossa aiheuta samanlaista ahdinkoa suomalaisille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sipilä.

17.42 **Juha Sipilä kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia tähänastisesta keskustelusta. Täällä on noussut esille tämä huoltovarmuusnäkökulma, ja totean, että valiokunta kyllä ottaa tähän hyvin painokkaasti mietinnössään kantaa. Sivulla yhdeksän on kappaleen verran tätä käsitelty, ja toteamme esimerkiksi näin: ”Valiokunta katsoo, että huoltovarmuusperusteen tulee olla huomioon otettavissa myös samalla tavoin kuin hallituksen esityksessä perustellaan kustannustehokkuusperiaatteesta voitavan tarvittaessa poiketa, jos esimerkiksi on tarpeen ottaa huomioon ilmastotoimien tulonjakovaikutukset tai toimien yleinen hyväksyttävyys jollakin sektorilla.”

Sitten tässä salissa on myös arvosteltu paljon satsauksia vihreään siirtymään, uusiutuvaan energiaan. Mielestäni, tai voisi ehkä sanoa sillä tavalla, tässä hetkessä harmittaa, että näihin ei olla satsattu enemmän ja aikaisemmin. Jos olisimme ne satsaukset osanneet tehdä aiemmin, niin ehkä tuolla Vaasassa Westenergy tekisi jo tänä päivänä jätteenpolttolaitoksen yhteydessä hiilidioksidin talteenoton ja merituulivoimalassa sitten sähköä elektrolyysiin, jossa hajotetaan vettä vedyksi ja hapeksi, ja tästä yhdistämällä nämä kaksi komponenttia saadaan metaania ja sitä edelleen jatkojalostettua polttoöljyksi. Tämmöinen laitos on muutaman vuoden päästä valmistumassa ja tekee miljoona litraa polttoöljyä vuodessa.

Samoin Neste suunnittelee vastaavantyyppistä laitosta tuonne Porvoon jalostamon yhteyteen, jossa lopputuloksena on huomattavasti suuremmat määrät synteettistä polttoainetta ja samalla koko Suomen mittakaavassakin merkittävä päästöjen vähennys. Puhutaan neljästä miljoonasta tonnista päästöjen vähennystä.

Eli näitä toimia meidän pitää kaikin tavoin jouduttaa, että pääsemme irti fossiilisista polttoaineista, ja tämä ei millään tavalla ole vastakkain aseteltavissa tämän Venäjän fossiilisista polttoaineista irtautumisen kanssa. Näitä toimia pitää vain nyt kaikin keinoin vauhdittaa ja sillä tavalla tehdä meidät fossiilisista polttoaineista riippumattomaksi ja ehkä jonakin päivänä jopa energiaomavaraiseksi myöskin nestemäisistä polttoaineista. Tämä on Suomelle pikemminkin suuri mahdollisuus kuin uhkakuva, mitä täällä tässä salissa monesti maalaillaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

17.44 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Otan nyt erillisen puheenvuoron sen takia, että tässä samassa yhteydessä tosiaan käsitellään tätä tekemääni toimenpidealoitetta kansalais-

raadin perustamisesta ilmastotoimien nopeuttamiseksi ja oikeudenmukaiseksi toteuttamiseksi.

Ajattelen, että on sekä tärkeää että hyödyllistä että kansalaisten osallistumisoikeuksia kunnioittavaa, että kansalaisetkin voisivat osallistua mahdollisimman tiiviisti ilmastotyöhön ja saada oikeuden esittää päästövähennyskohteita. Näin nämä toimet myös voivat kohdentua oikeudenmukaisesti ja kansalaisten oikeustajua kunnioittaen sekä erilaisten ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta lisäten, ja tätä tarkoitusta varten tällaisen virallisen kansalaisraadin tai kansalaisfoorumin perustaminen olisi hyvin perusteltua.

Kansalaisraatien yksi perustelu on myös se, että niillä voidaan löytää konsensusta ylivaalikautisiin ongelmiin ja sellaisia kestäviä ratkaisuja, kun niiden osallistujat eivät ole kiinni tässä päivänpolitiikassa tai kiinni vaalikausissa. Esimerkiksi Ranskassa, Briteissä, Irlannissa, Kanadassa, Australiassa ja Puolassa on jo omat kansalaisraatinsa.

Nyt ympäristövaliokunta on kirjannut tähän vastaukseksi, että kansalaisraadista säätämistä on nyt selvitetty tämän ilmastolain valmistelun yhteydessä ja todettu, että sitä voidaan käyttää osallistamisen välineenä myös ilman laintasoista säännöstä, ja näin myös tässä lainvalmistelussa tehtiin. Tämä on toki totta, mutta haluaisin samalla muistuttaa tässä yhteydessä, että esimerkiksi viime syksynä me Euroopan neuvostossa käsittelimme erittäin hyvää raporttia kansalaisraatien käyttämisestä erityisesti ilmastopolitiikassa, ja siellä Euroopan neuvostossa tämä raportti suosituksineen sai erittäin vahvan tuen, itse asiassa yleiskokouksen yksimielisen tuen. Siellä oli erittäin hyvää keskustelua ja esimerkkejä muiden maiden kansanedustajien toimesta siitä, kuinka toimivia nämä kansalaisraadit voivat olla ja kuinka itse asiassa se ennakkoluulo, että niiden kautta olisi vaikeampi päästä konsensukseen ilmastotoimista, on itse asiassa väärä.

Sen takia itse toivoisinkin, että tätä kansalaisraatia ja tätä konseptia voitaisiin Suomessa kehittää ja käyttää edelleen yhä systemaattisemmin ja sitten toivottavasti vielä vakiinnuttaa meidän poliittiseen systeemiin, koska kuitenkin myös ilmastotoimissa demokratia ja ihmisten osallistuminen on itseisarvo. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Talvitie.

17.48 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Toin aiemmassa puheenvuorossani esiin sitä, miten kannatettava ilmastolaki on ja ne tavoitteet, mihin tämä laki meitä viitoittaa, mutta muutama asia vielä huoltovarmuuteen liittyvistä energia-asioista.

Sitä ennen kuitenkin kiitos valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sipilälle äskeisestä puheenvuorosta kuten myöskin koko valiokunnan johtamisesta ja viitoittamisesta sillä tiellä, millä tällä hetkellä olemme. En voisi olla enempää samaa mieltä siitä, että on tärkeää, että vihdoin tällä vuosikymmenellä yritykset panostavat sillä intensiteetillä, millä panostavat, vihreään siirtymään ja energiatehokkuuteen ja moniin niihin liittyviin asioihin. Varmasti meillä olisi ollut mahdollisuuksia aikaisemminkin, mutta nyt on hyvä, että suurin osa asioista menee samaan suuntaan, kuten esimerkiksi hiilipörssi-ideat, ja monet muut asiat sitä vauhdittavat.

Vielä tähän Venäjän tilanteeseen tai Venäjän hyökkäyssodan heijastamaan tilanteeseen: Kotimaisia energiaratkaisuja tarvitaan nimenomaan omavaraisuuden ja huoltovarmuuden valmistamiseksi, ja kokonaisturvallisuutemme myöskin tarvitsee sitä. Sitä pystytään vahvistamaan vauhdittamalla muun muassa erilaisia metsänhoitotoimia ja nopeuttamalla uusiutuvan energian investointejamme, joita voidaan vauhdittaa muun muassa luvituksen

pullonkauloja purkamalla. Tärkeää on myöskin se, että me mahdollistettaisiin lainsäädäntötasolla pienydinvoimaratkaisut. Tekniikkaratkaisut ovat olemassa, ja se ei tarvitsisi niin paljon tutkimusta ja tieteellistä puolta, mutta ydinenergialakimme ei vielä sitä puolta mahdollista. Lainsäädännön tehtävä on kuitenkin antaa se kehikko, ja silloin kun lainsäädännössä tulevat ne muutokset, niin silloin myöskin yritykset ja toimijat näkevät sen, että nyt nämä voivat olla mahdollisia, ja se on tärkeää ottaa huomioon myöskin tässä tilanteessa.

Meidän pitää varmistaa kaikkien EU-maiden sitoutuminen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi sekä tehdä kansainvälistä työtä, jotta suurimmat saastuttajat tekevät myöskin suurimpia toimia. Voimme suurimmille saastuttajille myöskin tarjota omaa osaamista ja sitä kautta innovaatioita ja olla ratkaisemassa niitä asioita globaalisti. Tehokkaat keinot voivat vaihdella, joten parasta on myöskin kansallisesti laatia monenlaisia keinovalikoimia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ja tässä vielä loppuun lyhyesti kaksi asiaa: varomme ylisääntelyä ja toimimme teknologianeutraalisti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pitko.

17.51 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä ilmastolaki on todellakin erittäin tärkeä laki. Se voi olla yksi niistä kauaskantoisimmista lakimuutoksista, mitä tällä hallituskaudella tässä salissa hyväksytään. Se varmistaa, että tämä hallitus mutta etenkin tulevat hallitukset tekevät tärkeän osansa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi Suomen päästöjen ja Suomen vaikutusten osalta.

Meillä on monta syytä vähentää päästöjä ja irrottautua fossiilisista. Omavarainen energiantuotanto on jo sinänsä arvo, me pystymme sitä hallitsemaan ja myös hillitsemään sen vaikutuksia. Mutta lisäksi tämä fossiilisten maailmanmarkkinoiden hinnanvaihtelu osuu vähemmän suomalaisiin, kun tuotanto on meidän omissa käsissämme ja se on kotimaista ja uusiutuvaa. Lisäksi nyt tietenkin tämä Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainaan on yksi syy lisää säätää tiukka ilmastolaki, joka ohjaa meidät hiilineutraaliksi.

Pidän tärkeänä, että hallitus kuitenkin tekee vielä nopeampia toimia energiaomavaraisuuden lisäämiseksi kuin mitä tässä ilmastolaissa pykälät velvoittavat — ne tulevat vasta vuosien päästä voimaan. Sitä toki seuraamme ilmastovuosikertomuksella, ja muitakin strategioita ja ohjelmia tässä tehdään, mutta Venäjän fossiilisista irtautumisessa on kyse enemmänkin ihan tämän vuoden ja tulevien lähiaikojen päätöksistä.

Haluan nostaa kaksi asiaa tästä valiokunnan mietintöluonnoksesta:

Ensimmäinen on nämä kulutusperäiset päästöt, mitkä tällä hetkellä eivät vielä näihin meidän ilmastolaskentoihimme sisälly, mutta ne muodostavat merkittävän osan suomalaisen aiheuttamista päästöistä. Olisi tärkeää kehitellä näitä meidän laskentamenetelmiämme ja meidän päätöksentekoprosessejamme niin, että pystyisimme laskemaan ja ottamaan myös tähän ilmastolakiin ja ilmastovuosikertomukseen voimakkaammin mukaan nämä kulutusperäiset päästöt ja totta kai myös ohjaamaan ihmisiä vähentämään niitä ja tekemään myös läpinäkyväksi sen vaikutuksen, mikä kulutuksella on päästöihin. Me olemme totta kai vastuussa myös siitä kulutuksesta, vaikka tuotanto olisi muualla.

Toinen on tämä saamelaisten ilmastoneuvosto, joka on todella tärkeä osa tätä ilmastopakettia, mitä haluan tässä korostaa.

Lopuksi haluan sanoa, että ihmisten pitäminen mukana ilmastotoimissa on äärimmäisen tärkeää reilun siirtymän kannalta. Ilmastotoimien täytyy olla hyväksyttäviä, ja myös se,

että kaikilla on mahdollisuus elää hyvää elämää myös tänä siirtymäaikana, kun ratkaisut voivat myös kansalaisille maksaa, täytyy ottaa huomioon sosiaaliturvassa ja erilaisissa kompensaatioissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elo.

17.54 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Alkuun vielä kerran tuki edustaja Kivelän nostamalle kansalaisvaikuttamisen parantamiselle kansalaisraatien kautta. Kannatan lämpimästi sitä, että vahvistamme kansalaisvaikuttamista, ja näen myös, että sillä on tärkeä merkitys ilmastotoimien hyväksyttävyyden vahvistamiseksi, mihin edustaja Pitkokin äsken viittasi.

Samoin tässä vielä kiitos valiokunnan puheenjohtajalle tämän huoltovarmuusasian tarkentamisesta. Uskon, että huoltovarmuuden turvaaminen ilmastokestävällä tavalla on varmasti laajasti jaettu yhteinen tavoite ja tahtotila tässä salissa.

Nostaisin vielä esiin kansainvälisen ilmastorahoituksen, jota järjestöistä Fingo, WWF ja Suomen luonnonsuojeluliitto nostivat omissa lausunnoissaan. Nuo järjestöt esittivät, että ilmastolakiesitykseen olisi sisällytetty säännöksiä kansainvälisestä ilmastorahoituksesta. Pariisin ilmastosopimuksen nojallahan Suomella ja muilla EU-mailla on velvoite mobilisoida ilmastorahoitusta kehittyville maille.

No, valiokunnan käsittelyssä katsottiin, että velvoite on sinänsä tärkeä ja ilmastorahoituksen seurantaan on tärkeä kiinnittää huomiota, mutta kun tämä ilmastolaki koskee sinänsä kansallista ilmastopolitiikan suunnittelua ja seurantaa, niin katsottiin, että sitä ei nyt sitten tavallaan ole johdonmukaista sisällyttää tähän tämän lain tarkoituksen ja tavoitteiden ja soveltamisalan kanssa. Mutta halusin tämän asian tärkeänä kuitenkin tässä keskustelussa vielä nostaa, ja tosiaan sitä seurantaa voidaan ja tuleekin tehdä ilman, että siitä nyt säädetään juuri tässä laissa.

Toinen asia, minkä vielä tässä haluan nostaa, on Tilastokeskuksen lausunnosta se huomio, että päästöjen vähentämistoimien ja hiilinielujen kasvattamistoimien vaikutusten seuranta edellyttää myös uusien menetelmien kehittämistä osana kasvihuonekaasuinventaariota. Myös tähän on tärkeätä varata riittävät resurssit, jotta meillä on oikeasti riittävät tiedot myös kaikkien näiden ilmastotoimien vaikutusten arvioimiseksi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 8/2021 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 2/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden valtiovarainministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 90/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 7/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 12.5.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola